

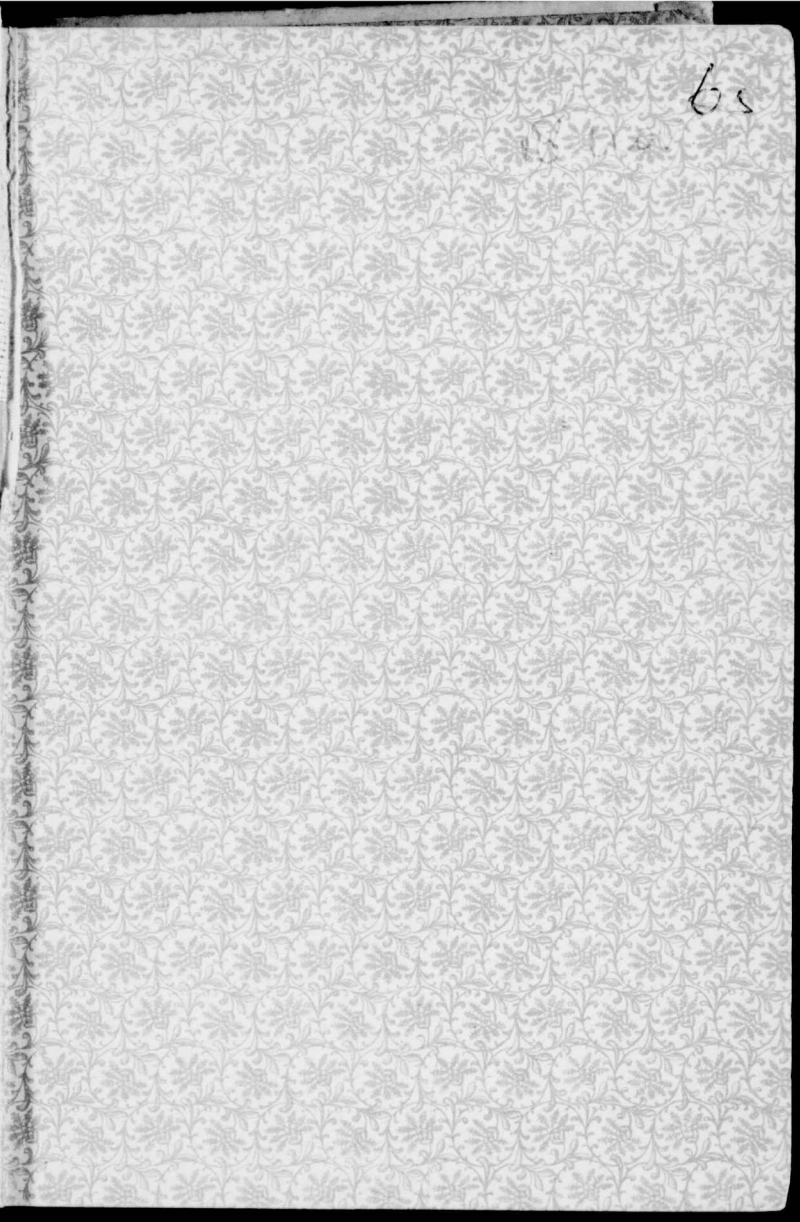
FRANK VRIJDAG

DOOR

Charles Krienen

UTRECHT-A.W.BRUNA & ZOON

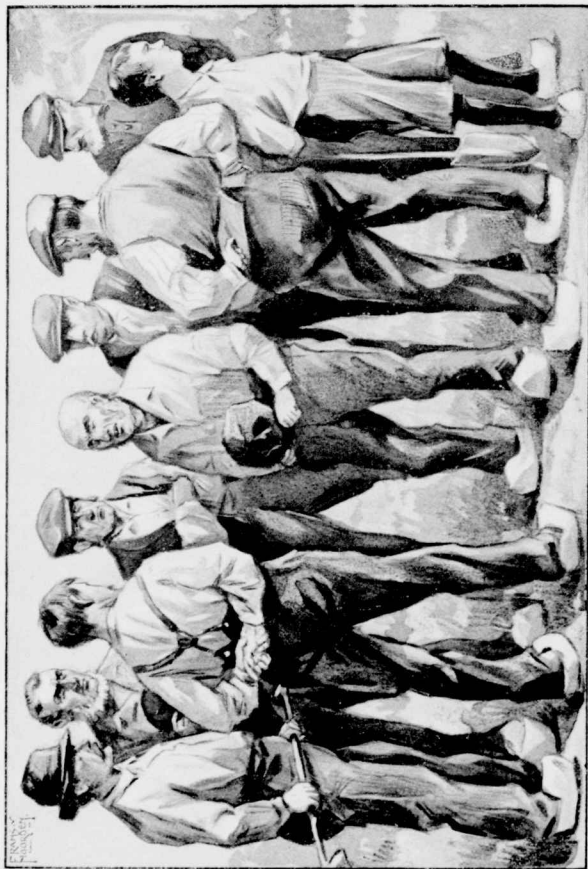

Gerard Gerbscheid.
te

Leerdam

Van oom Frans.

FRANK VRIJDAG

STIL NAM OUWE KEES ZIJN PET AF.
Pag. 76.

16-0
K Krie

FRANK VRIJDAG

DOOR

CHARLES KRIENEN,

Schrijver van:

„Zijn wensch vervuld” - „Prettige dagen” - „Hollandsche Jongen”

„Uit de Jeugd van Kees Kolving”

GEÏLLUSTREERD DOOR FRANS v. NOORDEN

GEMEENTE BIBLIOTHEEK
CENTRALE JEUGDBIBLIOTHEEK
BINNENROTTE 102 A
3611 HC ROTTERDAM

82-42

UTRECHT
A. W. BRUNA & ZOON

p 086 081772
B 1000 898753 5

lex
Informatiecentrum Jeugdlectuur
Gemeente Bibliotheek Rotterdam

HOOFDSTUK I.

**Waarom de onderwijzer een schriif op Franks
hoofd stuk slaat en hem door de krulharen
srijkt. Moeder is bang voor de zee
en Frank vindt zich gewichtig.**

Toen de tijd aanbrak, dat Frank Vrijdag, de held van dit boek, de school zou verlaten, verkeerde hij in hetzelfde geval als alle jongens van zijn leeftijd. Hij wist namelijk niet, welk vak hij zou kiezen.

Op school had hij steeds tot de goede leerlingen behoord, dat wil zeggen, hij had zijn

onderwijzers niet meer plezier gedaan en niet meer last bezorgd dan zijn mede klasgenooten.

Van nature driftig en ongeduldig, had hij een ingeboren minachting voor leesbare letters en cijfers, waardoor zijn taalwerk meestal onleesbaar was en zijn sommen niet te ontcijferen waren.

Zijn niet minder driftige onderwijzer, die echter een braaf mensch was, had een half dozijn schriften vergeefs op zijn hoofd stuk geslagen om den slordervos het groote gewicht van leesbaar schrift te doen gevoelen.

Resultaat had dit slechts in zooverre gehad, dat Frank gedurende enkele minuten zijn ooren wreef, de jongens en meisjes om hem heimelijk gichelden en de meester rood zag van kwaadheid. Viel het dan zoo, dat na zoo'n verdiende afstraffing, meester een opstel van Frank las, dan zagen de leerlingen meesters gezicht opklaren, zijn oogen begonnen te schitteren en na het opstel ten einde toe gelezen te hebben, riep hij: „Jongens, luistert, luistert toch eens. Kerel, Frank, wat is dat goed,” en dan las de onderwijzer het opstel voor, en dan keek hij telkens Frank aan en liep, na de lectuur beëindigd te hebben, op hem toe, streek hem over de blonde krulharen en sprak: „Goed zoo, Frank. Kerel, dat is goed. En — als je nou nog beter leesbaar schrijven kon, was 't heelemaal in orde.”

Mooi lezen kon ie ook en mooi zingen. O, die zanguurtjes, die waren toch zoo heerlijk voor hem.

Alles kon ie zingen: eerste stem, tweede en derde. Laag en hoog, 't was hem om 't even.

En meester met de viool.

Als die begon te zingen, die heerlijke viool, dan zat Frank te luisteren. Zelf zong hij dan niet mee, maar den mond wijd open, zat hij te luisteren. En dan gebeurde het wel, dat hij tersluiks een traan wegwischte uit de oogen. Dat had zijn onderwijzer dikwijls opgemerkt en dan hield hij zooveel van Frank, zooveel — dat hij hem dat nooit heeft gezegd. Och, 't waren zulke heerlijke jaren geweest, die schooljaren, al hadden dan niet alle schriften van Frank hun natuurlijke bestemming gekregen.

Tusschen hem en zijn onderwijzer was een stille en groote genegenheid gegroeid, die voor Frank, zonder dat hij 't zelf nu nog wist, de schooljaren tot onvergetelijke had gemaakt. Later zou hij dat begrijpen en gevoelen.

En nu waren die schooljaren om en moest hij van school — en het leven in.

Het leven in! Meester had 't zoo gezegd, er veel over verteld en veel goeden raad gegeven. Maar dat alles had Frank niet kunnen begrijpen. Daar waren voor hem twee dingen in de wereld, dat waren de school en 't leven.

De school ging ie uit — het leven in. Dat leven was zijn dorp, zijn mooi dorpje met zijn boomen, zijn riviertjes, zijn slooten en plassen. Dat dorpje met zijn echte jongens, zijn groot voornaam kasteel — en de slottuin, waarin een veertigtal knechts werkte, van wie zijn oom „de baas” was.

Die tuin was nog het mooiste van *het* leven — voor hem. Wat had hij daar niet al heerlijke uren doorgebracht ; spitten, poten, zaaien, kruien, met paard en wagen rijden, schuiten voortboomen.

En omdat het leven voor hem na de schooljaren in dien tuin lag, antwoordde hij op zekeren dag op zijns vaders vraag: „Frank, wat wil je nu worden?” „Ik wil den tuin in, vader!”

„Den tuin in?” herhaalde vader, „wil jij tuinman worden?”

„Ja, vader.”

„Je moeder en ik hebben een ander plan, Frank. We dachten, dat het onderwijzersvak iets voor jou zou wezen!”

„Ik onderwijzer!” riep Frank, ten toppunt van verbazing uit, „ik schoolmeester! maar vader! Honderd schriften heeft meester van Dorssen op mijn hoofd stuk geslagen. — Duizend cijfers naar mijn hoofd gegooid — ik schoolmeester!”

Groot was vaders en moeders verbazing

over deze onverwachte ontboezeming.

Moeder was de eerste, die 't woord nam.

„Je kunt toch goed leeren, Frank, je rapporten waren altijd heel goed, je was steeds een der besten van de klas.”

„Maar moeder, dat schrijven dan! Hanepooten zegt de meester. En 't is zoo. En hoe kun je nou een meester zijn met hanepooten. Ik word het nooit, moeder.”

„Wat je niet kunt, kun je leeren,” zei vader toen.

„Schrijven leer ik nooit vader, nooit. En teekenen niet. Neen, ik wil geen onderwijzer worden vader. Ik wil niet — als — liet hij er zachter op volgen, ik niet moet.”

„Moeten is dwang,” zei moeder. „Je bent nu nog jong. Je moogt kiezen.”

„Dan kies ik tuinman, moeder, of . . . en Frank keek zijn vader en moeder beurtelings vragend aan, of . . . zeeman.”

„Wat zeg jij daar!” riep moeder uit, bij 't woord zeeman zichtbaar ontsteld, „wat zeg je, zeeman? Maar jongen, wie heeft dat in je hoofd gezet.”

„Moeder, weet u nog, dat we wel voor een jaar geleden de zee gezien hebben, toen we voor een paar dagen op Scheveningen waren? Hè, wat was die zee echt. Zoo ver, zoo wijd. En dan al die deinende scheepjes. Daar op te zijn, moeder. Je ziet de heele wereld: Engeland,

Amerika, Indië. Hebt u wel eens boeken gelezen, vader, van zeelieden? Ik veel, heel veel. 't Zijn allemaal echte kerels, moedig, dapper, trotsch.

Ik heb veel boeken gelezen van jongens, die als matroos op zee kwamen en kapitein werden, commandant van een groot schip. De Ruyter ging als matroos en werd admiraal."

„Die boeken, die boeken,” zuchtte moeder vol angst. En toen, gevoelende, dat ze dat ééne voor altijd uit Franks hoofd moest bannen: „Daar ga je nooit heen, nooit. Je moest je wat schamen, Frank, door dat te willen. Jij de zee op. Op dat groote water!

'k Hou nu al mijn hart vast, als ik weet, dat je roeit op ons riviertje, of zwemmen gaat. Je komt nooit op zee, nooit.

„Heere, Heere,” zuchtte ze in groote benauwdheid, „hoe komt 't in je hoofd, hoe komt 't in je hoofd.”

Vader glimlachte, glimlachte om moeders angst en Franks toekomstdroom en kalm zei hij: „Dat is dus afgesproken, Frank. Je komt bij oom in den tuin. 'k Zal er morgen met den baron en mijn broer over spreken.”

En toen luchtig: „Moeder, je bent net als Frank, nog een kind. Daar gaat me die jongen aan 't plannen maken, plannen, waar je als ouder mensch eens even om glimlacht en daar gaat me

zoo'n oude vrouw... Hè, wat... zie je, daar heb je 't nu al... daar komen al de tranen. Die kan ik niet zien. Ik ga er van door. Jonge, jonge, Frank, wat heb jij gedaan met je oude moeder.”

En lachend liep vader de deur uit.

Daar zat Frank, vlak tegenover zijn schreiende moeder. Dat maakte hem verlegen. Hij wist niet, wat hij zeggen, of doen moest.

En toen eerst zacht...

„Moeder...”

En deze met een snik: „ja...”

„Moeder, 'k zal niet gaan, 'k zal niet naar zee gaan.”

„Maar — maar 't zit toch in je hoofd, jongen, 't zit toch in je hoofd.”

„'k Zei 't maar zoo, moeder.”

„Maar, waarom zei je 't dan?”

„Och, maar zoo.”

Al sprekende was moeder kalm geworden. Ze wischte haar tranen af en snikte niet meer.

„Hè, hè,” zei ze, merkbaar verlicht, „wat deed je me schrikken. Dat begrijp je toch wel, jongen! 'k Ben altijd op 't land geweest, hier in 't dorpje. Ik ben bang voor de zee. En toen jij daar zoo in eens begon te zeggen, dat je zeeman wou worden, toen kreeg ik het te kwaad. Zul je er nooit meer over spreken, Frank, nooit meer aan denken?”

Frank beloofde.

„Ja, 't is eigenlijk kinderachtig van me,” vervolgde ze, van haar stoel opstaande, „maar ik kon er niets aan doen, 't overviel me.”

„En ik zei 't maar zoo,” haastte Frank. „En daar kon ik ook niets aan doen.”

En toen begonnen ze beiden hardop te lachen.

Dien avond was Frank met zijn vrienden in de dorpslaan. En daar onder den hoogen boom voor 't huis van den kruidenier zaten ze te spreken over het gewichtige feit, dat ze de school zouden verlaten.

En Karel Wijsman kwam bij zijn vader in de bakkerij, en Hein te Winkel in de schoenmakerij en toen ze allen hun toekomstig beroep hadden meegedeeld, zei Frank: „En ik — ik ga naar zee.”

„Hè,” riepen ze, „ben je gek! Jij naar zee!”

„Ik naar zee,” antwoordde Frank, die gewichtig werd.

„En je vader en moeder?” vroegen ze.

„Vinden 't best.”

„En je moeder ook?”

„Moeder ook.”

„Is ze niet bang, dat . . .”

„Ben je gek. Moeder bang! Waarom? 't Is echt op zee. We hebben de zee gezien. Moeder ook. En moeder vindt de zee ook echt.”

„Wanneer ga je?”

„Eerst kom ik bij oom in den tuin en dan later ga ik naar zee.”

„Geloof jullie het?” vroeg Bart Verkerk. „Wat moet je in den tuin doen, als je toch naar zee wilt.”

„Ik kan toch niet rechtstreeks van school op de zee stappen,” antwoordde Frank.

„Je houdt er ons toch tusschen,” fluisterde Karel Wijsman Frank in 't oor.

Frank deed of hij Karel niet verstond en liet de jongens in den waan, dat hij de zee op ging.

En de jongens vonden hem heel gewichtig en hij zich zelf niet minder.

Toen de jongens genoeg over hun plannen hadden gesproken, zei Frank: „Hallo, jongens, wat zal 't zijn voor van avond? We weten nu precies, wat we worden zullen. De een wordt bakker, de ander dominé, ik word Michiel de Ruyter . . .”

„Ha, opschepper!” gilte Karel Wijsman met een langen uithaal.

„Jij lichtmatroos!” schreeuwde Frank terug.

De stemming was er in na dit geschreeuw en dus was gauw gevonden, wat ze spelen zouden.

„Verstoppen, jô,” stelde Frank voor. „'t Is al aardig donker en de boomen zijn dik.”

Dit voorstel vond zooveel bijval, dat in een oogenblik tot dit spel besloten was.

Bart Verkerk zou ze pakken.

„Hallo, weg,” schreeuwde deze, „wien ik pak is gevangen en breng ik naar de speelplaats achter de school. Een ieder belooft op zijn eerewoord, dat hij zijn gevangenis niet zal verlaten. Allemaal?”

„Ja, ja,” schreeuwden sommigen, maar Karel riep: „Wij zweren!”

„Stommerik! Wie op zijn eerewoord iets belooft, zweert niet,” voegde Bart hem toe. „Aangenomen dus? Niemand mag wegloopen, die eenmaal gepakt is. Aangenomen?”

„Ja,” schreeuwden allen.

Toen stoven de jongens weg.

Karel en Frank verdwenen in de richting van het riviertje.

Ze renden het pad, tusschen twee tuinen loopende, over, tot ze het grasveld bereikt hadden, dat langs het water lag.

„Stil,” zei Karel, „jij vindt zelf wel een goed heenkomen. Ik heb iets fijns gevonden. Zie je daar dat kippenhok van Weidens? Daar kruip ik op. De ladder, je weet wel, ligt altijd naast het hok, op den grond. Ik zet de ladder tegen het schuurtje, klim er op, leg me plat neer op 't dak, gooi de ladder omver en een knappe jongen, die me daar vindt.”

„Hij is fijn,” zei Frank, „ga je gang maar. Ik zal mijn weg wel vinden.”

Dus kroop Karel op het dak en voelde zich veilig, toen hij de ladder op den grond had geworpen.

„Stil, koest nou,” zei Frank. „Daar zijn van avond maar weinig jongens en Bart is slim. 't Is niet de eerste maal, dat wij ons in deze buurt verstoppen. Stil dus!”

En hij verdween in de richting der rivier, waar de knotwilligen hun stompe koppen opstaken in het duister van den vallenden avond.

Bart was intusschen al lang aan het zoeken en had de kleinsten der jongens al gepakt, die gedachtig aan hun eerewoord, waardoor zij zich zeer gewichtig voelden, gedwee staan bleven op het plein achter de school, waar zij zich erg verveelden.

„Nou Karel nog, en Frank nog, en Willem,” dacht Bart, toen hij, na achter iederen boom langs de dorpslaan geloerd te hebben, den tuin inliep van den timmerman.

Behoedzaam voortgaande, speurende naar alle zijden, kreeg hij links van het pad, ter zijde van een klein kreupelboschje het lichaam van Willem in 't oog, die daar lang uit lag, geloovende in 't donker niet te worden gezien.

Doch Bart zag hem. Hij deed echter of hij hem niet opmerkte, en liep door, zoo hard sprekende, dat Willem hem kon verstaan: „Waar

zouden ze toch zijn, ik zie niemand," dat Willem geloofde niet opgemerkt te zijn.

Toen Bart hem echter een meter voorbij was, deed hij een dwarssprong en voor de overval-
lenne kon opspringen, had Bart den vijand in den kraag.

„Hoe is 't ie?" vroeg Bart, „'k zag je wel. 'k Deed natuurlijk, of ik niks zag. Anders was je weggelopen. Mee naar 't gevang."

En Willem, die zoo geloofde, den dans te ontspringen, moest mee naar den schooltuin, waar hij, door zijn eerewoord, veilig was opgeborgen.

Toen restten Karel en Frank nog.

„Die zitten natuurlijk verderop bij de rivier," redeneerde Bart. „'k Heb ze immers den tuin door hooren hollen en hooren schreeuwen, toen ze aan het eind waren. 'k Zal ze wel vinden."

En hij liep weer den tuin van den timmerman in, tot hij kwam dicht bij de schuur.

't Ontging zijn opmerkzaamheid niet, dat de ladder, die anders nooit bij het schuurtje lag, of hiermede evenwijdig, nu lag in een richting, loodrecht op het hok.

„Ah, ha," dacht hij, „die ladder is gebruikt. Dan moet een der jongens op 't hok liggen."

Hij deed weer, of hij niets merkte, zette, bij 't hok gekomen, de ladder er tegen en klom er op.

Willem hield zich koest.

Maar, toen Bart zijn hoofd even boven het dak had uitgestoken, en Willem had gezien, greep hij dezen bij diens beenen, uitroepende: „Gesnapt, gesnapt, mee naar 't cachot!"

Hij trok zoo hard, dat Willem meende van het dak te rollen.

„Hei, jò, schei uit, 'k val d'r af," schreeuwde hij

„Dat's niks, als je je maar gevangen geeft," riep Bart terug.

„Dat doe ik!" was 't antwoord. „'k Zal vrijwillig afklimmen, wacht me maar beneden."

Toen klom Bart af, door Willem gevolgd, die zich overgaf.

„Heb je ze allemaal!" vroeg de gevangene.

„Ja, op Frank na, waar zit die?"

„Nou, ik zou zeggen, pak hem zelf."

„Beloof je, op je eerewoord, dat je naar de gevangenis zult gaan, ook als ik je niet weg breng?"

„Ja, dat beloof ik."

„Ga dan!" beval Bart gewichtig, „aanstands breng ik den laatsten gevangene mee."

Willem liep heen, terwijl Bart zijn onderzoekstocht voortzette.

Hij loerde achter alle hagen, hij gluurde achter knotwilgen, maar hij zag Frank niet.

„Te deksel!" dacht Bart, „waar zou die ge-

stoven zijn? Hij zal toch niet in de richting van het bosch zijn gegaan?"

En juist wilde hij den weg, dien hij gegaan was, terug loopen, toen hij in zijn nabijheid een geluid hoorde, niet ongelijk aan het geknars van brekende takjes.

Hij keek om en om zich, doch niets ziende in de boomen langs de rivier, geloofde hij, het zich te hebben verbeeld.

Doch Bart had het zich niet verbeeld. Frank toch was in den knotwilg gekropen, die, schuin gegroeid, zijn stompen kop ver over 't water heen boog.

Hij geloofde zich daar volkomen veilig, ten deele voor 't oog verborgen door de lange, oprijzende takken.

Doch het geritsel had Barts opmerkzaamheid gewekt.

Hij keek links en rechts, in iederen boom, achter iederen struik, tot hij Frank gewaar werd, die daar met de beenen boven 't water, den rug gekromd, zich veilig waande voor 't speurend oog van zijn vervolger.

Doch Bart zag hem. Hij zag zijn bengelende beenen boven het water en zijn vreugdevolle verrassing uitte zich in een langen schreeuw. „Ha... ha... ik heb je.”

Maar hij had hem nog niet.

Frank, die zich daar zoo veilig waande, schrok dermate van dien plotselingen schreeuw, dat hij 't evenwicht verloor, kantelde, en plomp... in 't water terecht kwam.

„Frank, Frank,” schreeuwde Bart, maar hij kreeg geen antwoord, want Frank was kopje onder, onmachtig dus eenig antwoord te geven.

Doch Frank kwam boven en hij sloeg zich naar den oever, waar de helpende hand van Bart hem wachtte.

„Brrr,” blies Frank, toen hij op den wal was getrokken, waar hij druipe en lekkende een oogenblik staan bleef, „prrr, ik ben d'r.”

„Dat zie ik,” antwoordde Bart, „en ik voel 't. 't Water uit jou jas lekt in mijn schoenen. Hoe kwam je toch zoo te vallen?”

„k Schrok me een aap, toen jij schreeuwde, nou, en toen lag ik.”

„In elk geval, gevangen ben je. Mee naar 't cachot.”

En Bart voerde den lekkenden Frank mee naar de gevangenplaats, waar de andere jongens in afwachting zich te vervelen stonden.

Ze lachten natuurlijk, dat ze schaterden, toen ze 't avontuur hoorden.

Frank zei niet veel, maar bleef lekken.

„k Ga naar huis,” zei hij eindelijk, „meen

je soms, dat ik 't lollig vind hier als een visch bij je te staan. Dag!"

En hij liep naar huis.

„Zoo,” zei vader, toen hij het gebeurde vernomen had, „dat is ten minste een frisch einde van je schooljaren. Kleed je maar gauw uit en maak, dat je schoon ondergoed aankrijgt. Ga dan maar onder de wol. Daar is het ten minste veiliger dan onder water.”

Frank deed, wat zijn vader hem ried, trok droog ondergoed aan, en kroop in bed, waar hij lekker warm lag te lachen over het laatste avontuur na de schooljaren.

HOOFDSTUK II.

Een vacantieweek op de boerderij. Frank als straatzanger.

Karel Wijsman was Franks beste vriend. Karel had ook de school verlaten, doch zijn vader had 't goed, zelfs beter gevonden, dat hij een goede week vakantie nam, alvorens bij hem in de zaak te komen.

„Je kon wel een weekje naar oom Jan op de boerderij gaan,” zei vader, toen Karel 's avonds kwam.

Karel sprong op van vreugde.

„Vader!” riep hij in één blijden toon van verrukking, „vader, mag Frank mee?”

Vader keek moeder eens aan.

„Me dunkt, je kon 't er wel op wagen, oom Jan en tante Dora zijn gastvrij genoeg. Ze zullen er, geloof ik, niets tegen hebben, dat Frank mee komt.”

„Vader, ik ga 't Frank vragen, mag ik?”

„Jongens laten nergens gras over groeien,”

zei moeder. „Ga maar gauw, anders slaap je van nacht niet.”

Karel stormde de deur uit. Hij vloog de dorpsstraat uit, rende de laan over en stormde de deur van Franks woning binnen.

„Jò, ga je mee met me logeeren op de boerderij van oom Jan? Je mag van mijn vader en moeder, en oom Jan en tante Dora vinden 't vast goed. En dan gaan we morgen en wij blijven een heele week weg...”

„Ha, ha,” lachte Franks vader, „dat is een mooi plannetje. Maar de heeren schijnen 't niet noodig te vinden, den heer en mevrouw Vrijdag daar in te kennen.”

Karel kleurde.

„Ja, natuurlijk, als u 't goed vindt,” zei hij, een weinig verlegen.

Nu, ook vader en moeder Vrijdag hadden volstrekt geen bezwaar, dat Frank mee ging.

Na nog wat geredeneer werd vastgesteld, dat Karel en Frank den volgenden morgen den tocht zouden ondernemen naar oom Jans boerderij.

Toen Karel weg was, zei vader:

„Ik zal morgen even naar mijn broer gaan en hem zeggen, dat Frank over acht dagen in den tuin komt. Ik vind het ook wel goed, dat hij een kleine vakantie neemt, voor hij weer aan den arbeid gaat. Dus, jongen, maak maar veel

plezier en krijg geen ongelukken. Ga nu maar slapen, morgen is het vroeg dag.”

Den volgenden morgen om acht uur togen Frank en Karel op weg.

De jongens, die hen zagen, vlogen op hen toe en vroegen, waar de reis heen was.

Toen ze vertelden, welk plezier hun wachtte, keken alle jongens sip, omdat ze Frank en Karel zoo'n heerlijk weekje benijdden.

't Was heerlijk weer.

De zon stond te pralen aan den wolkenloozen hemel. Een blij zefirtje suisde spelend door het teere groen der boomen. In de weiden liepen voet na voet de koebeesten vredig te grazen.

Vogels zongen in 't blauwe ruim van de lucht hun zangerige deuntjes.

Een uur ruim hadden ze geloopt, toen de weg links af leidde door dichte bosschen, die groeiden tegen de heuvels op, aan weerskanten van den weg.

En tegen een dier heuvels, doch dicht bij den weg, zagen ze een soort kermiswagen staan, een onoogelijk, vuil wagentje.

Hiervoor zat een knaapje, een klein zesjarig kereltje.

Hij zat daar stil te kijken, zonder zich te bewegen.

Toen de jongens den wagen genaderd waren, bleven ze staan.

Geen mensch was om of in de woning. Alleen het kleine kereltje zat daar stil met neergeslagen oogjes.

Even keek hij de jongens aan, toen deze staan bleven. Doch onmiddellijk daarop sloeg hij de bruine oogjes weer neer.

„Zou hij ziek zijn, dat kleine ventje?” vroeg Karel.

„Kom, we zullen 't hem vragen,” zei Frank, en den wagen weer naderende, vroeg hij:

„Ventje, waarom zit je daar zoo alleen?”

„'k Moet op den wagen passen,” antwoordde het knaapje met een fijn stemmetje en schuchter keek hij de grootere jongens aan.

„Op den wagen passen,” herhaalde Karel. „Op wie moet je dan passen, er is toch niemand in?”

„Ja, mijn zusje.”

„Waar is ze?”

„Ze ligt in den bak. Ze slaapt.”

„In den bak,” zei Frank ongeloovig. „In den bak?”

„Ja, ik zal eens kijken, of ze slaapt.”

En hij klom den wagen in.

Een oogenblik later kwam hij terug met het zusje. Een klein eenjarig deerntje met lange

donkere haren, mooie zwarte oogen in het lange, bleeke gezichtje.

„Mooi, hè,” riep het kereltje, toen hij den wagen verlaten had en op den grond stond en hij hief 't zusje hoog op en toonde het aan de jongens.

„Pa—a—ee—ee,” kraaide ze met een hoog, fijn stemmetje.

„Wat een schatje, wat een schatje,” zei Frank zacht tot Karel. En toen tot het kleine ventje: „Wat zegt zusje?”

„Ee, ee! zegt ze. Ze wil eten hebben. Maar we hebben niets. We moeten wachten, tot moeder er is.”

„Waar is je moeder?”

„Moeder is uit om eten!”

„En je vader?”

Plots drukte de kleine vent zijn zusje innig in zijn armen en hij zei tot haar: „we hebben geen vader meer, hè, zusje. Vader is weg. Vader is dood — ik ben je paatje, is 't niet zusje.”

En hij kuste het kindje, dat hij beschermen moest, hij — nog zelf een broos kindje.

Frank en Karel hadden tranen in de oogen.

„Kan je zusje al brood eten?”

„O ja, zusje eet alles. Zusje is groot hè,” zei 't ventje, zusje weer hoog opheffende in zijn armen.

„Kan ze dit eten?” vroegen de jongens,

het brood, dat ze bij zich droegen te voorschijn halende.

„O ja,” riep het juichstemmetje van het knaapje, „mag ze dat?”

De jongens gaven het brood.

„Ook voor mij?” vroeg het kereltje.

„Eet jullie maar, hoor.”

Het kleine zusje werd op den grond gezet, haar oogjes vlogen begeerend van 't eene stuk brood naar 't andere, terwijl haar kleine handjes heen en weer graaiden om iets te bemachtigen.

En toen ze een stuk brood had, at ze met evenveel graagte als het knaapje, terwijl haar oogjes dankbaar opzagen naar de jongens.

„Kom, we moeten gaan,” zei Karel, anders zijn we tegen etenstijd niet op de boerderij. Dag, dag jongens.”

Ze liepen heen, Karel en Frank, verheugd, dat ze de stumperds hun brood hadden gegeven.

„Wat een stakkers, hè,” zei Frank meewarig, „zag je, hoe dat kleine ding in die broodkorst hapte met haar kleine snoetje. Maar zie, die vrouw daar, is zeker de moeder.”

Hij wees naar een vrouwtje, dat daar moeizaam nader stapte. Ze droeg een emmer aan haar eene arm, terwijl haar rechter een pakje omvatte.

„Willen we haar aanspreken?”

„Ja.”

Het vrouwtje was de jongens genaderd.

„Vrouwtje,” zei Frank, „is u de moeder van die twee kindertjes uit den woonwagen?”

Het vrouwtje, meenende, dat een of ander ongeluk haar stumperds was overkomen, vroeg gejaagd en angstig: „Ja, is er wat, er is toch niets met mijn kinderen?”

„Neen, ze zitten rustig bij den wagen. Ze hadden honger — wij hebben hun ons brood gegeven. En ze aten er lekker van.”

„Dank,” stamelde de dankbare moeder. „Och, och, de stakkers. Ze hebben soms zoo'n honger. 'k Ben de huizen langs geweest. 'k Wou wat melk hebben. Maar geen denken aan, de menschen geven 't niet. En och, als ze wisten, hoe dat kleine stumpertje 't noodig heeft, zouden ze 't wel geven.”

„Vrouw!” riep Karel eensklaps. „Ik weet wat. Blijft u nog lang hier met den wagen?”

„Dat kan ik doen, zooals ik wil,” luidde het antwoord. „Wij zijn maar zwervers.”

„Wij gaan logeeren bij mijn oom op de boerderij. Dezen weg af, tot het vlakke veld komt en dan de eerste boerderij links. Die is van mijn oom. Als je daar nu eens dichtbij je wagen zet, oom en tante zijn goed. Die zullen u wel melk voor 't kindje geven.”

„O, graag, ik zal mijn wagen daar heen trekken.”

„k Weet wat,” riep Frank eensklaps. „Wij zullen u helpen. Hè, Karel, dat is fijn, hè.”

Het moedertje streefde tegen. Ze vond het te mooi, te veel van de jongens.

Maar deze drongen aan en 't moedertje zwichtte voor hun herhaald aandringen.

Enkele minuten later knarsten de wielen der kar door 't wagenspoor.

Frank hield de boomen en trok.

Karel duwde.

En binnen in zat de arme moeder met de stumperds. En de stumperds aten — en de moeder had tranen in haar oogen van dankbaarheid.

Na een groot half uur waren ze dicht bij de boerderij.

Ze trokken den wagen den berm van den weg op.

Moeder stapte uit met zusje op den arm, het broertje volgde.

„Mag ik dan misschien over een uurtje om een klein beetje melk komen vragen?”

„Zeker,” zei Karel, die oom en tante goed kende.

Daar viel hem wat in.

„k Weet wat,” riep hij ineens. „O, tante houdt

zooveel van kinderen, en oom ook, Frank, we nemen de kinderen mee. Wat zullen oom en tante kijken. Ja, dat doen we, kom.”

En hij wilde de kleine uit moeders armen nemen.

Doch hij bedacht zich.

„Vind u 't goed, 't is maar een grapje. Oom en tante zullen ze zeker melk geven. Wij brengen ze dadelijk terug.”

De moeder, die volkomen vertrouwen in de jongens had, vond het goed.

„Hoe heet broertje?”

„Henry.”

„Henry, ga je mee?” vroeg Karel, „naar die boerderij. Dan krijg je melk.”

„Zusje ook?”

„Ook zusje.”

„Dan ga ik mee.”

Een paar minuten later stapten Karel en Frank de keuken der boerderij in.

Oom en tante wisten niet of ze waakten of droomden.

Frank had Henry bij de hand. Karel droeg het zusje op den arm.

„Maar Karel” riep de boer.

„Karel,” riep tante.

„Ja tante, nou krijgt u eerst echt visite. Dat is Frank Vrijdag, mijn vriend. Dit is Henry,

dat is het kleine zusje uit den kermiswagen, die ginds staat, dicht bij de boerderij."

En Karel vertelde hun wedervaren, maar de goedige tante, die zelf geen kinderen had, had 't zusje al op haar schoot genomen en liet het melk drinken, en een paar dikke tranen wischte ze tersluiks weg met de mouw van haar jak.

Toen broer ook melk genoeg had gedronken, brachten Frank en Karel de kinderen weer weg.

Maar een flinke kan melk voor de drie stakkers ging mee.

Toen de jongens waren teruggekeerd, spraken ze nog langen tijd over de armoe der drie stakkers, en de goedige menschen op de hoeve besloten hun iederen dag wat brood en melk te doen brengen.

„Ik weet wat, ik weet wat!" riep Frank eensklaps. „Karel, wij zullen ze helpen, wij kunnen ze helpen. Weet je wat we doen? We trekken de dorpen door hier in de buurt. We kleeden ons armoedig aan, gek, raar, hoe raarder hoe beter. Ik zing, jij haalt de centen op, als," liet hij er zachter op volgen, „je oom en tante 't goed vinden."

„'t Is een prachtig plan," zei oom, „en een goed plan. Hè, moeder, dat 's net iets voor jongens. En wanneer zal die tocht een aanvang nemen?"

„O, vanmiddag al, als 't mag," antwoordde Karel. „Als de knechts en de meiden thuis zijn, willen die ons wel aan kleeren helpen, om ons potsierlijk uit te dossen."

En dit gebeurde.

Na den maaltijd, dien de jongens zich best lieten smaken, begon de groote kleedpartij.

Oude broeken, jassen, hoeden, petten, rokken en jakken werden opgescharreld en de jongens gekleed.

Frank kreeg een oude pilo broek van Doris aan, een jak van Gerritje en een zijden pet van oom, terwijl Karel een rok droeg van Daatje, een jas van Hendrik, en een klein, verschoten mutsje op 't hoofd had van tante.

De menschen op de hoeve schaterden van pret, toen, zoo toegetakeld, zooals tante zeide, de tocht naar het naaste dorp begon.

Op het plein, dicht bij de dorpspomp, bleven ze staan, aangegaapt door een menigte jongens en meisjes en een paar groote menschen.

„Begin dan," fluisterde Karel zijn vriend in 't oor. „We staan hier als twee gekken te kijk."

Toen begon Frank. Hij zong 't eene lied na 't andere en zijn heldere stem klonk wonder mooi onder het dichte bladergewelf boven hen.

Maar, toen Karel met zijn muts rond ging, om centen op te halen, vloegen de kinderen weg.

Zij hadden niets te geven. Alleen een enkele der groote menschen gaf iets.

„Zes cent, dat wordt niks,” fluisterde Karel aan Frank in 't oor. „Zes armzalige centen.”

„En ik schreeuw me heesch voor die kleinigheid,” antwoordde Frank. „Weet je wat: laten we zingende door de straat trekken. Aan elk huis schel je aan en als er geen schel is, klop je maar, dat ze je hooren. Misschien, dat we zoodoende iets beuren.”

„Goed,” antwoordde Karel, „vooruit maar.” Ze stapten op.

Frank zong weer, dat 't opklonk tegen de huisjes, het eene lied na 't andere, en er waren er maar weinig, die hem een kleinigheid onthielden.

Tot ze kwamen aan een klein huisje met een groen geverfde deur en groene blinden.

Ook hier klopte Karel aan.

Doch, niet zoodra had hij geklopt, of de deur vloog open en de veldwachter, met een paar vervaarlijke, hangende snorren duwde de deur open en greep terzelfder tijd Karel beet.

„Ha, ha,” zei hij. „k Had je al gezien en gehoord. Maar ik denk, laat ze maar eens hier aankloppen. Volgens artikel zes der algemeene Boslandsche politieverordening is het verboden te zingen of muziek te maken op den openbaren weg, anders dan op kermis- en den eersten

werkdag van iedere maand. Ik bekeur je dus. Je naam?”

„Karel Wijsman.”

„Allo, hier,” riep toen de politiemans tot Frank, die op kleinen afstand stond te kijken.

Frank naderde.

Op een afstand bleven jongens en meisjes kijken, hoe dat zou afloopen.

„Volgens artikel zes der...”, en de veldwachter zeide, als zooeven het gansche artikel, waarop de aanhouding berustte, op, eindigende met de woorden:

„Naam?”

„Frank Vrijdag.”

„Beroep?”

Frank aarzelde.

Hij had nog geen beroep, leefde nog in zijn vacatievrijheid.

„Nou, beroep?”

„Tuinman.”

„Ouderdom?”

„Veertien jaren.”

„Geboren?”

„Zeven Juni 1900.”

„Waar?”

En zoo vroeg de veldwachter naar al die bijzonderheden, die hij weten moest voor een richtig procesverbaal.

Doch, toen hij het opgeschrevene nog eens had overzien, keek hij de jongens twijfelend aan.

Ze zagen er zoo vagebondachtig uit, dat hij hun beroep noch hun herkomst vertrouwde.

„Neen, bazen,” zei hij, „dat is je reinste bedrog. Mee naar den burgemeester.”

„Maar we verzekeren u, dat alles waar is,” bevestigde Karel.

Doch Frank stiet hem aan: „Sttt,” zei hij zacht, „geen woord meer.”

En zonder een woord te zeggen, stapten ze met den veldwachter mede, gevolgd door het troepje kinderen, dat vol ontzag voor den veldwachter, geen woord sprak.

Zoo ging het naar de woning van den burgemeester, die aan 't eind van het dorp stond.

De veldwachter opende het zware hek, stapte, door de jongens gevolgd, den tuin door, schelde aan en vroeg aan de dienstbode die opende, den burgemeester te spreken.

De burgemeester verscheen.

Hij was een vroolijke man, de bejaarde burgervader, met een goed, rond, lachend gezicht.

Zijn menschenkennis stelde hem in staat op het eerste gezicht te zien, dat hij hier met een echte jongensgrap te doen had.

Dat konden immers geen straatzangers van beroep, geen vagebonden zijn.

„A-ha,” zei hij dan ook, toen de veldwachter het doel van zijn komst gemeld had; „ha, ha, dat geloof ik ook niet. De een tuinman en de ander bakker en dan hier in een jak en met een muts op 't hoofd. Jongens, vertel me eens, wat voor grap je uithaalt.”

Toen vertelde Frank, door de woorden van den burgemeester volkomen gerust gesteld, wat plan ze hadden.

„Maar dat is mooi, dat is mooi,” riep de burgemeester, getroffen door de edelmoedige gevoeligheid van de jongens. „Dat is mooi van jullie. Nou, hoor, zing jullie maar, en haal maar heel wat op voor die arme schaaapjes.”

„Ja, maar, burgemeester,” zei de veldwachter, „artikel zes der politieverordening van de gemeente . . .”

Maar de burgemeester viel hem in de rede:

„Veldwachter,” zei hij, „je hebt wel gelijk, maar artikel zeven zegt weer: de burgemeester heeft ten allen tijde het recht verlof tot straatgezang en muziek te verleen. Jongens, zing op maar. Maar wacht even, dat moet mijn vrouw hooren. Ze houdt van muziek.”

De burgemeester waarschuwde zijn vrouw, die onmiddellijk verscheen

En Frank weer aan het zingen.

Verrast luisterden de burgemeester en diens vrouw toe.

„Maar jongen, dat is mooi, dat is bijzonder,” riep hij uit, toen Frank het eerste vers gezongen had, „heel bijzonder. Mogen we er nog een hooren?”

En Frank zong toen, op verzoek van den burgemeester, het eene lied na het andere.

De veldwachter bleef er stokstijf bij staan, den mond wijd open.

„Ziezoo,” zei de burgemeester, toen Frank een zestal liedjes gezongen had, „nu durf ik niet om meer vragen. 't Is anders een lust naar jullie te luisteren. En omdat je zoo'n heel mooi doel met je zingen hebt, zal ik van mijn kant ook iets doen.”

En na een leeren portemonnaie uit zijn zak gehaald en die geopend te hebben zei hij: „Ziedaar, geef dat dan maar aan dien ouden stumperd.”

En hij liet een gulden in Franks open hand vallen.

„Dank u, burgemeester.”

„Dank u, burgemeester.”

De jongens groetten en gingen heen, nageogd door den burgemeester en diens vrouw, nagestaard door den veldwachter.

„Wie had dat kunnen denken,” zei de veldwachter.

De burgemeester lachte eens en zei:

„Je laat ze maar zingen, als ze soms terug mochten komen. Ze hebben een goede bedoeling.”

De veldwachter maakte een militair saluut en verdween.

Wat waren Karel en Frank gelukkig!

Ze vlogen, zoo hard ze konden, naar het wagentje, dat daar aan den zoom van het bosch stond en brachten de overgelukkige en dankbare moeder de verdiende centen.

De arme, die tobben moest van den eenen dag in den anderen, kon haar oogen haast niet gelooven.

Ontroerd dankte ze de twee jongens.

En iederen dag weer, alle de zes dagen, dat de jongens op de boerderij waren, konden ze de vrouw met haar kindertjes een sommetje ter hand stellen, waarmede de moeder, vooral om haar kinderen, zeer gelukkig was.

Als de jongens zich niet als straatzangers op weg begaven, bleven ze in de boerderij.

O, ze vonden het hier zoo heerlijk!

Volop eten en drinken en genieten van de heerlijke vrijheid op de boerderij, te midden der gulle menschen. Met de vroolijke knechts en meiden hadden ze de meeste pret, en dan daarbij iederen dag de omliggende dorpen af, Frank zingende, het eene lied na 't andere, en

Karel met zijn muts rond, om dan 't heerlijke te genieten, als ze bij de arme moeder kwamen: haar dankbaren blik te ontvangen, haar lief dankend woord te hooren.

Toen ze dan ook na een blije, heerlijke week, terug gingen naar hun dorpje, stonden de moeder en de kinderen bij hun woonwagen en ze wuifden de twee jongens na, tot een kromming van den weg hen aan hun oogen onttrok.

„Prachtig, prachtig,” zei Franks vader, toen Frank van zijn heerlijke vacantedagen had verteld, „en nu Maandag den tuin in, nu aan den arbeid. 'k Hoop, dat je dien zoo goed zal bevallen als de pret, die je deze week gehad hebt.”

HOOFDSTUK III.

Van een weelde-zomermorgen en een dikken snoek. Toon Kaps scheldt Frank voor sukkel, maar de baron vindt hem kranig en zijn moeder krijgt een dikken snoek.

Frank was in den tuin.

„Fijn, moeder!” zei hij op den vooravond van den morgen, waarop hij voor 't eerst om half zes de deur uit zou moeten. „Fijn, zoo 's morgens vroeg.”

Moeder glimlachte eens en dacht: „Dat zal nog wel anders worden.”

En nu stapte Frank iederen morgen de deur uit.

En iederen morgen opnieuw ondervond hij de weelde van den zomermorgen, zooals een gevoelige jongen als hij die smaken kan.

Die mooie laan! Die stille, breede laan met zijn groote boomen. Boven hem was een gewelf van diep donker groen, rechts en links

van hem daalde de hooge hemel als een strak gespannen gordijn van blauw.

En dan al die vogels, die zongen en tjlpten en kwetterden, dat 't een lust was.

Hij hoorde de duif met haar zacht droef roe-koe-roe-koe-koe, alsof ze wat vroeg, dat niemand wist.

En dan als antwoord spottend lachend het geluid van den ekster, die als schuin kwam vallen uit een der boomen en neerstreek op den akker. De ooievaar boven de weiden, langs het riviertje, de stille ooievaar, met wijd gespreide wiken; de zwarte kraaien boven het bosch, dat aan de achterzijde van het kasteel lag, in aanhoudend af en aan gevlieg.

Op die laan kwam hij iederen morgen huttemannen tegen, menschen, die naar de fabriek gingen, in die streek de hut genoemd.

„Mò-ge,” groetten die dan, meer uit gewoonte dan uit vriendelijkheid.

En Frank, als voelde hij zich werkman als zij, even nuchter „Mò-ge.”

In 't begin schrok ie er van, 't klonk zoo aanstellerig, zoo spottend, uitdagend bijkans.

Even voor de brug kwam hij veelal Ka en Bet tegen, die melken gingen, het juk, waaraan de blank geschuurde emmers hingen, over de schouders.

't Was net of die twee meiden het blij en het frissche hadden van den zomermorgen.

Haar oogen lachten in het blozend gezicht en de steeds snappende en grappende monden lieten twee rijen blanke tanden zien.

„Daar is ie al weer,” riepen ze al van verre. „Morgen, Frank, morgen.”

En Frank wuifde haar, als goede bekenden in den vroegen morgen, vroolijk tegen.

Soms even een praatje. „Zeg Frank,” vroegen ze „wanneer breng je wat lekkere pruimen mee uit den tuin of appels? We hebben nog nooit niks van je gehad.”

„Ha, ha,” lachte Frank, „nooit niks, dus altijd wat!”

Dat begrepen de meiden niet.

„Nou, als je morgenvroeg niks hebt, gooien we je daar in 't water.”

Dan liepen de meiden door en Frank ging zijn weg. Op de brug bleef hij ook meestal even staan. Dan keek hij over de leuning in 't water. Hij zag naar de vischjes, de heel kleine, kittig wegschietend onder de breede waterbladeren en naar de groote, statige, die stil daar heen zwommen met een even beweeg van hun goud gestreepte staarten.

Op een morgen, toen hij daar zoo stond en keek in de verte, waar de rivier zich boog om

't bosch achter het kasteel, gebeurde er iets bijzonders.

Toevallig werden Franks oogen, die een troep stil zwemmende eenden van 't kasteel nakeken, getroffen door een hoogen stok, die schuin uit het water oprees.

Die stok op zich zelf was voor hem niets bijzonders. Hij wist, dat die stok een dikke, hoge vischhengel was, dat aan die stok een sterk touw bevestigd was, aan welks uiteinde een groote haak was vastgemaakt, waaraan een vischje spartelde.

De jager van 't kasteel had „de lijn uitgezet,” zooals men dat in die streek noemde.

Terwijl Franks oogen toevallig op dat ding vielen, zag hij het bewegen. Eerst een kort rukje — nog een — weer een, het ding boog al meer en meer — daarop een reeks lange, venijnige rukken.

Daar had je het! De stok schoot los uit den grond, waarin het boveinde gestoken was.

Frank begreep het. Daar moest een geweldig groote visch aan bevestigd zijn, een reuzensnoek, die door zijn forsche rukken den hengel uit den grond had getrokken.

Een oogenblik bleef de stok horizontaal liggen op 't water, doorop schoot ze in dezelfde richting voort, om plotseling snel met de punt

naar beneden weg te schieten in de diepte.

Een kreet ontsnapte Frank. Als hij dien stok grijpen kon, en 't reuzenbeest op 't droge trekken!

Hij vloog de brug af en 't weiland in. Aan den kant, vlak bij 't water, bleef hij staan. Waar was de hengel? Weg — in de diepte. Frank keek en keek. Niet de minste beweging in het water verried, waar de hengel met den snoek er aan zich bevond. Tot eindelijk, daar was 't ie weer. Nog midden in de rivier, maar een eind verder naar 't bosch toe. Frank vloog in die richting.

Hij stond vlak tegenover den stok, die rustig lag op 't water.

Zou de snoek verdwenen zijn? Misschien had de haak los gelaten of was het touw gebroken. 't Zou jammer zijn, als zoo'n reuzendier was ontkomen.

Hij keek en keek, tot hij weer duidelijk beweging zag in den hengel, die met korte rukken voortgleed over 't wateroppervlak.

„Nu of nooit,” dacht Frank. Hij wierp zijn pet af, trok jas en schoenen en de overige kleeding uit, stond in een ommezien naakt op den kant, bedacht zich niet en sprong in 't water.

Met flinke slagen schoot ie op den hengel aan. Als of de visch het bemerkte, dat Frank naderde, schoot zij met den stok voort. Frank

hem na, tot hij met de uiterste krachtsinspanning den hengel genaderd was en dien grijpen kon.

Maar nu moest ie zwemmen met één hand. Dat ging wel voor een minuut — voor twee minuten misschien. Doch de afstand tot den vasten wal was te groot, dan dat hij dien zwemmende met één hand, kon bereiken.

Plots viel hem iets in, het eenige middel om den hengel naar den oever te krijgen.

Met een paar ferme slagen was hij bij 't boveneinde van den hengel, die dun toeliep.

Dat eind greep hij vast met zijn mond en het dunne hout stevig omklemmende met zijn tanden, zwom hij in de richting van den oever.

„Ik haal het, ik haal het!” jubelde het in hem.

Hij naderde al meer. Even zien, of hij hier staan kon. 't Ging. Nu had hij hem. Hij pakte den stok met beide handen beet en waadde door het water. Den oever had hij bereikt. De oever was laag — hij stapte er op.

„Nu voorzichtig!” dacht ie.

De hengel legde hij neer op 't gras; het touw vatte hij beet — en trok.

Nu voelde hij het! De visch aan 't uiteinde trok uit alle macht. Maar wat beteekent de kracht van den grootsten snoek in 't water bij dien van een flinken, veertienjarigen jongen op 't droge?

Frank palmde het touw in, het hart klopte hem hoog in de keel — al meer en meer naderde het uiteinde — de visch scheen al zwaarder en zwaarder — nog een trek — nog een — daar was de kop — de groote kop met de wijd open bek —.

De snoek lag op 't droge.

„Wat een beest, wat een beest!” riep Frank, en zijn verbaasde oogen keken naar het dier, dat daar op en neer springende en zich kronkelende lag op 't gras.

„Bom, bom,” bromde de torenklok op het kasteel.

Dat geluid herinnerde Frank, dat hij al in den tuin wezen moest.

Wat zou oom zeggen?

Vlug kleeedde hij zich aan, wond daarop het touw om den hengel en gooide dezen over den schouder. De groote visch bengelde er naast. En zoo stapte hij de brug over en de dorpsstraat in.

De enkele vroege voorbijgangers waren nieuwsgierig en wilden Frank tot een gesprek nopen.

„Geen tijd,” antwoordde deze, „'k moet om zes uur in den tuin zijn, en 't is al lang zoo laat.”

Maar, die hem voorbij kwamen, zagen en begrepen, dat het de lijn was van den jager van

't kasteel en allen dachten, als dat maar goed afloopt.

De baron was zeer gesteld op zijn jacht en visscherij en zou nooit gedoogen, dat een zijner onderhoorigen op zijn rechten inbreuk maakte.

Achter in de dorpsstraat stond Toon Kops, een jongen van de twaalf ambachten en dertien ongelukken. Die was nu slechts goed om de stoepjes te wieden voor de deuren der burgers.

„Hè,” riep hij al van verre. „Wat heb jij daar?” En toen Frank nader kwam: „Hè, een reuzensnoek! Hoe kom je daar aan?” En zonder antwoord af te wachten, voer hij in één adem door: „Hallo, die is goed. 't Is de lijn van den jager. Ha, dus gegapt. Nog gelijk.”

„'k Heb hem niet gegapt,” wierp Frank hem met verontwaardiging tegen.

„Dat zeggen ze allemaal,” spotte Toon. „Enfin, nog gelijk. Wat een beest. Verkoop hem mij; ik heb twee dubbeltjes in mijn zak. Hier.”

Frank sloeg de uitgestrekte hand weg.

„Dacht je, dat ik zoo iets doe!”

En hij wilde doorloopen.

„Hallo, dat gaat zoo niet. Wat verbeeld jij je? Wou je mijn hand wegslaan?”

„Moet je me maar zoo iets niet vragen. De snoek is niet van mij. Hij is van den baron. 'k Ga hem naar 't kasteel brengen.”

„Jawel, mooie jongen, maar daar ben je nog niet. Eerst zullen we eens afrekenen over die stoot, die je me gaf, als je tenminste niet den snoek wilt overdoen.”

En hij hield Frank de dubbeltjes voor.

Doch deze, woedend over 't herhaalde trachten hem tot een schelmenstreek te verleiden, antwoordde: „Ga weg nou, 'k zei je tòch, dat ik 't niet doe. Is die snoek van mij?”

En Toon weer schamper: „In elk geval kom je zoo niet van mij af. Snap je?”

En hij pakte Franks arm beet.

„La me los, of . . .”

„Wat of! Je doet wat, sukkel. 'k Lust je!”

En Toon vatte nu Frank bij diens schouder en Frank wierp den hengel neer en een vecht-partij zou begonnen zijn, als niet toevallig een deur achter hen was open gegaan, en te Winkel verscheen, de schoenmaker.

„Hè, wat is dat op den vroegen morgen,” riep hij en sprong op het tweetal toe. „Wou je nu al vechten?”

Toon liet Frank los, en deze vertelde, wat er gebeurd was.

„Dan laat jij Frank kalm gaan, hoor. Begrijp je? Doe jij liever je werk, waarvoor je betaald wordt, luilak.”

Daar kon Toon niet tegen op. Niet op tegen

de sterke knuisten van den schoenmaker en niet op tegen diens verwijt.

Met een knikje tot bedankje liep Frank verder.

Aan 't eind der dorpsstraat was de oprijlaan van 't kasteel.

De jager woonde in 't huisje daar naast.

„Dien moet ik de visch maar brengen,” rededeerde Frank. „Hij zal wel zorgen, dat ie op 't kasteel terecht komt.”

Hij wilde de daad bij het woord voegen, toen eensklaps om den hoek van het jagershuisje de baron te voorschijn trad.

Plots bleef Frank staan.

De groote heer! Zijn hart bonsde hem in de keel. Eerbiedig en angstig tevens was zijn beedeerde groet.

Hij bleef staan — de hengel met de bengelende visch er naast in de linker, zijn pet in de rechter hand.

Doch de baron plotseling heel gewoon: „Zoo, Frank, wat is dat op den vroegen morgen?” Kom jij visch venten, die je gevangen hebt met de jagerslijn?”

En tot vlak voor Frank tredende: „Jonge, dat is een baas van een snoek. Voor wien is die bestemd?”

„Voor U, baron.”

„Zoo, dat is aardig, en hoe kom je aan die lijn?”

En nu, door baron's vriendelijke woorden en vragen, geheel vrijmoedig, vertelde Frank, wat er gebeurd was.

„Maar jongen!” riep de baron uit, „dat is kranig, dat is eerlijk ook. Je had kunnen verdrinken, 't water is daar diep.”

„Ik kan goed zwemmen, baron.”

„Zoo, dan zou je misschien nog beter op zee thuis wezen, dan in den tuin.”

Een schok ging Frank door 't lichaam.

Op zee!

„k Heb de zee gezien, baron. U weet wel...” Frank zweeg. Hij schrok van zijn eigen woorden. Hij sprak, alsof de baron een goede kennis van hem was, op de hoogte van zijn doen en laten.

„Ik weet het, ik weet het!” zei toen de baron.

„En is toen de liefde voor de zee gekomen, Frank?”

„Toen en later, baron. En daar voor ook al. k Heb veel zeemansboeken gelezen.”

„Zoo,” zei de baron. „Nou je bent een eerlijke zeeman, dat kan ik al vast zeggen. En je wou dien snoek naar 't kasteel brengen? Best. Maar wat zou je er van zeggen, als je hem eens naar je moeder bracht. Die zal ook wel snoek lusten en graag eens je heldenfeit hooren.”

Frank kleurde, kleurde van vreugde en verassing.

„Haal die haak maar even uit zijn bek, Frank.”

Frank deed, wat de baron beval.

„Ziezoo,” zei hij, toen de snoek, die inmiddels dood was gegaan, daar in zijn breede dikte op 't zand lag, „breng hem nu maar naar je huis en eet er lekker van.”

„En de lijn dan, baron?”

„Laat die maar liggen, 'k zal den jager waarschuwen. Dag, Frank.”

En Frank pakte de visch in zijn beide armen en liep heen, na den baron stamelend te hebben bedankt.

Hij vloog de dorpsstraat door, den grooten snoek in zijn armen en de enkele menschen, die hij tegen kwam, die hij voorbijrende, keken hun oogen uit en Toon wierp hem nog een tergend: „Toch gegapt hè, tóch gegapt!” treiterend na. Maar Frank antwoordde niet. Wat keken vader en moeder op, toen hij de huiskamer in stormde. Maar beiden lieten hun oogen met warme liefde en bewondering rusten op hun zoon, toen deze alles verteld had.

„Zie je nou, moeder,” eindigde Frank, „dat ik een goed zeeman zou zijn.”

„Plaag,” antwoordde moeder, „ga nu maar gauw naar den tuin. Wat moet oom wel denken.”

Nu, oom stond al op den uitkijk, toen Frank aankwam.

Hij hield van stipte orde in zijn tuin en had met Franks vader, zijn broer, afgesproken, dat ook Frank zich geheel had te onderwerpen aan de gestelde regelen.

„Wil ie tuinder worden,” had oom gezegd, „dan moet hij met de andere knechts gelijk op. Zoo'n heertje, dat om half acht komt wijsneuzen, met een paar mooie schoentjes aan en een boortje om, wordt nooit een goed tuinman.”

Vader was dit volkomen met oom eens geweest. Deze keek dus lang niet vriendelijk, toen hij dezen morgen Frank naderen zag.

„Wel, hoe zit dat?” vroeg hij, toen Frank dicht bij hem was. „Je verslapen?”

„Neen, oom,” begon Frank, doch oom viel hem in de rede, daar Franks glunder lachend gezicht hem hinderde.

„Je hebt op tijd te wezen, begrepen?”

Frank schrok en werd boos.

„'k Was op tijd.”

„Dat zie ik.”

„Ja, maar de baron.”

Oom spitste de ooren. „De baron?” herhaalde hij vragend.

„Ja, de baron,” zei Frank weer en toen vroeg oom hem niet meer en kon hij 't ge-

beurde weer in geuren en kleuren vertellen.

„A-ha,” zei oom, toen hij alles volledig wist: „Dat is een mooie morgen geweest, Frank. Ik ken den baron. Dat zal hij niet licht vergeten. 't Jonge, 't jonge, dat is een bizondere morgen. Daar kan je nog wel eens plezier van hebben, wat ik je voorspel. Maar, vooruit nu. 't Is hoog tijd. Aan den arbeid.”

Frank stapte den tuin in — en begreep in 't geheel niet, wat zijn oom bedoelde.

HOOFDSTUK IV.

Van een arm eekhorentje en een ziek kindje. Frank en Karel naar de stad.

Die heerlijke bosschen achter Franks huis! Wat ging hij daar graag heen. Daar zongen de vinken en tjlpten de musschen, daar lachte de ekster, daar sprong het eekhorentje van tak op tak, daar huppelden vlugge konijntjes in hun heerlijke vrijheid.

En op een dag ging Frank met zijn vriend Karel die bosschen in.

't Was een heerlijke morgen!

De vogels zongen, of 't leven enkel lust was.

„Jô,” zei Frank, „'t is fijn vandaag in de bosschen, we zullen echt plezier hebben. We gaan op eekhorens jagen.”

„Fijn,” zei Karel, „en als we er een pakken, nemen we hem mee naar huis. We maken een kooi en zetten hem daar in.”

„Ja, maar zoo'n beest pak je niet zoo gauw. Die zijn zoo vlug als rook.”

„En wij als een stoomboot,” zei Frank lachend.
„We pakken hem vast.”

Zoo pratende, kwamen ze in het bosch.

„Jò, nou stil zijn, als de eekhorens ons hoo-
ren, gaan ze er van door.”

Stil liepen ze het bosch in.

Er was een stil geruisch in de takken
boven hen.

Zacht vogelengezang was alom.

„Stil, ik hoor het getjilp van een eekhoren.
Stil, jò.”

En op Franks aanwijzing liepen ze in de
richting, waarin Frank het geluid gehoord had
en bij een hooge accasia gekomen, zagen ze
een eekhorentje, dat daar stil zat te zingen op
zijn wijs.

„Jò, een echte,” zei Frank.

„Een prachtbeestje,” vulde Karel aan. „Laten
we gaan schreeuwen. In dien boom zit hij veel
te hoog.”

Toen begonnen de jongens te schreeuwen en
de eekhoren aan dat leven niet gewend, sprong
met een grooten sprong uit de accasia in een
lagen den.

De jongens begonnen te schudden aan dien
boom.

De eekhoren in doodsangst sprong daarna van
den eenen boom in den anderen, angstig tjlpend.

„We krijgen hem!” riep Frank, „volhouden!”

En ze hielden vol.

Het beangste beestje viel ten slotte doodmoe
op den grond.

Toen pakten de jongens hem.

Frank had hem in zijn armen.

De angstige, schuwe oogjes keken hem smee-
kend aan.

„Jò,” Karel,” zei hij, „kijk nou dat beestje.
Zie je die oogen? Hoe vreemd hè, dat kijken.”

„Jò,” zei Karel, „trek je daar niks van aan,
als hij thuis is, heeft ie 't weer op zijn gemak.
Laten we maar gaan.”

Maar Frank ging niet.

Hij zag het doodelijk beangste diertje in de
oogen, hij voelde het gejaagd kloppen van het
hart, hij beefde zelf van het rillen van het ten
doode beangste diertje.

„Neen, Karel,” riep hij eensklaps, „dat doe
ik niet.”

En hij zette het diertje op den grond.

Even bleef het als wezenloos staan.

Het keek om zich heen, als dacht het zich in
een vreemde wereld.

Toen liep het weg.

Het klauterde tegen een boom op en ver-
dween in de volte der bladeren.

„Gek, jò,” zei Frank, „maar ik ben zoo raar.”

„Wat dan?”

„k Weet 't niet, maar dat beestje!”

„Jò, schei uit,” zei Karel, „ik begrijp je wel. Dacht je, dat ik dat niet gezien heb?”

„Willen we naar huis gaan?”

„Waarom?”

„Och, zoo maar.”

De beide jongens begrepen elkaar.

Ze liepen het bosch uit en kwamen op den landweg, die door de bosschen heen leidde naar een naburig dorp.

Onderweg, niet ver van de boerderij van Rosmalen, kwamen ze vrouw Weikamp tegen.

Die woonde in het kleine huisje, links van dien weg.

Toen ze de jongens zag, week ze terug naar den kant van den weg, als was ze schuw de jongens te ontmoeten.

„Morgen, vrouw Weikamp,” groette Karel.

„Morgen!” zei ze.

„Zeg, zie je, hoe vreemd ze doet!” zei Karel.

„Ja, wat loopt ze vreemd, zou er wat wezen?”

„k Weet 't niet, willen we 't haar vragen?”

„Goed, kom maar.”

En ze liepen op 't vrouwtje toe.

„Dag, vrouw Weikamp.”

„Dag, jongens.”

„Waar moet je heen, vrouw Weikamp?”

„Och jongens, naar den dokter, mijn kind is zoo ziek!”

„Wie?”

„De kleine Doortje. Ze heeft hard de koorts. Och, och, het stumperdje.”

„Wil ik voor u gaan!” vroeg Frank.

„Ja graag,” luidde 't antwoord.

„Ik zal hem zeggen, dat hij dadelijk moet komen,” zei Frank, „gaat u maar terug naar uw huis.”

En Frank liep terug naar het dorp. Karel ging met het vrouwtje naar haar woning.

In een ommezien was Frank terug, met den geneesheer.

Karel was in 't huisje, waarin het zieke kindje was.

Hij stond bij het bedje met vrouw Weikamp.

De geneesheer kwam binnen.

Hij bekeek het kindje.

„Heeft ze over hoofdpijn geklaagd, moeder?”

„Neen, dokter!”

„Niet gevallen?”

„Neen, dokter!”

Toen ving de dokter aan het kind te onderzoeken.

„Moeder,” zei hij, „je kindje wordt beter.”

„Ja, dokter!” kreet de moeder en ze vatte den geneesheer bij de hand, als of hij de redder van haar kind was.

„Ja, maar . . .”

„Maar?” riep de moeder en ze keek den dokter aan, of ze in zijn ziel lezen wilde.

„Er is een groote moeilijkheid, er moet ijs wezen. Dat moet op 't hoofdje van 't kindje gelegd worden.”

„Ijs, dokter?”

„Ja, moeder.”

„'t Is in den zomer, dokter. Hoe zou ik aan ijs kunnen komen?”

De dokter glimlachte even.

„Ijs is in de stad te krijgen.”

„Dokter,” riep Frank, „dan gaan wij het halen.”

„Mooi zoo,” zei de geneesheer.

„Waar kunnen wij dat halen, dokter?”

„Je gaat naar de bierbrouwerij, die daar is. Je vraagt wat ijs voor een zieke. Hier, heb je een gulden. Neem de tram en kom zoo gauw mogelijk terug.”

De jongens stoven de deur uit.

Een heerlijke taak hadden ze te vervullen.

Ze konden wel doen aan een arme zieke.

„Kom Jô, gauw,” riep Frank, toen ze buiten waren.

„Ja, maar, eerst naar huis, daar weten ze niks.”

Dus vlogen de jongens huiswaarts.

Hun vader en moeder vonden 't goed, dat ze gingen.

„Hei,” riepen de jongens, die op 't plein van de dorpsherberg stonden, „waar moet jullie heen?”

„Naar de stad!”

„Wat doen?”

„Ijs halen!”

„Ijs!” riepen de jongens, „ijs op je hoofd. Wie haalt er nou ijs in den zomer. Moet je wachten tot December.”

Karel en Frank lachten.

„Niks zeggen!” zei Frank.

„Natuurlijk niet, laten ze maar denken, dat wij gek zijn.”

De tram kwam juist aan; stond stil.

Frank en Karel stapten op.

De conducteur floot, weg reed de tram.

Na een half uur waren ze in de stad.

Ze bereikten, na veel vragen en zoeken de bierbrouwerij.

De portier stond bij 't hek.

Toen de jongens hem aanspraken, geloofde hij, met een grap te doen te hebben.

„Pak je weg,” beet hij den jongens toe.

„Maar, mijnheer . . .”

„'k Ben geen mijnheer.”

„Mijnheer, wij willen ijs koopen.”

„Zeker voor je hoofd.”

„Neen, mijnheer, werkelijk niet, voor een ziek kindje.”

Toen keek de portier de jongens anders aan.
„Voor een ziek kindje!” herhaalde hij, „dat is wat anders. Kom binnen.”

De jongens vertelden het doel van hun komst.
„Ik zal je helpen,” zei hij, „kom mee.” En hij ging de jongens voor naar den kelder, waarin het ijs bewaard werd.

„Zoo, zoo,” zei hij, „ijs voor een kindje. Ja, jongens, je kunt elken dag komen.”

„Ik zorg voor ijs. En betalen?”

„Geen sprake van.”

„We hebben geld bij ons.”

„Geld? Wie neemt er nu geld voor ijs, dat noodig is voor een ziek kindje.”

„De dokter heeft 't ons gegeven.”

„Geef dan 't geld aan die arme moeder.”

„Nee, dat doe ik niet.”

De jongens vonden 't geval heel vreemd.

„Waarom wilt u dat geld niet hebben?” vroeg Frank.

„Luister eens, jongens.”

„Een jaar geleden is 't ruim. 'k Had toen een lief deertje.”

„Ja,” onderbrak hij zich zelf, terwijl hij een traan wischte uit zijn oogen, „als ik soms wat droevig wordt, dan moet je dat mij maar niet kwalijk nemen, 't was ook zoo'n lief kindje. Blond was ze met mooie krulhaartjes. Haar

oogjes, als je die zag, hè, net open bloemetjes, 's morgens, als de dauw er in ligt. Nou, en toen ze ziek werd, moest ze ijs op 't hoofd hebben. De heele nachten zat ik bij haar. Altijd was ik bij haar.

„En toch is ze van me weggegaan, jongens. Dat kleine ding. Twee jaar was ze.

„Begrijp je nou, dat ik geen geld kon aannemen, als je om ijs komt voor een ziek kindje.”

De jongens begrepen.

„Zie hier,” zei hij, „nou moet je deze wollen lap goed om 't ijs houden. Anders ben je zelf drijf nat, als je thuis komt.”

De jongens liepen heen, zochten het tramstation op en kwamen met het groote stuk ijs bij vrouw Weikamp.

De dokter had haar precies gezegd, wat ze te doen had.

Ze legde ijs, in een linnen lapje gewikkeld, op het hoofdje van het zieke kindje.

Toen de kou van het ijs voldoende het brandend hoofdje had verkoeld, keek ze even op, het kleine lijderesje en glimlachte zwakjes.

„Dag moe,” zei ze.

Toen keek ze Frank en Karel aan.

„Dag,” zei ze.

„Dag, zusje. Is 't lekker zoo op je hoofd?”

„Ja,” zei ze.

„Kom, jongens,” zei vrouw Weikamp, „laten we zusje rustig laten liggen.”

En ze ging de jongens voor naar de bijkeuken.

„Jongens,” zei ze, hier gekomen, „wil je me nog een plezier doen?”

„Graag,” zeiden de jongens.

„Mijn man is op 't land, ginds” — en ze wees met den vinger — „ginds, achter het bosch. Zou je even naar hem toe willen gaan en vertellen van zusje. Doe 't voorzichtig. Mijn man houdt zoo heel veel van haar.”

De jongens waren al weg.

Na enkele minuten geloopt te hebben, zagen ze Weikamp, die op den akker werkte.

„Jò, zeg jij 't maar,” vroeg Frank.

„Neen, jò, jij?” zei Karel.

„'t Is zoo akelig, Frank.”

„Goed, ik zal 't doen. Maar — als ik soms begin te...”

„Jò, toe maar. Laten we flink zijn. Als we huilen, als baas Weikamp er bij is, denkt ie natuurlijk het ergste.”

Frank droogde zijn tranen.

En toen, zichzelf sterkende, stapte hij, door Karel gevolgd, op baas Weikamp toe.

„Goeden morgen, Weikamp.”

„Dag jongens,” groette Weikamp opgewekt. „Kom je me een beetje helpen?”

„Neen, dat niet. We komen eigenlijk...”

Frank stakte.

De boer keek hem verrast aan.

„Wat het is, Frank? Heb je iets op je geweten?”

„Zeg het maar.”

„Neen, maar...”

Weer bleef hij steken.

„Ja, zie je, Weikamp, we zijn daar net naar de stad geweest en...”

„O, en daar heb je een paar fijne sigaren voor me gekocht, die je me komt brengen?”

„Neen — maar...”

„Maar, zeg het dan. Of is 't soms een geheim, dat je me komt vertellen?”

„Neen, maar...”

En al zijn moed en kracht bijeen rapende, riep Frank, harder dan noodig was: „Doortje is ziek, Weikamp. We zijn naar de stad geweest om ijs.”

„Hè?”

„Ja, en uw vrouw vroeg, of we u wilden waarschuwen.”

Als versuft bleef Weikamp staren.

„Hè, Doortje?” vroeg hij, als ontwaakte hij uit een droom, „Doortje?”

En hij wierp de spa neer en vloog, zonder een woord meer te spreken, weg naar zijn huis.

De jongens volgden hem.

„Moeder,” riep hij, zoodra hij de deel opstapte, waar zijn vrouw was.

„Moeder, wat is 'r?”

„Doortje is wat ziek!”

„Doortje?” herhaalde hij, want dat kon hij niet gelooven.

„Ja, Doortje is wat ziek. 'k Heb den dokter gehaald. De jongens hebben voor ijs gezorgd.”

Weikamp liep naar de kamer.

Doortje sliep.

Hij kwam bij 't bed en bleef hier staan en keek Doortje aan en zijn handen vouwende, bad hij zonder woorden.

Karel en Frank stonden bij de deuropening.

De moeder stond naast haar man.

„Doortje, Doortje,” riep de vader smartelijk, „je mag niet van ons weg gaan. Je moet bij me blijven.”

Doch Doortje, die daar stil lag, het witte gezichtje op het kussen, hoorde zijn smartelijk roepen niet. Ze bleef doorslapen.

„Maar, wat zei de dokter toch?”

„'t Zal wel goed gaan, vader, vanavond komt hij terug.”

„We moeten geregeld voor ijs zorgen, heeft ie gezegd.”

„Jongens,” zei Weikamp, op de jongens toe-

tredende, „ik dank jullie hartelijk voor al je hulp. Als Doortje beter wordt, komen jullie hier en dan zullen wij een avond hebben, die bijzonder zal wezen.”

En — Doortje werd beter. Eindelijk.

En toen ze drie weken later geheel hersteld was, kwam de uitnodiging van den boer.

En Frank en Karel genoten een heerlijken avond en er was vreugde in hun hart, dat zij toch iets hadden gedaan voor 't herstel van het lieve kindje.

HOOFDSTUK V.

Frank zingt jeugdversjes met ouwen Kees.
Ouwe Kees klaagt over zijn longspijzen
en valt van 't dak.

De tuin, waarin Frank werkte, lag aan de overzijde van het riviertje, waarvan hij gescheiden was, behalve door een grasveld van een tiental meters breedte, door een vaart, die langs de lengtezijde van den tuin liep en in de rivier uitkwam.

De groenten en vruchten werden op de schuiten, die steeds in die gracht lagen, naar het kasteel gevoerd.

Dit werk werd meestal verricht door de oude Kees Kramer, die de eenige metselaar onder de werklieden was. Genoemde Kramer, oude Kees in de wandeling genoemd, was aangesteld om alle metsel-reparatiën aan schuren en putten en muren aan te brengen, terwijl hij, indien zijn vak geen arbeid opleverde, die werkzaamheden verrichtte, welke geen bepaalde vakkennis ver-

eischten. Hiertoe behoorde natuurlijk het voortboomen der schuiten.

Oude Kees was een dor, beenig kereltje, met een paar grijze oogen, een tweetal verwaarloosde bakkebaardjes, drie bruine tanden, wijd van elkaar staande in zijn kauwenden tabaksmond, twee onder en een boven, en een naar boven gewipte onderkin.

Dit is 's mans portret, dat echter niet volledig zou zijn, zonder de hooge zijden pet, die steeds een goud-achtige pauweveer droeg.

Ouwe Kees was bij de overige werklieden gezien, ontzien en gevreesd.

Gezien was hij, omdat hij nimmer kwaad van zijn makkers sprak, nooit dingen overbrieftte aan den baas, Franks oom, en steeds op zijn post was. Ontzien en gevreesd was hij, omdat het kleine, ouwe mondje, waar het Kees gewenscht of noodig voorkwam, zulke scherpe, stekelige aanvallen tot zijn tegenstander of bespotter kon richten, dat deze voor weken er zijn bekomst van had.

Toch was ouwe Kees niet, wat men in de wandeling noemt, kribbig.

Integendeel, veel kon hij verdragen, mits de plagerijen van onschuldigen aard waren en niet te lang duurden.

Was 't laatste echter wel het geval, dan

schoof hij zijn pruim tabak, die steeds rechts lag naar links, spooeg een keer geweldig en bitste: „Nou is 't uit, hè.”

En dan was 't uit, want dan was Kees kwaad.

En 'op zijn boosheid was niemand gesteld.

Ouwe Kees had één gebrek. Ouwe Kees dronk wel eens te veel. 't Is waar, 't gebeurde hoogst zelden.

„Ouwe Kees, 't is jammer,” zeiden de dorpsmensen, „is een goeie, ouwe, eigenlijk inbrave kerel, maar hij moest niet drinken.”

Maar vele van dezelfde dorpsmensen, die zoo spraken, waren zelf meermalen er de oorzaak van, dat ouwe Kees in den tuin luidruchtiger was dan gewoonlijk.

De baron liet dikwijls, nu naar dezen, dan naar genen, een mandje groente of fruit brengen. Met deze werkzaamheid was ouwe Kees sinds jaar en dag begiftigd, eensdeels uit hoofde van zijn jaren, anderdeels, omdat het meermalen gebeurde, dat er geen metselwerk was te verrichten.

Dan gaf de een aan ouwe Kees een footje, een tweede een toevallig aanwezig maaltje, maar een derde schonk hem een glaasje.

En dan gebeurde het wel, dat de ouwe Kees vroolijker was dan gewoonlijk.

Nu was het op dezen nacht een flinke wind

geweest en het bovendee van den schoorsteen van het schaftgebouw was afgewaaid.

„Kees,” zei Franks oom dus den volgenden morgen, „je weet je werk. Aan 't metselen, jongen.”

„'t Is weinig, baas, een werkje van een uur.”

„Dat 's waar,” antwoordde oom. „Je kunt daarom wel eerst die mandjes pruimen bezorgen. Een bij van Voorde — een bij Liefrink — een bij Daniels en een bij Verbrugge.”

„Best, baas.”

En Kees nam een versche pruim en zette de mandjes op het kleine wagentje, dat de dorpsmensen houten Kees hadden gedoopt, en trok het dorp in.

Om tien uur was Kees terug.

„Allo, Frank,” riep hij dezen toe, die bezig was een pas bezaaid bed te harken, „zoo vroolijk aan 't zingen?”

„Ja, natuurlijk,” was Franks antwoord, „ik zing altijd.”

„Fijn, ja, ook veel gedaan. En ik kan 't nog. Alleen mijn longspijpen, zie je, die willen zoo niet meer. Dat zaagt daar te veel.”

„Waar?” vroeg Frank, die 't niet begreep.

„Wel jò, hier,” en Kees trok een streep over den rechter- en een over den linker kant van zijn borst.

„O, de luchtpijpen, ouwe Kees.”

„Precies, maar anders! Zingen! Als een lijstster, kon ik het — vroeger. Toen ik pas in den tuin was, hadden we een liedje. Een liedje van — hoe was 't ook weer — o ja, van

's Morgens vroeg als 't haantje kraait

Ga-nen de boerenmeiden . . .”

Ouwe Kees zong 't lied met beverige stem. En Frank had tranen in zijn oogen.

Kende oude Kees dat liedje ook? Had ook hij dat gezongen in zijn jeugd? Hij — de oude Kees? Dat mooie, zangerige zomerliedje. Dat hadden ze op school gezongen, alle jongens en meisjes, driestemmig, en meester met de viool. Dat liedje, dat hij zoo nieuw vond en dat zoo oud was.

En Kees zong door:

Met haar kannen blank gepoetst

Naar de stille weiden.

Hop-sa-hop-sa . . .

Frank viel in. De tweede stem zong ie. Hij en ouwe Kees zongen samen,

Die del-dom

't Koetje roept o kom o kom

Naar de stille weiden . . .

„Wat een ouwe gek, ha, ha, ha . . .” riep eensklaps spottend de stem van den knecht Hamers, „hei, ouwe Kees, je mot schooljuffrouw worden.”

„Of baker,” riep Jansen, die juist voorbijkwam. Maar ze zongen door.

Naar de stille weiden,

Naar de stille weiden.

Toen zwegen ze en ze keken elkaar aan.

„Frank,” zei ouwe Kees toen eensklaps op Frank toetredend, „Frank, wat zing je mooi.”

Hij zei 't heel zacht, als was hij bang, dat een ander het zou hooren.

„En jij ook, jij ook, ouwe Kees. En je kent dat liedje nog?”

„Wat uit je jeugd is, vergeet je niet,” had hij er nauwelijks op laten volgen, en trok tegelijk zijn pet af en nam die in de hand.

„De baron,” stamelde hij nauw hoorbaar.

En hij liep heen, nog met de pet in zijn hand, naar zijn arbeid, vreezende door zijn niet werken, reeds de toorn van den baron opgewekt te hebben.

„Blijf maar, ouwe Kees, blijf maar.”

Even bleef hij staan, toen naderde hij schoorvoetend.

„Je kunt het nog wel, ouwe.”

„Ja, baron, maar 'k zei 't al tegen Frank: Die longspijpen piepen te veel.”

„Dan neem je vanavond maar een mandje frissche pruimen mee, hoor. Die zijn goed voor je ouwe blaasbalg.”

Kees nam de pet weer af, die hij al naderende langzaam had opgezet.

„En jij zingt als de beste, Frank.”

„Hij, baron! 't Is een wonder. Wat een stem, hè, baron. 's Jonge, 's jonge, zoo kon ik 't in mijn jeugd niet. Bij lange niet.”

De baron, die veel van zingen hield en zeer muzikaal was, bleef Frank aanzien en deze kleurde verlegen.

„Nou,” zei de baron toen, als wist hij zelf niet, hoe een eind te maken aan dit gesprek, „k laat jullie nog eens op mijn kasteel komen om voor de jonkers en freules te zingen. Goeden morgen.”

En hij draaide zich om en ging heen.

Oude Kees en Frank keken hem zwijgend na.

„Goeie — baron, goeie — baron,” zei oude Kees. „Best mensch.”

„Maar kom, ik moet aan den slag. Wat zal de baas wel zeggen, als te middag die schoorsteen er nog niet staat. Goeie . . .”

„Dag, ouwe Kees.”

Frank ging voort met het opbinden der boonen en ouwe Kees klom den ladder op, de truffel in de eene, een bak aangemaakte kalk in de andere hand.

De ten deele omgewaaiden schoorsteen moest voor den middag nog gereed.

Ouwe Kees was buitengewoon opgewekt dien morgen.

Een oogenblik had hij daar boven staan met selen, toen hij weer een lied aanhief, dat beverig klonk over den stillen tuin.

„Hei, Kees, hei je een glaasje op?” riep de een.

„Zeker weer van morgen vier fooien gehad,” schreeuwde een tweede, „voor de vier mandjes pruimen.”

Het was niet boosaardig het te onderstellen. Maar dezen morgen had Kees geen jenever gehad. Hij had 't zoo even nog aan Frank gezegd.

„Vier footjes te pakken, Frank, vier duppies, voor ieder mandje een. En 'k heb ze nog in mijn zak. Wat zal 't oudje er blij mee wezen.”

Maar een ieder, in Kees' omgeving, betwijfelde, of de ouwe Kees, die zoo vroolijk was, niet een glaasje had gedronken.

Maar Kees dacht: „Lach maar, en spot maar,” en hij zong 't eene lied na 't andere en trippelde om den schoorsteen heen, als stond hij daar boven op 't smalle dak even veilig als beneden op den vasten grond.

En die in de nabijheid van 't schuurtje werkten, zagen op en bleven staan kijken en schudden het hoofd. Want ze dachten niet anders, dan dat de ouwe Kees een glaasje had gedronken.

Maar ouwe Kees was alleen maar blij — blij om dien mooien morgen van vier duppies — blij om 't lied — blij om den baron.

„Pas op, ouwe Kees, pas op!” riep weer een derde, die Kees zoo kittig om dien schoorsteen dribbelen zag, — en nauw had hij 't gezegd, of daar verloor Kees het evenwicht en schoot, het hoofd omlaag, het dak af.

Als vastgenageld bleven sommigen staan op de plek, waar ze zich bevonden, terwijl anderen met een wilden schreeuw op 't schuurtje toevlogen.

Ieder wist — ouwe Kees zou te pletter vallen. En in dat ééne oogenblik voelden allen het verschrikkelijke: die ouwe, goeie Kees — dood aan hun voeten.

Kees gaf geen geluid — versuft door 't onverwacht gebeurde — hij schoot den nok af — al lager, al lager — het benedeneinde had hij bereikt.

„O —” klonk het wild-smartelijk van alle kanten, toen dat oogenblik er was, dat hij te pletter vallen zou.

Hij viel al lager — 't hoofd hing al beneden den dakrand — hij schoot nog lager — er stonden er onder om hem op te vangen — toen —

Toen ouwe Kees hangen bleef — hangen bleef

aan den ladder, waarvan de eene, boven het dak uitstekende boom, tusschen zijn broek en zijn been was geschoven — en daar, voor ieders verbaasde en ontstelde blikken hing de ouwe Kees, hing ie, met 't hoofd en de armen omlaag en de beenen naar boven.

En toen eerst begon ouwe Kees te schreeuwen.

„Help hem, help hem tòch,” riep Frank, die nu pas durfde opzien.

Nu, dat behoefde Frank niet te zeggen.

Vijf, zes mannen hadden den ladder al beet.

„Houwen, hoor, houwen,” riep een iedereen. En ze hielden.

En de ladder daalde al lager en lager schuin naar beneden, tot ze den ouwen Kees te pakken hadden en vast hielden.

En zoo stond ie daar weer heelhuids voor hen.

Hij keek als versuft — hij zei niets — vreemd afwezig waren zijn oogen.

„Nou, ouwe,” riep Franks oom, die ook gekomen was. „Dat heb je er goed afgebracht.”

Ouwe Kees, even met den vinger voor zijn voorhoofd, alsof hij zich wat herinneren moest, zei zacht: „Ja — ja... dat was...”

„Ja, dat was een gevaarlijk toertje op je ouwe dag, Kees. 't Scheelde niks of je was dood geweest.”

Toen keek Kees op, op naar boven, naar de hoogte, vanwaar hij was komen vallen.

„Ja, kijk 't er maar eens naar, ouwe Kees,” zei een der knechts. „Als die ladder daar niet gestaan had, had je nu al voor goed afscheid van de aarde genomen.”

En toen gebeurde het niet verwacht.

Stil nam ouwe Kees zijn pet af.

Allen zwegen.

„Vader in den Hemel,” zei hij met zachtbevende stem, „ik dank U voor mijn redding.”

En hij ving daarop aan, zacht te snikken.

En allen zwegen ontroerd.

Frank keerde zich om en schreide.

't Was een aandoenlijk oogeblik daar in dien stillen tuin.

Die ouwe, biddende Kees te midden van die zwijgende, groote mannen.

Franks oom was de eerste, die de stilte verbrak.

„Kees,” sprak hij gemoedelijk, „dat was daar voor jou een te verschrikkelijk oogeblik, ouwe kerel. Weet je wat jij nou moest doen? Naar huis gaan, kalm naar huis gaan. En dan ga je vandaag maar eens rustig bij je vrouw zitten, om van den schrik te bekomen.”

„Dat doe ik, baas,” antwoordde Kees en hij stapte met een zwijgenden groet voorbij de

mannen, die hem nakeken, tot hij buiten de poort van den tuin was.

Toen gingen de knechts, na wat geredeneer, weer aan hun werk.

Ook Frank.

Maar in het boonenbed gekomen, bleef hij staan, denkende aan 't geen was gebeurd.

Die ouwe Kees bijna dood — die zwijgende mannen, allen ontroerd.

Hij had ze nog nooit zoo gezien. Ze waren zoo dikwijls ruw, schenen zoo meedoogenloos, meedoogenloos voor menschen en dieren.

O, ze konden hem zoo hinderen, zoo verschrikkelijk hinderen door hun ongevoeligheid.

Een paar morgens geleden nog in 't schaft-halfuur.

Het gesprek was op 't visschen gevallen. En Frank had gezegd, hoe mooi hij 't vond 's morgens op de brug, als hij in 't water keek. Die goud- en zilvergestrepte visschen in 't mooie, blauwe water.

Toen hadden ze hem eerst als verrast aangekeken en daarna waren ze onbedaarlijk begonnen te lachen.

En een had door zijn lachen heen geroepen: „Ha-ha, die vindt ze mooi, ik vreet ze liever.”

En Frank kleurde en zweeg. Hij voelde het: tegen die menschen kon hij niet op; die waren

sterker dan hij, die voelden anders dan hij.

Wat kon hij zeggen?

En ze plaagden door — alleen ouwe Kees niet.

„Hij is verliefd op die beesten,” spotte de een.

„Hij springt nog eens in 't water, om dichter bij hen te wezen,” een ander.

En een derde: „Wacht je tijd maar, baasje. Als je maar eens tien, twintig jaar, zooals wij over den grond hebt gekropen en er in gewroet, zul je wel anders praten.”

Tot ouwe Kees, die ook door zijn meerdere jaren gezag had, riep: „Nou is 't uit, nou is 't genoeg.”

Daaraan dacht Frank, terwijl hij daar zoo stond. O, wat vond hij toen al die mannen koud, ongevoelig.

Maar zoeeven niet. Toen ze daar zoo stil en zwijgend stonden bij dien biddenden ouwe, had hij voor 't eerst van hen gehouden. Voor 't eerst gedurende de weken, die hij in den tuin had doorgebracht.

Vader en moeder hadden hem meermalen gevraagd, hoe 't hem beviel in den tuin.

En 't antwoord was steeds hetzelfde geweest: het werk verveelde hem niet, dat was afwisselend genoeg. En als hij onder leiding van oom zelf of een der knechts iets nieuws leerde, vond hij den arbeid zelfs heerlijk.

Maar de werklieden hinderden hem te dikwijls. Ze waren zoo ongevoelig, ongevoelig voor de mooie natuur, ongevoelig voor elkaar, ongevoelig voor hun arbeid.

„'t Went wel,” had vader steeds gezegd. „Menschen moeten in 't leven gewinnen aan hun arbeid en hun medearbeiders. Wie zich te spoedig laat ontmoedigen bij 't ondervinden van teleurstelling of tegenslag, wordt een brekebeen of — heeft twaalf ambachten en dertien ongelukken.”

Dat zei vader. Maar hij, zoowel als moeder, Franks gevoeligen aard kennende, begrepen hun jongen wel en ze waren niet boos of bedroefd, omdat hij veel zoo mooi vond, wat anderen niet gevoelden.

HOOFDSTUK VI.

Frank en Harmen krijgen twist. Arme,
oude Kees.

Toen den volgenden morgen de tuinbel reeds geruimen tijd had geluid, waren allen aanwezig, behalve de oude Kees.

„Hij is zeker nog niet gekomen van den schrik van gisteren,” zei Franks oom. „Dit is trouwens best te begrijpen, een man op zijn leeftijd.”

In 't schaftuur werd er druk over Kees gesproken.

De een onderstelde dit, de ander dat, toen Harmen Verpont, een zeventienjarige jongen, die ook in den tuin werkte, zei: „Kom, 't was de moeite. Als je van zoo'n kleine schrik al ziek wordt, moet je maar op je bed blijven liggen. Kees is ook niet gek. Die denkt, 'k heb een goeie reden weg te blijven. Maar, geef hem ongelijk, dat hij de boter d'r uit braait.”

Sommigen lachten om die ongepaste aardigheid, die boosaardige onderstelling.

Dit wekte Franks verontwaardiging.

„Hoor eens,” zei hij, „ik vind 't allesbehalve fatsoenlijk zoo over ouwen Kees te spreken. Ouwe Kees zal zoo iets niet doen, vast niet.”

„Dat weet jij,” treiterde Harmen terug. „Jij bent pas een blauwen Maandag hier. Wat weet jij van Kees af?”

Genoeg om te weten, dat ie zoo iets niet doen zal, nooit. Wat zeggen jullie er van?”

„Welnee,” zei wel de een, en „kun je begrijpen” een ander, maar het grootste deel der werklieden zweeg, terwijl anderen hem spottend-lachend aankeken.

Weer kwam in Frank datzelfde machteloos gevoel, dat hij altijd had, als hij zich wist tegenover die anderen. 't Maakte hem woedend.

„Maar ken jullie ouwen Kees dan zoo weinig, dat je zoo iets nog van hem denken kunt?” vroeg hij met een kleur van woede en verontwaardiging op het gezicht. „Is ouwe Kees niet altijd present, doet hij niet altijd zijn werk?”

„Ha, ha!” lachte plots Harmen, „altijd zijn werk. Ja, ja, net als jij. Zingen doet ie voor den baron, net als jij, om een wit voetje te krijgen!”

Nu begreep Frank eensklaps alles, wat hem tot heden zoo onbegrijpelijk was voorgekomen. Meermalen had hij in de blikken van sommigen

achterdocht, jalouzie, haat bijkans opgemerkt, maar even zooveel keeren meende hij het zich te hebben verbeeld.

Den eersten dag, toen hij in den tuin kwam, had hij reeds het gevoel gehad, dat men hem liever niet had gezien, hem, den zoon van den werkbaas. Later, toen dat geval met dien snoek had plaats gegrepen, gisteren nog, toen de baron was geweest, was 't hem opnieuw duidelijk geworden, dat er een stille wrok woedde in de harten, een stille wrok, waaraan Harmen nu lucht gaf.

En na Harmens woorden:

„Hij doet net zijn werk als jij; zingen voor den baron, net als jij,” toen kende Franks woede en verontwaardiging geen grenzen.

Hij was opgesprongen van de plek, waarop hij zat en riep: „Dat lieg jij — mannen, dat liegt ie, is 't niet? Zeg jullie, dat ie 't liegt.”

Hij beefde van 't hoofd tot de voeten en zijn oogen vlogen van den een naar den ander, want hij verlangde uit hun monden te hooren, wat hij zoo vurig wenschte.

Allen zwegen. En reeds wilde hij opnieuw zijn woede-woorden op Harmen werpen, toen de bedaarde Jansen zei: „Kalm, jongens, kalm, geen ruzie in den tuin. Wat is dat nou. Laat ieder het zijne denken, en — d'r over zwijgen.”

Dat was nog verschrikkelijker voor Frank. Er over zwijgen. Neen, spreken zou hij.

„Als je dat denkt van mij, van ouwen Kees, van hem vooral, dan zal ik het zeggen aan oom, dan zal ik het zeggen aan den baron. Van middag zal ik naar den baron gaan en dan zal ik hem zeggen, wat je denkt van ouwen Kees, wat je denkt van mij, en dan zal ik hem vragen, of hij ouwen Kees helpen wil.”

Toen kwam de een na den ander.

„Nou ja,” zei de een, „zoo kwaad meende Harmen 't immers niet,” en de ander zei: „hij meent er immers niets van,” en een derde, „'t was natuurlijk maar gekheid,” en een vierde, „'t was immers maar een aardigheid om jou eens kwaad te maken.”

„Natuurlijk,” zei Harmen, die 't nu benauwd begon te krijgen, „natuurlijk was 't maar een gekheidje.”

„Zie je wel,” zei de oude Jansen, „geef mekaar de hand, jongens. 't Heeft immers niets te beteekenen.”

„Wel neen,” teemde Harmen, die bang werd, want hij had in de verte den werkbaas gezien.

En hij stond op en stak Frank de hand toe.

„Nooit,” zei deze, „nooit, eerst zul je ouwen Kees vergiffenis vragen. Ouwen Kees, die je zoo leelijk beleedigd hebt. Begrepen?”

„Dat doet ie wel, dat doet ie wel,” susten enkelen, die den werkbaas ook zagen.

„k Zal 't wel doen, 'k zal 't wel doen,” riep Harmen angstig, die Franks oom ziende, weg liep, als ging hij naar zijn werk.

Ook de anderen stonden op, want oom had de bel geluid, ten teeken, dat de schafttijd was afgelopen.

Toen ook Frank aan zijn arbeid was, en alle arbeiders daar zoo rustig aan het werk schenen, alsof er niets was gebeurd, kwam oom op Frank toe.

„Wat was dat daar zoeven?” vroeg hij, „toen jullie bij elkaar zaten te schaften?”

Hij had de ongewone drukte en de vele handbewegingen heel goed gezien en wilde dus weten, wat de oorzaak dier ongewone levendigheid was.

„Och, niks, oom.”

„Dat's niet waar, Frank. 'k Heb 't heel goed gezien. Zoo druk is 't nooit onder schaftende menschen, die in den regel meer zin in slapen, dan redeneeren hebben. Kom, vertel nu eens, wat er was.”

„Ze hadden 't over ouwen Kees, oom, ze zeiden, dat die niet genoeg werkte, dat ie zong voor den baron, dat ie...” Over zich zelf zweeg hij.

Maar oom viel hem in de rede.

„t Ouwe liedje, Frank, 't ouwe liedje. De menschen gunnen elkaar 't licht in de oogen niet. 't Is al sinds jaar en dag zoo. Eigenlijk zijn ze bang voor ouwen Kees, omdat ie zijn mond tot zijn beschikking heeft en eigenlijk ook, omdat ie altijd zijn plicht doet. Menschen, die hun plicht doen, zijn sterk, dat voelen ze wel. Hierbij komt nog, dat ze jaloersch zijn op zijn ouderdom, die ik ontzie. Ouwe Kees, zoo wil 't de baron ook, krijgt het lichtste werk. Dat steekt hen. En als daar nog bij komt, zoo als gisteren, dat de baron zich met hem in laat, is 't heelemaal mis. Dan gaan ze zoo'n ouwen man te lijf en 't liefst, als hij er niet bij is. Jij hebt hem natuurlijk verdedigd?”

„Ja, oom.”

„Goed, goed zoo. Mij verbaast zoo iets van die menschen niet meer; als je ze langer kent, zul jij je ook niet meer verwonderen. Blijf jij maar je best doen. Ik ben heel tevreden over de vorderingen, die je maakt en over de opvatting van je plicht. De baron mag je ook en als dat nu alles zoo maar blijft, zie ik den tijd nog komen, dat jij hier mijn opvolger wordt. Dat zou me plezier doen om jou en om je ouders.”

Toen liep oom heen en liet Frank bij zijn werk.

Doch een oogenblik later was hij terug.

„O ja, Frank, dat vergat ik je nog te zeggen. Je moet niet meenen, dat ik ongunstig over onze werklieden denk. Integendeel. 't Zijn beste menschen. Ze doen hun taak, maar als ze bij elkaar zijn, stookt de een den ander op. En moet er iemand, die 't verdient, verdedigd worden, dan nemen ze de verdediging niet op zich uit valsche schaamte. Want nu diezelfde ouwe Kees, wiens verdediging niemand dan jij op zich nam! Als die nu eens, wat ik niet hoop, ziek was van de schok en den schrik, dan zal ieder van hen doen wat ie kan, om hem te helpen. O, op zich zelf zijn 't beste menschen, maar als ze samen zijn, bederft de een den ander. Ik zeg je dit, omdat het me spijten zou, als je gelooven zou, dat ik niet zoo gunstig over de menschen dacht. Heb je me begrepen?”

„Ja, oom.”

Toen ging oom heen.

Dien dag werd in den tuin over het gebeurde niet meer gesproken, en Frank ging, wat hij wel meer deed, na volbrachten dagtaak naar 't plein voor de dorpskerk, waar hij altijd mannen en jongens aantrof.

Tegen acht uur kwam ook Harmen.

Frank had hem, druk pratend met andere

jongens, niet opgemerkt voor hij dicht bij hem stond en hem aanstootend beduidde, dat hij hem spreken moest.

„Nou, zeg 't maar hard op, wat je tegen Frank te zeggen hebt,” zei een der jongens, die had opgemerkt, hoe hij Frank had aangestooten en met een hoofdbeweging had te kennen gegeven, dat hij hem wenschte te spreken.

„k Heb hem alleen noodig,” antwoordde Harmen met gemaakte grappigheid, „maar straks, als ik een sigaar moet hebben, kom ik bij jou.”

Frank liep met Harmen een eind weegs op, tot ze ver genoeg buiten den kring van jongens waren, om ongehoord te kunnen spreken.

„Frank,” zei Harmen, „dat van van morgen, wil je daar niet meer over spreken, niet meer aan denken?”

Hij zei 't zoo gewichtig, en keek zoo ernstig, dat Frank een oogenblik geloofde voor den gek te worden gehouden.

„Jo, je houdt me voor den gek,” zei hij dan ook.

Doch Harmen, even ernstig als bij zijn eerste woorden vervolgde: „Ik meen 't echt, Frank. Wil je me dat van van morgen vergeven? Dat van ouwen Kees en jou. 'k Zei 't maar zoo, 'k meende er niets van. 't Was eigenlijk . . . jaloezie, geloof ik. We zijn allemaal wel eens

jaloersch geweest, als we bij elkaar waren, zonder reden jaloersch op jou, omdat je oom onze werkbaas is en omdat de baron...

Frank, die dacht aan 't geen oom dien morgen gezegd had, viel hem in de rede.

„Nee, laten we er dan maar niet meer over spreken,” zei hij. „Maar, je doet zoo — zoo ernstig. Zoo verschrikkelijk is het toch niet.”

„Nee — ja, eigenlijk wel. Weet jij het dan niet van ouwen Kees?”

Frank schrok.

„Van ouwen Kees,” riep hij gejaagd en angstig, „wat is er met ouwen Kees.”

„Ouwe Kees is heel ziek. 'k Hoorde het daar net van zijn buurman Van Dam. De dokter is geweest — en die geeft weinig hoop.”

„Wat zeg je: weinig hoop? Ouwe Kees heeft zich toch niet bezeerd, hij is toch niet gevallen. Wat kan er dan met hem wezen?”

„De schrik, heeft de dokter gezegd,” zei Harmen, „kon wel zijn einde zijn!”

Frank keek Harmen aan.

Harmen was zoo ernstig — zoo heel anders dan dien morgen.

„Harmen,” vroeg Frank, die nog niet geheel kon begrijpen, wat Harmen zei: „Is 't waar, wat je zegt?”

„Ja, 't is waar, wat ik zeg. Ouwe Kees is heel ziek.”

„Harmen, en van morgen, toen hield je toch niet van ouwen Kees... Toen zei je...”

„Frank, 'k heb er zoo'n spijt van. 'k Wou je vragen, wil je met me mee gaan naar ouwen Kees. 'k Wou ouwen Kees... vergiffenis vragen.”

„Hei!” schreeuwden de jongens in de nabijheid, „heb jullie nog je rijksdaalders niet geteld. Kom bij ons.”

Frank en Harmen hoorden het niet.

„En,” vervolgde Harmen, „'k wou jou vragen, of je meeging.”

„Ik ga met je mee” — antwoordde Frank, „en als ouwe Kees...”

„Zeg, als jullie meent, dat we nog langer op je wachten! Ben je gek!”

't Was de stem van een der jongens.

„Wat zullen we zeggen?” vroeg Harmen, „we kunnen toch zoo niet weggaan?”

„Zeg, wat je wil,” antwoordde Frank, „wij gaan naar ouwen Kees.”

„Dan gaan we!” antwoordde Harmen en ze liepen heen en de jongens scholden ze na met een: „Prrrr —, die hebben wat, pas maar op, dat je thuis komt.”

Maar Frank en Harmen liepen door, alleen

denkend aan ouwen Kees, van wien de jongens niets wisten.

Ze liepen het kleine landwegje langs de dorpsheberg voorbij. Links en rechts stonden enkele huisjes, waarin licht brandde.

Dat licht streepte door de hartjes der huizen naar buiten als kleine, smalle straaltjes bleek licht, net kleine veegjes op 't donker.

De boomen boven hen stonden stil te kijken met hun vol groen naar den bleek blauwen hemel, waaraan de komende maan hing.

„Gek, hè,” zei Frank, „nou is 't net of er niks is op 't dorp. Alles is zoo rustig en ouwe Kees...” Hij schrok er van, toen hij 't zei. Wie dacht er nu aan ouwen Kees op 't dorp?

„Zeg, Harmen, jij weet het van dien buurman, is 't dan zoo erg, dat je me mee neemt?”

„'t Is wel erg, maar....

Harmen zweeg.

„Nou, zeg dan....

„Je weet toch wel van van morgen, toen ik dat zei van ouwen Kees...”

„Ja, maar jij meende het niet, Harmen.”

De stille boomen boven hen, waarin bijwijlen een laat vogeltje een stil geluidje deed hooren, maakten de jongens angstig.

„Wij zijn dicht bij 't huisje van ouwen Kees,” antwoordde Harmen, op Franks laatste niet

voleinde vraag, „laten we maar niks meer zeggen.” Toen zwegen de jongens.

Ze liepen voort over 't smalle pad, tusschen de donkere dennenbosschen in, dat naar ouwen Kees' woning leidde.

„Zeg, Harmen, weet je 't vast, dat 't zoo naar is met ouwen Kees?”

„Ja, ja — 'k heb 't gehoord, Frank, maar...”

„En weet dat niemand, ook de baron niet? Als vader het wist, zou vader helpen en oom ook en de baron ook en...”

„Geen mensch weet het. Kom, praat daar maar niet meer over, laten we even gaan, ouwe Kees zal 't goed vinden, dat we even komen, Frank. Ik vind het zoo.... zoo.... akelig, dat ik van morgen...”

Harmens stem trilde.

Dat hoorde Frank.

„Kom, laten we maar gaan. Zie, daar is zijn huisje. 't Licht brandt nog. Wil je alleen gaan?”

„Nee, ga mee — ik...”

„Harmen,” riep eensklaps Frank, „niet doen, wat heb je?”

„Ouwe Kees had dat niet verdiend, dat niet. 't Was van morgen....” Harmen schreide.

't Maakte Frank angstig.

„Niet doen, Harmen, niet doen,” zei hij, „kom samen naar ouwen Kees.”

Ze kwamen bij ouwen Kees.

Schuchter hadden ze aangeklopt.

De vrouw deed open.

„Zoo jongens,” zei ze, „ja, kom je eens naar mijn man kijken? Kom binnen, hoor, kom binnen. Och ja, die val, hè. 't Is net, as dokter zegt, zoo'n ouwe man, hè.”

„Hé, Frank,” voer ze in een adem voort, toen ze Frank in 't licht zag der kleine kamer, tot waar de jongens genaderd waren, „hé, Frank, jij hier? Dat zal mijn man plezier doen. Hij praat den heelen dag over je. Och, hij is zoo ziek. Maar, kom binnen.”

En ze ging de jongens voor het kleine kamertje in.

Daar in de bedstede lag ouwe Kees. Hij knikte even, toen hij hen zag binnenkomen en wenkte hen te naderen.

„Dag Frank, dag Harmen,” klonk het zwak van zijn lippen.

„Ouwe Kees, wat is er?” vroeg Frank.

„'k Weet niet, 'k weet, 't is heel naar met me. 'k Ben zoo licht in mijn hoofd, als ik even op zit, begint alles te draaien, en als ik dan naar mijn hoofd grijp, val ik. En dan hier — en ouwe Kees wees op de plaats van zijn hart — is 't ook zoo benauwd. Jammer, hè, jongens.”

De jongens zeiden niets. Bij de tafel stond de vrouw zacht te schreien.

„Die tuin, jongens, die tuin. Dat ik die niet meer zie. Over zes maanden was 't veertig jaar geweest, dat ik er in kwam. Veertig jaar.”

„En als je beter bent, ouwe Kees,” zei Frank, „dan . . .”

Maar ouwe Kees glimlachte droevig.

„Moeder!” zei hij daarop met zwakke stem, „kom eens bij me.”

En toen de ouwe, schreiende vrouw de bedstede genaderd was: „Niet doen, moeder, niet schreien. Als ik weg ben . . .”

„O, neen, neen,” snikte 't oudje en ze drukte haar hoofd in het hoofdkussen, „niet weg, ik kan je nog niet missen, vader!”

„Ik voel het, moeder, God wil het. Maar heb geen zorg. Er zijn veel en heel veel goeie menschen op het dorp, ze zullen je niet onbezorgd achterlaten. En dan de baron; vertrouw op hem, moeder. Maar — vervolgde hij na een oogenblik van pijnlijk zuchten — ik ben nu te moe. Kom jullie nog eens bij me. Nou is 't uit met zingen, Frank . . . Als je weer komt . . . moet . . . je . . . Weet je nog . . .”

's Morgens . . . vroeg . . . als 't haantje . . .”

En toen had de zieke al zijn kracht verbruikt en viel steunend in het kussen.

Frank en Harmen gingen heen, diep ontroerd. Buiten was de mooie zomeravond. Aan den hoogen blauwen hemel stond de maan en haar licht viel vredig over de stille bosschen en velden. Het was zoo stil in den omtrek. Alleen de nachtegaal wierp zijn hartroerende trillers over het loover, dat ademloos scheen toe te luisteren.

De jongens zeiden niets. Stil, zonder één woord, alleen met hun gedachten, gingen ze huiswaarts.

Bij de kromming van den weg kwam een man nader. In 't helder maanlicht herkenden de jongens Jansen, de knecht uit den tuin.

Zoodra hij de jongens zag, liep hij op hen toe. „Naar ouwen Kees geweest? Hoe was het?” „Slecht, ouwe Kees is heel ziek. Ouwe Kees gaat . . .” Frank kon 't woord niet uitspreken. „Arme Kees, 'k ga even naar hem toe,” zei Jansen en liep zwijgend door.

En zoo kwam de een na den ander, ook Franks vader en nu voelde Frank, hoe al die arbeiders in hun hart beste, brave lieden waren.

Twee dagen later was ouwe Kees dood.

In den tuin was een vreemde stilte gedurende de dagen, dat 't lijk van ouwen Kees boven aarde stond.

Zwijgend deed ieder zijn werk. Men gaf elkaar slechts een stillen groet.

Op den dag der begrafenis liepen alle tuinders in de kleine stoet, die ouwen Kees de laatste eer bewezen.

Achter den lijkwagen reed het rijtuig van den baron.

De rentmeester er in vertegenwoordigde den grooten heer.

Stil schreed de stoet over de laan, onder het dak van donker groene bladeren.

De vogeltjes zongen in 't blauwe ruim van de lucht, muggen zoemden hun zomermorgenlied.

Over de weiden links liepen meiden, die melken gingen.

En:

's Morgens vroeg als 't haantje kraait
Komen de boerenmeiden,
Met heur kannen blank gepoetst
naar de groene weiden.

Hop - sa . . .

Frank schrok hevig: Zij zong achter de baar — en toch had hij tranen in de oogen. Nu voelde hij het.

Wat had hij toch veel van ouwen Kees gehouden.

HOOFDSTUK VII.

Waarom de freules Fransch spreken,
Frank nijdig is en voor stommerik
wordt gescholden. Moeder schreit
en vader loopt weg.

Franks vader was horlogemaker. In zijn jeugd was hij steeds zwak en sukkelend geweest, waardoor hij ongeschikt was tot het beoefenen van een ambacht, waarbij zware lichamelijke inspanning wordt vereischt.

Hoewel de verdiensten op het dorp niet groot waren, waren de inkomsten ruim voldoende om het kleine gezin te onderhouden. Niet alleen alle dorpelingen, doch ook de bewoners uit een paar kleine omliggende gehuchten, lieten hun klokken, wekkers en horloges bij Franks vader repareren, die in zijn vak een voortreffelijk werkman was. Meermalen had hij antieke klokken, die hier en daar bij boeren te vinden waren en waarop stadsuurwerkmakers vergeefs

hun talenten hadden verspild, kunstig gerepareerd.

Hij was een groot liefhebber van lezen. Daar het fijne werk aan raadjes en staafjes veel inspanning eischte van zijn oogen, legde hij, zoodra de avond kwam, zijn werk en gereedschap neer en dan las hij, las hij het eene boek na 't ander.

Vooral werken uit de vaderlandsche en algemeene geschiedenis las hij 't meest en het liefst.

Moeder zat dan stil te stoppen of goed te verstellen en Frank las ook — las boeken over de zee.

Dan was 't zoo stil en zoo gezellig in 't kleine gezin.

En had vader dan een boeiend hoofdstuk uitgelezen, dan ging hij 't vertellen aan moeder.

„Wat heb je aan die geschiedenis,” zei Frank steeds plagend, doch als vader in vuur raakte, luisterde hij ook toe.

En „hè, hoe vin je dat nou, Frank?” vroeg vader dan.

En deze: „Mooi, maar dat komt door uw vertelling. Die geschiedenis is saai en vervelend, maar u vertelt het mooi.”

„Plaag,” zei moeder dan en ze lachte hartelijk, als vader en Frank tot een woordenstrijd overgingen, waarbij beiden deden of ze kwaad waren.

„Nee, hier, mijn boeken,” zei Frank. „Die zijn echt. Tromp en de Ruyter, v. Galen . . .”

„O, daar begint ie weer,” spotte vader, en eindelijk: „En toch kom je nooit op zee, Frank, nooit.”

Dan begon Frank, om moeder wat te plagen, frisch op te zingen:

Wie gaat mee over zee

Hou je roer recht,

Frisch blaast de wind langs de ree.

Blijf je thuis in 't nest

Met de rest,

Hou je roer recht,

Ons lijkt de zee het allerbest.

Dan luisterde vader, dan luisterde moeder, moeder misschien om 't vers, dat ze reeds zoo dikwijls hoorde, maar meer om Franks wondermooie jongensstem. Vader zong ook dikwijls mee en als dan 't lied uit was, zei Frank: „Kom, moeder, nou u.”

„Ik kan niet zingen,” was moeders antwoord.

En Frank, die veel verzen van buiten kende, plaagde moeder:

Alles zingt en kweelt zijn lied

Slechts de boozen zingen niet.

„Plaag,” zei moeder, maar schonk nog gauw een kop thee of chocola in voor haar lieven, ondeugenden jongen.

„Toe, Frank, nog een vers, jongen. Zing nog eens van

Van der bergen top gestegen

't Hart vol frissche levensmoed.

„Och, vader, dat vers al weer.”

„'t Is zoo mooi, jongen. Als jij dat zingt, dan...”

Vader dacht aan zijn droevige jeugd, met bijna altijd sombere dagen van ziekte.

't Hart vol frissche levensmoed! Dat kende vader niet in zijn jeugd. En hij wist die levensmoed zoo heerlijk zeker in 't hart van zijn jongen.

„Toe, Frank, één keer.”

En dan zong Frank:

Van der bergen top gestegen,

't Hart vol frissche levensmoed,

Kiest de Duitsche knaap zijn wegen,

Met zijn lier als hoogste goed.

En overal waar hij mag komen

Doet hij echt Duitsche zangen stroomen,

Duitschlands hemel, Duitschlands veld

Duitschlands roem is 't dien hij meldt.

Vader en moeder luisterden en de laatste liet haar breiwerk rusten in haar schoot en ze zag niet, dat vaders oogen vchtig werden, zoo ging ook zij op in dat lied.

En als Frank 't lied gezongen had, zei vader luchtig, om zijn ontroering te verbergen: „Frank,

je zingt als een leeuwerik op een vroegen morgen."

Frank lachte: „En U zingt, vader, als een musch op een laten Januariavond."

En zoo op die avonden hadden de drie menschen in het kleine huisje een kinderlijk plezier.

Als de klok van 't kasteel zijn negen slagen hooren liet, bergde moeder haar werk en vader en Frank hun boeken en na de avondboterham ging het kleine gezin ter rust.

Want 's morgens was 't weer vroeg dag. Om zes uur moest Frank in den tuin zijn. Wat was hij er trotsch op, dat hij een eigen wekker had, dien hij iederen avond zelf opwond en om vijf uur liet afloopen.

„Rrrrrrr . . ." ratelde dan dat ding. Frank was in eens klaar wakker, sprong uit zijn bed, kleepte zich ten deele, en liep met de handdoek op den rug naar buiten, waar achter het huis de pomp stond.

En dan liet hij het frissche, heerlijke water stroomen langs zijn gezicht en zijn hals en hij deed de zeep schuimen in dikke vlokken op zijn gelaat.

Daarna at hij eenige boterhammen en begaf zich naar zijn dagelijksch werk.

En hier gebeurde het, dat de baron en een paar freules, die tijdelijk op het kasteel gelogeed

waren, op zekeren dag een bezoek brachten.

Ze hadden een gedeelte van den tuin reeds bezichtigd, toen op een teeken van den baron, de freules staan bleven.

„Dat is ie," fluisterde de baron haar toe. „Die jongen van den snoek en met die mooie stem. Stil, laten we hier wat blijven staan. We kunnen hem waarnemen, zonder zelf gezien te worden. Misschien gaat ie zingen."

Frank was bezig slaplantjes te pooten. Hij lag op zijn knieën en plantte het eene stekje voor, het andere na.

Langs berg en dal

Klinkt hoorngeschal

Met vollen, zuivren toon.

„Verukkelijk, mooi!" fluisterde een der freules.

„Maar oom, dat is een wonder-mooie jongensstem."

„Niet waar," antwoordde de baron zacht.

„Prachtig, hè, zeldzaam."

„En wat een leuk gezicht, niet?" zei de andere dame.

„St," deed de baron, die niets van het vers wilde missen.

Toen Frank dat lied had uitgezongen, zwegen een oogenblik de drie menschen en keken elkander aan.

„Is 't geen zonde, oom, dat zoo'n jongen

tuinman wordt?" vroeg freule Amine.

De baron antwoordde eerst niet. Hij scheen na te denken over het antwoord op die vraag.

„'t Is een wondere stem", sprak hij als voor zich zelf, „wonder." En toen tot de freules: „Kom, laten we eens naar hem toe gaan en met hem praten. En dan, ik vind 't een leuken jongen, moeten jullie ook je oordeel zeggen."

En ze liepen op Frank toe, die hen dan pas opmerkte, als ze dicht bij hem waren.

Onmiddellijk sprong hij op. Zijn pet behoefde hij niet af te nemen. Die lag aan den kant van het bed, dat hij beplante.

„Dag, Frank", groette de baron.

De freules knikten minzaam.

Frank zweeg en kleurde.

„Wel, Frank, bevalt je het tuinmansvak?"

„Jawel, baron."

„Heelemaal?"

Frank aarzelde. Hij dacht aan 't gesprek met vader en moeder, het gesprek over de werklieden en hun ongevoeligheid voor zoo veel, wat hij mooi vond.

„Nou, zeg eens."

„Ja, baron, het vak wel," antwoordde Frank, die al zijn moed bijeen vergaarde, „het vak wel, maar . . ." Toen zweeg hij.

„Maar," moedigde de baron aan.

Daar stond Frank.

Dat kon hij toch niet vertellen, dat eene van dien morgen op de brug, dat eene, dat zich zoo dikwijls reeds had herhaald, dat zich iederen morgen herhaalde, als hij over de brug ging, de weiden zag, waarboven de teere dauw optrok, de zon zag in het oosten met zijn hemel zoo blauw, het riviertje, de bosschen.

„Hij is verlegen, hij wil iets zeggen, maar durft niet," zei een der freules in 't Fransch.

Frank verstond het niet.

„Hij voelt iets zeer bijzonders," meende de andere dame, „en zwijgt, omdat hij gelooft, het niet te mogen zeggen."

Ze spraken alle drie — in 't Fransch. En Frank verstond geen woord. Dat deed hem pijn. Voor 't eerst gevoelde hij dat gemis. En 't schoot hem plots te binnen, wat meester eens gezegd had, naar aanleiding van het opschrift boven een les: Kennis is macht.

„Kom, Frank," zei eindelijk de baron, nadat hij met de dames in het Fransch gesproken had, „vertel me eens."

't Klonk zoo vertrouwelijk, dat Frank het vertelde, dat eene, wat hem soms hinderde.

Verbaasd keken de baron en de freules elkan- der aan.

Dat hadden zij niet verwacht.

„Zoo'n gewone jongen,” zei freule Amine, „en toch zoo gevoelig.”

Het was haar niet kwalijk te nemen, dat zij geloofden, dat adel van geboorte alleen gevoel legt in het hart. Zij kende geen andere menschen.

„Als je eens kiezen mocht, wat je worden wilt, wat zou je dan kiezen?” vroeg de baron en hij keek Frank vol spanning aan, verlangend als hij was naar 't antwoord.

En 't klonk onmiddellijk uit Franks mond: „Dan zou ik Fransch willen leeren, baron.”

„Hè, Fransch,” herhaalde de baron. „Fransch? Waarom?”

„Om u te kunnen verstaan,” riep Frank eensklaps en hij schrok er van, doch de baron en de freules lachten er luide om.

„O, heerlijk, heerlijk,” zei freule Kitty, en ze keek bewonderend Frank aan, die daar stond, de groote blauwe oogen wijd open, het gezicht recht op naar den baron.

En deze klopte hem op den schouder.

„Frank,” zei hij, „je bent een echte jongen. Je zult Fransch leeren. Maar — je mag niet vergeten om veel te zingen. Want — zingen is goed — en mooi. En aan je mooie stem heb je ook verplichting.”

Toen ging hij heen en de dames volgden hem.

En ze lieten daar Frank staan, die ze na-

keek, verbijsterd, door wat hij gehoord had.

Ze waren de tuinmuur al door; toch stond hij daar nog en kon zich nauwelijks herinneren, wat er gezegd en gebeurd was. De knechts in de nabijheid brachten hem tot de werkelijkheid terug.

Ze liepen op hem toe.

„Zeg, Frank, wat zei d'ie?”

Frank schrok op uit zijn gepeins.

„De baron?”

„Ja, en de freules.”

„Ja — ja — ze praten Fransch, 'k verstond er niks van.”

„Enkel Fransch?”

„Nee, ook wel Hollandsch. Ze vroegen, hoe of 't me hier bevalt.”

„En wat zei je?”

„Goed,” zei ik.

„Stommerik, had gezegd: beroerd, omdat je te weinig verdient. Dat was voor ons ook goed geweest.”

„En wat vroegen ze nog meer?”

„Eigenlijk niks meer. Ze hadden 't over mijn zingen. Maar dat was ook niks. En ze spraken Fransch.”

„Om een praatje verlegen,” meesmulde een der knechts, „dat groote volk weet met d'r leegen tijd geen raad. Ze moesten maar eens gaan spitten!”

„Ha, ha, ze hadden in een uur het spit in den rug.”

„Mij m'n zorg. 'k Wou ik zijn centen had en hij 't spit, dan hadden we beiden wat.”

En lachend liepen ze toen heen en gingen weer aan hun werk.

Frank ging voort zijn slaplantjes te zetten. Maar zijn gedachten waren bij de woorden van den baron . . . „Je zult Fransch leeren.”

Hij Fransch leeren — wanneer en bij wien? Bij zijn eigen onderwijzer? Hij weer terug bij meester van Dorssen. Dat zou echt wezen! Les van zijn ouden meester.

En plotseling dacht hij aan ooms woorden op den morgen, toen hij den snoek naar 't kasteel wilde brengen: „'t Jonge, 't jonge,” had oom gezegd, „dat is een bijzondere morgen, daar kun je nog wel eens plezier van hebben.” Wat zou oom toen bedoeld hebben?

Hij verlangde naar twaalf uur. Wat zouden vader en moeder zeggen?

Toen de kasteelklok haar twaalf uren bomde, en de tuinbel luidde, haastte Frank zich den tuin uit.

„He, Frank, wacht op me, 'k ga mee.”

't Was de stem van een knecht.

„Geen tijd, 'k heb honger.”

En Frank draafde door.

Hij kwam thuis. Vader zat bij moeder in de huiskamer. Ze dronken een kop koffie.

En zonder groet begon Frank zijn verhaal en hij eindigde dit onder ademlooze stilte van vader en moeder.

„Dat is zeker een merkwaardige morgen,” zei vader. „En in elk geval geen kwade. Daar zijn veel voorbeelden in de geschiedenis, dat iemand door een toeval vooruitkwam in de wereld. We zullen moeten afwachten, Frank.”

Maar Frank wilde van vader, alsof die 't precies weten kon, vernemen in geuren en kleuren, wat er nu eigenlijk gebeuren ging.

„Ja, mijn jongen,” zei vader, „hoe kan ik dat nou weten. Je hebt je verlangen te kennen gegeven, Fransch te leeren. Dat zal dus wel gebeuren. Een beetje zonderling is je wensch wel. Hoe kwam je er toch toe dit te vragen.”

„Wel vader, ze spraken Fransch. 'k Verstond er geen woord van. 't Hinderde me, vader. 'k Was eigenlijk nijdig. Dat zal me later niet meer gebeuren, dacht ik. Stel je voor, als ik groot ben vader, als U, en ze praten Fransch en ik sta d'r bij en ik versta 't niet! Dan zou ik . . .”

Frank zweeg — hij dacht aan zijn vader.

„Ik kan 't me begrijpen, jongen. 't Is lam, als je daar zoo stom bij moet staan. In elk geval: 't is prachtig. Alles wat een mensch leert,

kan hem te pas komen. Ik ben blij om jou en om moeder en mij. Leer jij maar goed. En als je dan goed Fransch kent, komt er misschien nog wel een anderen vriend van je, die je een reisje naar Parijs aanbiedt. Dan neem je ons beiden mee. Moeder, moeder, dat wij Parijs nog zullen zien op onzen ouden dag met Frank — onzen tolk."

"Maar, Frank," vroeg moeder, „waarom zei je niet tegen den baron, dat je zingen wilt leeren."

Frank lachte, dat hij schaterde.

„Zingen leeren, moeder, zingen leeren? Neen, maar, die is goed. Ik zingen lèèren, en ik kan zingen. Hoe kun je nou iets leeren, dat je al kent?"

„Ja, maar, mooi zingen, mooi."

„En ik zing mooi, zegt U altijd. O moeder, wat heeft u dan dikwijls gejoekt."

„Neen, mijn jongen, maar, zoo zingen, dat het . . . dat het . . . ja, dat het mooi is. Ik weet ook niet, hoe ik dat zeggen moet. Dekselche aap, je bent je ouwe moeder te slim af."

„Kon ik dat van mij zelf maar zeggen," zei vader en hij schrok op hetzelfde oogenblik, want langs het kamerraam stapte — de baron.

„De baron!" riepen ze alle drie gelijk en tegelijk sprongen ze op en bleven staan, het gezicht naar de deur, waardoor een minuut later de baron binnenstapte.

Hij glimlachte even, toen hij ze daar zoo staan zag en zei vriendelijk: „Ga zitten, ga zitten."

Hij nam een stoel, voor moeder hem dien kon aanbieden, en zei: „Ziezoo, nu moet ik eens met jullie praten. Maar jij mag er niet bij wezen, Frank. Ga jij maar buiten de deur en zing daar een mooi lied."

Frank stond op en ging heen.

Hij liep naar buiten den tuin in.

Hij liep 't eene pad, na 't andere. Het hart klopte hem in de keel. Wat zou daarbinnen verhandeld worden? Zou ie eens luisteren aan de deur. Maar als de baron 't merkte! Wat zouden vader en moeder zeggen? Hij Fransch leeren! Wat zouden de jongens kijken! En meester! Zou ie les krijgen van meester Dorssen? Die kende wel Fransch. Hij gaf ook les bij den dominé. Als ie toch eens Fransch kon spreken! Dat konden op 't dorp alleen de lui van 't kasteel, de dominé, de burgemeester, meester van Dorssen, en dan hij. Hij —

FRANK VRIJDAG.

„Frank!"

't Was de stem van moeder, die in de achterdeur stond.

Hij vloog op moeder toe.

En deze bleef staan en toen hij haar genaderd was, pakte ze Franks hoofd in haar handen en

haar stem jubelde niets anders dan: „Frank, Frank, mijn jongen, mijn jongen.”

En moeder had moeite haar tranen te bedwingen.

„Wat is er, moeder.”

„Ga maar mee, jongen, naar vader.”

Ze kwamen in de kamer, waar vader zat. Die wreef zich de handen, blijkbaar van plezier.

„Nu, Frank, dat is wat, dat is wat, jongen!

Ja, ga maar eens zitten, dan zal ik 't je eens geregeld vertellen. Je mag dan Fransch leeren van den baron, en je mag...”

„Neen,” viel moeder in, „vertel nou geregeld.”

„De baron is naar je onderwijzer geweest.”

„Hè...” riep Frank.

„Ja, naar je onderwijzer,” vervolgde vader.

„Daar heeft ie mee gesproken en die heeft gezegd, dat je iets leeren moest, dat je te goed bent voor tuinman, dat je naar school moest, dat je...”

„Neen, 'k wil geen onderwijzer worden,” riep Frank in eens uit.

„Hoeft niet, hoeft niet,” viel moeder haastig in.

„Je mag leeren.”

„Je mag leeren, wat je wil, je mag worden wat je wilt,” vulde vader aan.

„En je kunt worden, wat je wilt, heeft meester gezegd,” zei moeder gauw.

Het duizelde Frank.

„'k Begrijp er niks van,” zei hij.

„Ja, jongen, 't is ook om gek te worden. Maar stil maar, vader zal 't je wel op zijn gemak vertellen.”

En toen vertelde vader: De baron was bij Franks onderwijzer geweest om te informeeren. De onderwijzer had de meest mooie informaties gegeven en als zijn meening te kennen gegeven, dat 't zonde zou zijn, als Frank niet verder studeerde. De baron had nu eenmaal schik in Frank gekregen en nu wilde hij alle kosten dragen voor zijn studie. Voorloopig zou hij les krijgen van het dorpschoolhoofd. Die zou hem opleiden voor het toelatingsexamen voor het gymnasium, dat hij dan over een jaar zou kunnen bezoeken. Daar de studietijd aan deze inrichting zes jaar bedraagt, zou Frank in dien tijd wel weten, wat te kiezen.

„Mooi, hè, mooi!” zei vader.

„En hoeft ik dan heelemaal niet meer naar den tuin, vader?”

„Neen, jongen, je mag studeeren, altijd maar studeeren. Jonge, had ik dat in mijn jeugd kunnen doen.”

Stil staarde Frank voor zich.

„Ben je blij, mijn jongen, ben je gelukkig?” vroeg moeder eensklaps.

„Ja, moeder,” antwoordde Frank zacht.

Toen begon moeder te schreien en vader liep weg, want die kreeg 't ook te kwaad om zijn

eigen geluk en dat van zijn jongen.

Dien middag ging Frank naar den tuin om aan zijn oom alles te vertellen.

En deze was blij om 't onverwachte geluk van zijn neef.

„Frank,” zei hij, „dat is prachtig, jongen. Als je nu je tijd gebruikt, kan er wat van je worden. Ja, ja, ik zei 't je wel dien morgen. Als de baron iemand lijen mag, legt dien dat geen windeieren. Maar kom, ik loop even naar je huis, om je vader en moeder te feliciteeren. Moet je ze hier nog goeien dag zeggen?”

„Ja —” antwoordde Frank.

En hij liep naar de knechts en vertelde hun 't gebeurde.

De eerste knecht, reeds een oude man, die Frank graag lijden mocht, was echt in zijn schik. Hij drukte Frank hartelijk de hand en wenschte hem geluk.

Met meester van Dorssen had Frank dien middag een lang gesprek en 's avonds eindeloos geredeneer met de jongens op de laan.

En sommigen van dezen waren jaloersch en anderen onverschillig, een enkele blij, maar allen waren 't hier over eens, dat Frank geboft had, niets dan geboft.

HIJ WIERP SCHOENEN EN JAS UIT, HIJ ZAG DE KLEINE
REEDS ZINKEN

HOOFDSTUK VIII.

**Frank als redder van de kleine Mimi. Waarom
de timmerman snauwt tegen den koster,
beiden eerbiedig de pet afnemen,
en Frank beeft van 't hoofd
tot de voeten.**

De belangstelling, die de kasteelbewoners voor Frank hadden, zou door een toevallige gebeurtenis tot een groote genegenheid worden.

Een zomer later, een paar weken voor Frank zijn toelatingsexamen voor het gymnasium moest doen, wandelde hij over de wei dicht langs het riviertje.

Zooals reeds is meegedeeld boog het water zich om het bosch heen, dat achter het kasteel lag en het Engelsche Bosch genoemd werd. Hier was de geliefde zwemplaats van de jongens.

Het was heel warm. Het zonnelicht trilde boven de weilanden en het zich even rimpelende water flikkerde hel.

„Een bad zal goed doen,” dacht Frank en haastte zich, ondanks de warmte, met spoed voort.

Even voor hij de kromming der rivier bereikt had, werd zijn oor plotseling getroffen door een stil klagend en angstig schreiend geluid. Even luisterde hij scherp toe en hoorende, dat de geluiden uit de richting van het boscheinde kwamen, liep hij zoo hard hij kon daarheen. Wat hij zag, deed hem een oogenblik als versteend van schrik stil staan.

Het kleindochtertje van den baron, de kleine Mimi, lag in 't water, terwijl haar zusje, de jongere Thea met uitgestrekte armpjes hevig schreiende op den kant stond.

Kon Frank zich een oogenblik bedenken?

Hij wierp schoenen en jas uit, hij zag de kleine reeds zinken, haar rose jurkje zakte weg, haar blond kopje dook bijna onder —

Plons — hij sprong in 't water, hij zwom met krachtige slagen recht op 't zinkende kindje aan — haar hoofdje was bijna geheel onder — doch hij was bij haar — hij greep haar — en met de uiterste inspanning van al zijn krachten bracht hij haar op het droge, en legde haar op 't gras, naast het schreiende zusje.

De kleine was benauwd, kleine waterstraaltjes liepen uit het geopende mondje.

Hij hield de kleine voorover — klopte haar zacht op den rug — het water sprong met kleine golfjes uit 't open mondje weg.

„Dag, Mimi.”

„Dag,” zei Mimi, „'k ben zoo moe.”

„Ik zal je naar 't kasteel brengen, kom maar.”

En hij tilde de kleine zesjarige Mimi op, en Thea bij een hand nemende, liep hij zoo vlug hij kon in de richting van het kasteel. Thea babbelde aardige woordjes — Mimi zei niets, doch liet haar hoofdje zwijgend rusten tegen Franks schouder.

Hoe waren de kleintjes daar zoo gekomen zonder toezicht?

Ze hadden gespeeld op het slotplein, het open plein met enkele gras- en bloemperken, dat voor 't kasteel lag.

Ze speelden daar heel dikwijls en bleven gehoorzaam op de plaats, die haar als speelterrein was aangewezen.

Doch dezen middag hadden ze vliedertjes nagezet, die van bloem tot bloem en van perkje tot perkje vlogen en ongemerkt waren ze zoo gekomen aan den ingang van het Bosch. En toen had Thea gevleid: „Hè, Mimi, laten we 't bosch ingaan; 't is daar zoo lekker.” En ze waren het bosch ingegaan en hadden bloempjes geplukt, en al verder en verder waren ze ge-

gaan tot aan 't einde, waar de rivier was. „O, kijk, kijk Mimi, wat mooie bloemen daar,” had Thea gezegd, wijzende op een paar groote waterlelies, die daar breed wit uitlagen op 't donkere water. „Plukken, Mimi.” En Mimi had zich gebukt, al lager, al lager, met het ongelukkig gevolg, dat we kennen.

Toen Frank met de twee kleintjes op weg was naar 't kasteel, was hier alles in rep en roer.

Men had de twee gemist.

De baron en de barones, de jonkers en freules, waaronder ook de ouders van Mimi en Thea, waren aan 't zoeken en met hen al het personeel van 't groote kasteel.

„De rivier, het water,” gilden de dames. En ze vlogen op 't riviertje aan en het bosch in.

En hier kwamen ze Frank tegen, die de kleine droeg in zijn veilige armen, en de jongste huppelen deed aan zijn zij.

„Mimi, Mimi,” kreet freule Kitty, die de moeder der kinderen was en ze vatte hartstochtelijk haar kind vast en drukte de kleine in haar armen en riep maar niets anders dan „Mimi, Mimi.”

En deze, geheel bekomen van den schrik, lachte blij en zei: „Dag moeder, moeder, 'k heb in 't water gelegen.”

Alle dames en heeren van 't kasteel stonden

om Frank en de kinderen heen. Het personeel dicht bijeen op eerbiedigen afstand.

Toen allen van de eerste ontroering bekomen waren, moest Frank in geuren en kleuren vertellen. De ouders stonden het dichtst bij hem, elk woord als kijkende uit zijn mond.

„Frank,” zei de jonker, Mimi's vader, en hij greep beide handen van den jongen redder van zijn kind en riep: „Hoe zal ik je daarvoor danken, mijn jongen, mijn jongen.”

En terwijl de kleine van arm tot arm ging, en de teederste, de liefste woordjes kreeg — stond Frank daar, verlegen met zich zelf.

„Frank,” snikte eensklaps de moeder, „Frank, je hebt mijn kind gered, als jij er niet geweest was, was ze verdrongen. Waarmee zal ik jou ooit beloonen?”

De baron had al dien tijd gezweven. Stil stond ie daar, aldoor den jongen redder van zijn kleinkind aanziend.

En nu plotseling, als om zich te vermennen, richtte hij zich in zijn volle lengte op, streek zich over de witte, golvende baard en zei: „Frank, je jas en je schoenen liggen natuurlijk aan de overzij. Ga die eerst halen. Dan ga je naar huis om je te drogen. Je rust een paar uur, jongen, want je bent natuurlijk doodmoe. 't Is nu twee uur,” vervolgde hij, na op zijn

horloge te hebben gekeken, „om half vijf wacht ik je op 't kasteel.”

Frank was blij, dat hij gaan kon.

Maar hij kon niet weg komen, voor allen hem de hand hadden gedrukt.

Maar toen liep hij heen, zoo hard hij kon. Hij haalde jas, pet en schoenen en vloog naar huis. En hier kwam 't verhaal van het groote gebeuren.

„'t Is of 't lot wil, dat je telkens met den baron in aanraking komt,” zei vader.

„'t Is bijzonder, bijzonder,” zei moeder. „Och, wat ben ik toch blij om die kleine stumper.”

En terwijl ze thuis een tijdje zoo spraken, was het dorp al in rep en roer.

Als een loopend vuurtje ging het door het dorp: „Frank Vrijdag heeft kleine freule Mimi gered. Gered uit 't water.”

Het personeel van 't kasteel wist het, zooals is gezegd, evenals de jager en deze was dadelijk het dorp in gerend en had 't verteld aan den molenaar en de knecht van dezen, die juist een zak meel naar den bakker moest brengen, vertelde het aan Wijsman den bakker, en binnen enkele minuten wist een ieder het groote nieuws.

Toen vader en moeder en Frank nog te praten zaten, kwam de oude vrouw Veerman van de overzijde. „Jennig, jennig, jennig, wat hoor ik!”

Met die woorden viel ze 't huis in.

„En Frank heeft dan zoo de kleine freule gered. En hoe ging dat jongen, en hoe was ze in 't water gekomen en wat zeiden de groote lui wel.”

En toen ze nog druk aan 't vragen was, kwam de brievegaarder, die ook 't neusje van de zalm wilde weten en onderwijl was 't een druk geredeneer en gebabbel in en voor de huizen over de groote gebeurtenis.

Voor de herberg was de verzamelplaats van mannen en jongens.

„Dat zal hem geen windeieren leggen,” zei de koster; „ik ken dat groote volk, uit mijn kerk, snap je. Maar dacht je nou, dat ze dat onder zich laten. Dat groote volk. Kun je begrijpen.”

„Je moet maar boffen, maar boffen,” zei de timmerman Langhorst, die jaloersch was. „Maar je kunt er niks van zeggen. Misschien doen ze niks. Niks, niks, zeg ik. Nou, laten ze hem nu eens een papiertje geven, een papiertje van vijf en twintig.”

„Ben je . . .” viel schamper de koster in, die 't groote volk kende, „vijf en twintig! Een peulenschilletje, man.”

„Peulenschilletje,” beet de timmerman terug, „peulenschilletje? Ga nou. Moest ik de vorige maand drie kisten leveren voor den tuin. 'k Moest wel eerst een opgave doen, en toen ik zei:

Twee en dertig gld. vijftig, pingelde de baron er fijn een rijksdaalder af. O zoo."

En gewichtig snoot hij zijn neus.

„Geen verschil, nog al geen verschil," beet de koster terug. „Maar man, zoo zijn nou die groote lui. Ik ken ze. Komen ze al niet jaren in mijn kerk. Die groote lui dingen een gulden af, een cent zelfs op allerlei dingen. Maar hebben ze 't eenmaal op je voorzien, krijg je gedaan wat je wilt. Studeert die jongen niet gratis? En waarom? Waarom: eenvoudig, omdat ie mooi zingt. Die snoek-geschiedenis, nou ja, dat 's een bagatel, een wissiewassie. Maar daar was een morgen: de baron komt in den tuin, houdt zelf van muziek, die jongen zingt, nou, hij zingt mooi, dat weet een ieder, kun je in de kerk hooren. Bom — de jongen is er."

„Nou ja, nou kun je met je hoofd schudden Langhorst, 't is, zooals ik je zeg. Daar heb je onlangs die dominé Vermeer, die één keer preekte, toen onze dominé ziek was. Vond je nou die preek zoo bijzonder? Neen, zeggen we toch, bijzonder niet. Maar de baron vond hem fijn. Waarom? Omdat ie — en hier ging zijn stem in 't zachte over — preekte over koning David en over 't volk van koning David. Dat sloeg in. Snap je waarom?"

En toen ze zwegen, vervolgde hij: „Kijk,

koning David, denkt de baron, dat ben ik. 't Volk van koning David zijn mijn onderhoorigen. Vat je, daar zit de kneep. Leer mij 't groote volk kennen."

„Nou, 't gaat dan tòch maar raar in de wereld," zei de molenaar, die ook gekomen was. „Raar, dat moet je zeggen, koster. Waarom die jongen van alles en de onze niks?"

„Ja, ja," antwoordde de koster gewichtig, „wat moet ik je daarvan zeggen. 't Gaat al zoo 't gaat."

„Ja, jij hebt licht praten, omdat je geen kinderen hebt. Maar nou mijn jongen! Wat teekent die niet mooi. Of niet? Waarom wordt hij niet geholpen. Kan ik 't betalen, om hem naar de stad te sturen?"

„Ja, dat 's waar," zei toen haastig de bakker. „Is mijn jongen niet altijd de eerste van de klas geweest, maar hij moet wel een ambacht leeren, omdat ik geen geld heb. Of niet."

„Ja, ja," zei nu de koster.

„Ja, jij hebt goed praten," zei weer een ander. „Als je zelf maar kinderen had, zou je anders praten."

„Eigenlijk gaat 't onrechtvaardig, gemeen hier toe op 't dorp," zei de timmerman, die hulp voelde.

„Jij zegt het!" riep eensklaps de fabrieksarbeider Kortlang, „gemeen gaat 't hier toe.

Gemeen! Betalen wij niet allemaal onze pacht? Brengen wij niet allemaal ieder jaar onze dubbeltjes naar 't kasteel? En waarom dan de een alles en de ander niks. Is dat billijk? Ik vraag je, koster, is dat billijk? Nou zeg je niks, hè. Nee, gemeen is het, schandelijk."

Daar ratelden plots twee rijtuigen aan, twee rijtuigen met ieder een koetsier en palfrenier.

"De baron," waarschuwde de kastelein, en plots gingen alle petten af en zwijgend, met ontbloot hoofd, bleven ze allen eerbiedig staan, tot de rijtuigen met de groote kasteelbewoners in het donkerte van de laan verdwenen waren.

En terwijl dat gebeurde voor de dorpsberg, waren Franks vrienden Hein te Winkel en Karel Wijsman bij Frank gekomen.

Zij moesten toch ook alles weten.

"En ik moet straks d'r naar toe," zei Frank.

"Waar naar toe?"

"Naar 't kasteel."

"Naar 't kasteel? Wat moet je daar doen?"

"k Weet niet, de baron vroeg 't me. Ik moet er om half vijf wezen."

"Vin — je 't fijn?"

"Nee. Bar eng. Wat moet 'k zeggen?"

Dat begrepen de vrienden.

"Jij staat fijn in de pas, Frank."

"Ja."

"Zouden ze je geld geven, omdat je de kleine freule gered hebt."

"k Weet niet."

"Zou je 't aannemen?"

Frank haalde de schouders op.

"'t Is eng, 't is eng," zei ie.

Toen kwam moeder.

"Kom Frank, je moet je klaar maken voor 't kasteel."

"Moeder, 't is zoo eng."

"Ja, mijn jongen, maar 't moet toch gebeuren. De baron wil het."

"Moeder, als ik eens niet ging."

"Maar 't moet, mijn jongen. De baron — hij zei het toch!"

't Was waar. Er viel niets tegen in te brengen. De baron had 't gezegd, Frank moest gaan.

Zijn vrienden gingen heen, en ze benijdden Frank, maar niet om dat eene, dat hij naar 't kasteel moest, naar al die deftige, hooge menschen.

Wat had moeder 't druk.

Ze borstelde maar zijn broek — zijn jas — en wreef maar over de schoenen.

"Mooier kan ik je niet maken, Frank," zei ze ten slotte, toen ze moe gewreven en moe geschuierd was. Denk er nu vooral om: geen handen in je zakken, jongen, en met twee woorden spreken en als ze je soms een kopje thee

geven, het schoteltje en 't kopje bij je nemen, en vooral een ander voor laten gaan, en —

„Moeder, 't wordt hoe langer hoe enger. Mag ik niet thuis blijven?”

„'t Gaat niet, 't gaat niet. Toe nou maar,” zei ze met zachten drang, „ga nou maar. Dag, jongen. Dag Frank.”

Vader stond er bij. Hij zei niets, maar hij dacht er over, hoe hij zou wezen, als hij het bezoek moest afleggen, dat Frank doen ging.

Frank ging de deur uit.

Hij was onder de hooge, donkere boomen op de laan.

Een vreemde stemming had zich van hem meester gemaakt.

Hij voelde zich gejaagd, angstig bijkans.

't Was of hij iets ging verrichten, dat nooit goed kon afloopen, dat slecht afloopen moest. Wat zouden ze zeggen daar ginds, wat wilden ze toch met hem doen. Begrepen ze dan zelf niet, hoe verschrikkelijk hun uitnoodiging was voor hem? De baron — de barones — de jonkers — de freules, die deftige, stille kinderen in de mooie kleeren, de stille bewegingen, die teere stemmetjes . . .

„Daar komt ie,” riep de koster, die nog altijd te midden van de mannen en jongens stond, „nou gaat ie naar 't kasteel.”

En terwijl hij dat zei, drukten in de huizen de huismoeders en hun dochters haar neuzen plat tegen de ruiten om hem goed te zien.

„Hij is op zijn Zondags, natuurlijk. Wat loopt ie verlegen — hij ziet vuurrood — 't is ook een baantje . . .”

Zoo spraken ze daar achter die ruiten, maar geen voelde, hoe angstig Frank het hart klopte in de borst. Was hij al die mannen en jongens maar voorbij daar voor de herberg.

Wat moest ie zeggen? Hoe zou hij groeten? Wat zouden ze nu denken? Wat zeggen?

Hij kwam al nader. Al die gezichten op hem! Ze zeien heelemaal niks. Zouen ze hem uitlachen?

't Was net of ze hem vijandig waren om hun zwijgen, om dat aldoor kijken van al die oogen op hem.

Zeiden de jongens maar iets! Schreeuwden ze maar, jauwden ze hem maar uit. Maar ook zij zwegen, sarrend zwegen ze.

Hij was de groep op zij.

„Dag,” riep hij en zwaaide met zijn arm naar hun zijde.

En niemand groette, niemand zei iets.

Doch toen hij hun een eindje voorbij was, riep een hem na: „Morgen, baron, kleine baron.”

Dat deed de timmerman, die giftig jaloersch was.

Toen moest hij nog de dorpsstraat door, met haar huisjes aan weerszijden tegen elkaar gebouwd en links en rechts werd hij nageglurd.

Tot hij kwam in de oprijlaan.

Daar was gelukkig niemand, en hier onder deze stille, hooge boomen, ongezien, begon hij plotseling te schreien.

En 't verluchte en verlichtte hem.

Toen droogde hij flink zijn gezicht af en stapte veerkrachtig en moedig naar 't kasteel. De zware bel haalde hij over. Dof en hol klonk het geluid door de wijde vestibule tot hem door.

Een huisknecht deed open, blauw gekleed met veel goud.

Inmiddels was de groote ontvangzaal als in een bloementuin herschapeu.

De vreugde in 't groote kasteel was volkomen. De onmiddellijk geroepen geneesheer had verklaard, dat de kleine geheel ongedeerd was gebleven. Ze had een uurtje rust moeten nemen en nu ging ze van arm tot arm om gekust en gestreeld te worden. En op aller lippen was de naam van Frank, die de familie voor die allergrootste smart had bewaard.

Door de groote, koele, marmeren gangen schreed Frank voort, zwiiggend.

Nu zou 't groote oogeblik daar zijn.

Was 't maar voorbij.

De breede, eikenhouten deuren waren open. Diep boog de huisknecht. Frank ging binnen, licht bevend.

Maar daar klonken hem plots zooveel welkomstgroeten toe, zoo vriendelijk en zoo minzaam, dat 't Frank was als stond hij te midden van oude bekenden.

Handen werden hem toegestoken, verwelkomd werd hij als een vriend, als een kind uit het huis.

Toen ze na de eerste vriendelijke begroeting gezeten waren, de kasteelbewoners en Frank op 't verzoek van een der jonkers, 't gebeurde nog eens in geuren en kleuren vertellen moest, zaten allen hem aan te zien met blikken van onzegbare dankbaarheid.

Toen sprak plotseling de oude baron: „Wel Frank, jongen, nou moeten wij eens praten. Je begrijpt, dat je ons allen heel, heel gelukkig gemaakt heb. Zonder jou was onze kleine lieveling dood geweest. Laten we nu eens praten over jou toekomst. Je gaat nu naar 't gymnasium, als je tenminste 't examen haalt. En wat zou je dan 't liefst willen worden, als je die inrichting hebt afgeloopen?”

„k Weet 't niet, baron.”

„Dus geen bepaalde plannen? Heb je nooit naar een of andere betrekking, of taak verlangd?”

„Ik — ik wou vroeger altijd zeeman worden!”

„Vroeger — en nu niet meer?”

„Moeder wil 't niet.”

„Hoe is die lust in 't zeemansleven zoo bij jou ontstaan?”

„k Heb veel gelezen van zeehelden en 'k heb de zee gezien.”

„De zee heeft ontegenzeggelijk groote aantrekking. Maar is nu je lust in 't zeemansleven verdwenen?”

„Nee, baron, maar moeder wilt 't niet.”

„Kan ik me begrijpen. Als je altijd, zooals je moeder, op 't land hebt gewoond, lacht het groote water je niet zoo erg toe. En bovendien, Frank, je bent de eenigste jongen, 't eenige kind. Dat ziet een moeder van buiten niet graag op de zee. Had je vroeger zin in het tuinmansvak?”

„Jawel, baron, ik had er wel zin in, maar ik wist toen ook niet, dat ik zou kunnen studeeren.”

„Je studeert graag?”

„Ja, baron.”

„Je maakt uitstekende vorderingen, heb ik van je leermeester gehoord. Hij twijfelt ook niet, of je zult slagen. Laat ik je nou eens een goeden raad geven. Wees flink op 't gymnasium. En als je na een drietal jaren 't al een heel eind in de wetenschap hebt gebracht, zal een of ander beroep of betrekking je wel toelachen. Dokter bijvoorbeeld of meester in de rechten.”

Een schok ging Frank door 't lichaam.

„Dokter! Hij, dokter! De zoon van een eenvoudig dorpschorlogemaker, dokter.”

De baron zag de kleur op zijn gelaat, en zeide: „Zou je dat niet lijken, Frank? Dokter! Dokter: Frank Vrijdag, arts te... te...”

„'t Kan haast niet,” zei Frank.

„Alles kan, Frank en dit zeker. Als je maar werken blijft. Maar nu iets anders. Wat zou je 't best bevallen, per tram naar de stad of per fiets.”

Met wijd open oogen zag Frank den baron aan. Een trilling voer hem door 't lichaam op 't hooren van dat woord: fiets.

O, wat had hij daar vaak naar verlangd, met een hevig verlangen, dat wel nooit bevredigd zou worden. Een fiets!

„Nou, Frank?”

„Per fiets, baron,” antwoordde hij, den baron met wijd open oogen aanziende.

Lachend keek de baron den kring der luisterende familie door.

„Wat heb ik gezegd,” riep hij als in triomf, „zoo'n jongen gaat veel liever per fiets dan per tram. Ga dan eens mee, Frank.”

De baron stond op, pakte vertrouwelijk Frank bij een jasmouw en trok hem mee.

De familie volgde.

Ze gingen naar een groote kamer, de speelkamer der kinderen. En daar tegen de tafel stond een blinkend nieuw rijwiel.

„Daar staat ie, Frank, kun je fietsen?”

„Jawel, baron, 'k heb het geleerd op de fiets van Willem Karstens.”

„Die is van jou, Frank. Dat is wat je voorloopig van ons krijgt. We hebben hem telegraphisch uit de stad laten komen. Vin-je hem mooi?”

„Prachtig,” stamelde Frank. „Ik dank u, baron.”

Daar luidde plots een zware bel.

't Was 't sein, dat het diner spoedig zou gereed staan.

„Ziezoo,” zei de baron, „nou zul je van zoo'n zwaren dag wel flinken honger hebben. Kom nu, jongen.”

Dat had Frank gevreesd, dat eene, dat hij met de deftige familie zou moeten dineeren. O, ze waren zoo hartelijk, zoo vriendelijk, zoo minzaam, voor hem geweest. Maar toch, hij voelde wel, hoe alles trilde aan hem, ondanks hun vriendelijk gewoon-doen. En nu te moeten eten aan de tafel vol kristal en zilver, te midden van de hooge adellijke dames en heeren.

„Baron,” riep hij in zijn angst, „baron, mag ik naar huis?”

De familie bleef staan — hem aanziende met nieuwsgierige verbazing.

Tranen sprongen Frank in de oogen. Hij kon dat niet, dat ééne niet.

„Wat is er, mijn jongen?” vroeg de barones vriendelijk.

„Mag ik naar huis, barones. Ik... ik...”

En de tranen van angst en overspanning vloeiden rijkelijk.

Maar de hooge familie begreep. Ze voelde, dat 't een kwelling, een marteling voor den eenvoudigen dorpsjongen zou zijn, die iederen dag zijn burgerpotje at in de huiskamer met vader en moeder.

„Wou je liever niet?” vroeg de baron. „Ik kan 't me begrijpen. Welnu dan, Frank. Dan mag je heengaan, met je fiets.”

„Ja, ja,” zei Frank verlicht en blij.

De familie glimlachte hem vriendelijk toe.

De barones drukte op een wit knopje tegen den muur. Een lakei verscheen, diep buigend.

„George, breng deze fiets buiten voor 't kasteel. Ze is voor Frank.”

Het afscheid, dat de familie nu nam, was eenvoudig en hartelijk.

De laatste, die Frank de hand drukte, was de vader der kinderen: „Frank,” zei hij, „wij zullen dezen dag nooit vergeten. Je hebt iets

zoo moois voor ons gedaan, dat wij ons heele leven je dankbaar zullen zijn en aan je denken. Dag, mijn jongen, we zullen je nog wel eens meer hier zien."

„Ja, zelfs al heel spoedig, niet waar, dames," viel de oude baron in.

En Frank keek vragend den kring rond.

„Nee, dat zeggen we niet," zei de oude barones, „dat bewaren we voor je — tot —"

„Sstt," waarschuwde de baron, „oude dames mogen geen geheimpjes verklappen."

Toen geleide de gansche familie Frank tot de groote eikenhouten buitendeur, waarvoor de lakei gebogen de wacht hield.

Nogmaals drukten ze Frank de hand, die maar wat stamelde en blij was, toen hij buiten stond op 't voorplein, zijn fiets aan de hand.

Hij nam zijn pet af — hij groette — hij sprong op zijn rijwiel en reed weg, weg de groote oprijlaan in, en voelde zijn trillende handen aan de handels. En 't was hem, of hij in een vreemde, onwerkelijke wereld was geweest, en zijn hoofd kon niet denken.

De menschen in de dorpsstraat keken hun oogen uit en de jongens in de laan schreeuwden, maar 't was hem alles onwerkelijk. Het drong niet door tot zijn begripen, wat ze zeiden en hij zag niemand, niemand...

En toen hij thuis was, viel hij, de groote jongen, zijn moeder om den hals, en snikte... snikte... En moeder, die niets uit haar jongen kon krijgen, schreide zenuwachtig mee en vader liep om de tafel en riep maar niets dan: „Maar zeg dan wat, Frank, zeg dan wat."

Tot hij uitgeschreid was, tot hij al zijn overspanning had uitgeschreid, en toen lachen ging, lachen onbedaarlijk.

Daarna was Frank weer de oude — en ging aan 't vertellen.

En vader en moeder konden het geluk van hun kind nog niet overzien.

HOOFDSTUK IX.

Waarom de baron een cigarette opsteekt, en 't gesprek weer op „de zee” valt. De jonker belooft Frank een zeereis en vader en moeder staan aan de deur.

Frank deed zijn examen met goeden uitslag en werd dus als leerling van het gymnasium ingeschreven.

Toen hij op den middag van den uitslag thuis was en opgewekt en geestdriftig met vader en moeder sprak over de deftige leeraren in dat groote, statige gebouw, kwam de huis-knecht van het kasteel met de mededeeling dat Frank tegen acht uur op 't kasteel werd verwacht.

Na deze mededeeling was er een lichte angst in de harten van vader en moeder. Ze vreesden, dat de baron het Frank euvel zou duiden, dat deze niet onmiddellijk den goeden afloop op 't kasteel had kenbaar gemaakt.

„Je zult dus vooral aan den baron zeggen,

dat je ook zonder waarschuwing van den huis-knecht uit je zelf zou gekomen zijn,” had vader al wel zes keer tot Frank gezegd.

Doch Frank antwoordde geruststellend: „'t Komt best terecht, vader. Ik ken den baron zoo goed!”

Maar vader was minder gerust.

„Dat groote volk,” zei hij, „doet soms zoo zonderling.”

„Niet tegen mij, vader, niet tegen mij, al begrijp ik ook niet, wat ik er doen moet.”

Tegen acht uur stapte Frank de deur uit. De menschen en jongens, dien hij tegen kwam, wenschten hem geluk met den goeden afloop van het examen.

En de meesten deden dit zonder afgunst.

Waren velen in het begin wel wat jaloersch geweest, door het zoo zeer bijzondere gebeuren, waarvan Frank de begunstigde was geworden, nu, na al die maanden hadden ze ingezien, dat 't dwaas zou zijn te blijven mokken.

Dat was nu eenmaal zoo: Frank genoot de gunst van 't kasteel; Frank mocht studeeren, Frank zou later de andere dorpsjongens boven het hoofd groeien, hij zou een aanzienlijke betrekking in de maatschappij krijgen.

„'t Is eenmaal zoo,” zeiden ze nu. „En waarom zouden wij het den jongen misgunnen? Hij

is van brave ouders en zelf een goeie jongen."

„En, licht dat er één boft," zei de kleermaker.

Op 't kasteel toegelaten, vond Frank, behalve de kasteelbewoners in de salon, waarin de piano stond, een groote, zwarte vleugel, een vreemden heer. Die was deftig in 't zwart gekleed, zijn borst was geheel wit door het laag uitgesneden vest. Hij had een bleek gezicht, lange haren, bruine oogen en een groote snor.

„Wel Frank," aldus verwelkomde de baron zijn jonge beschermeling, „en wanneer zal de uitslag van je examen zijn?"

„Is geweest, baron," riep Frank overgelukkig, nu hij 't heerlijke nieuws brengen kon, dat de familie thans nog niet verwachtte, „is vandaag geweest, ik ben geslaagd en met mooie cijfers, zei de rector."

„Gefeliciteerd, gefeliciteerd," klonk 't dadelijk van alle kanten. „Dat is een mooie dag voor je, een heel mooie," zei de baron.

En toen: „Nu zal ik je eens aan dien heer voorstellen. Dat is mijnheer Wegerif; mijnheer is musicus. Die komt eens naar je stem hooren, die ik eens in den tuin mocht genieten. Weet je nog, jij met dien ouwen Kees."

Frank bloosde. Daaraan had hij gansch niet gedacht.

„Ja, ja, je dacht zeker, dat ik dat vergeten

was, hè, Frank? Neen, hoor, vergeten staat niet in mijn woordenboek. Nou, mijnheer Wegerif, nou zullen we u de leiding maar geven."

Toen nam de musicus het woord. Hij deed Frank allerlei vragen, hoe oud hij was, of hij veel en graag zong, welke liedjes hij 't liefst zong, of zijn vader en moeder ook muzikaal waren. Ja, hij keek zelfs Frank in den mond, dien hij ver moest openen.

En Frank vond 't gek, en schaamde zich.

„Ziezoo," zei de musicus, na dit voorloopig onderzoek, „nu ga je maar wat zingen. Bedenk maar eens een liedje."

„Daar heb je ruim den tijd voor, terwijl je dit kopje thee gebruikt," zei een der freules, Frank een kop thee aanbiedende, die deze met een knikje in ontvangst nam.

Hoe geheel anders voelde Frank zich dan de eerste maal. Van angst was geen sprake, zelfs was bijna alle verlegenheid verdwenen, en had plaats gemaakt voor een gepaste vrijmoedigheid, die zich openbaarde, toen hij zijn kleine geredde, die in zijn onmiddellijke nabijheid kwam, optilde en op zijn knieën zette.

De kleine zag hem vriendelijk lachend aan.

Het kopje thee was gebruikt.

„Weet je een lied, wat je zingen wilt?" vroeg de musicus.

„Ja, mijnheer.”

„En je bent niet meer verlegen, Frank?” vroeg de barones, „zooals den eersten dag, weet je nog voor 't diner?”

„Heelemaal niet, barones.”

„Prachtig, prachtig,” riep lachend de baron. „Dat mag ik hooren. Vooruit nu, Frank.”

Frank wilde beginnen.

„Ga liever staan,” vroeg de heer Wegerif. Frank stond op.

Even kuchte hij; zijn blik gleed over het afwachterende gezelschap, even aarzelde hij nog, maar hij dacht aan dezen heerlijken dag van zijn goed afgelegd examen en de moed en de vreugde deden hem frisch op zingen, dat lied, dat hij zoo voelde, dat lied, dat hij met vader zoo dikwijls instemde :

Van der bergen top gestegen
't Hart vol frissche levensmoed,
Kiest de Duitsche knaap zijn wegen
Met zijn lier als hoogste goed.
En overal waar hij mag komen,
Doet hij echt Duitsche zangen stroomen,
Duitschlands hemel, Duitschlands veld,
Nooit genoeg op prijs gesteld.

Doch het mag hem niet gebeuren
d'Oogen te openen voor zijn lied,

Ach, hoe zeer zijn hart mag treuren
't Vaderland begeert hem niet.
Naar Frankrijk richt hij nu zijn schreden,
En zingt daar van zijn lieflijke Eden,
Duitschlands hemel, Duitschlands veld,
Nooit genoeg op prijs gesteld.

In diep zwijgen hadden allen naar hem gehoord.

De baron zat daar met open mond en telkens als een hooge toon vol en zuiver klonk door de groote muziek-salon, keek hij beurtelings de jonkers en de freules aan, als wilde hij in hun oogen hun bewondering lezen.

„Bravo, bravo,” riep de baron, toen Frank de twee verzen gezongen had, en hij wreef zich de handen.

„Wat zegt u er van, mijnheer Wegerif, wat zegt u er van?”

„Bijzonder, bijzonder,” antwoordde deze, „zeer bijzonder. Wat een aanleg, wat een talent.”

„Talent, juist, talent,” riep de baron. „En moet zoo'n talent begraven worden? Naar boven, ontwikkelen, niet waar, mijnheer Wegerif?”

„Ongetwijfeld,” antwoordde deze en hij keek Frank aan.

„Nog één lied, Frank.”

Frank dacht na, en begon na een oogenblik :

Ver in 't Zuiden ligt mijn Spanje,

Spanje is mijn vaderland,
 Waar de sneeuwbloei der kastanjes
 Prijkt aan Ebro's lachend strand. enz.

Hij had 't lied gezongen. Zacht en innig vloeiden de tonen van zijn lippen.

En toen hij 't lied uitgezongen had, was er een vreemde stilte in 't vertrek.

De baron had tranen in de oogen. Daarom was hij de eerste, die de stilte verbrak.

„Wil je gelooven, dat die jongen me beroerd maakt? Ja, beroerd. Daar krijg ik me waarachtig tranen van in de oogen. Weergasche jongen, wat heb jij met je ouwen baron gedaan.” En hij nam een cigarette uit de gouden cigarettedoos en stak die op.

„Mag ik nu eens even . . .” begon de musicus en hij begaf zich naar den vleugel, sloeg die open en zeide: „Kom eens bij me, en zing de tonen na, die ik aansla.”

Frank begaf zich naar de piano en zong de tonen, die de heer Wegerif hooren liet.

„Uitstekend, uitstekend,” zei deze, „een goed gehoor. Luister nu eens, ik zal een reeks tonen doen hooren. Als ik ophoud met aanslaan, zing je die na.”

En hij sloeg eenige tonen aan, die Frank, toen de musicus ophield, dadelijk na zong.

„Uitstekend, uitstekend,” riep de heer Wegerif uit. „Een klankvolle stem, een uitstekend gehoor, een goed muzikaal geheugen. Baron, 't is voortreffelijk.”

„Nou, dat zei ik u. Frank, je moet er nu nog een les bij hebben, jongen. Zangles en muzikales. Hier, mijnheer Wegerif zal je muzikaal ontwikkelen. Ook in de kunst je best doen, Frank. Dan zullen we 't wonder zien, dat uit jou groeit een musicus-medicus. Die zijn er niet veel in de wereld. Is 't niet wonderlijk, mijnheer Wegerif, dat een jongen van zijn leeftijd, zoo gevoelvol zingt?”

„Mij is in mijn muzikale loopbaan geen tweede feit bekend, baron. Hij voelt zijn liedjes. En dit is zoo veel. Vertel me eens, Frank, toen je dat lied zong van:

Ver in 't Zuiden ligt mijn Spanje,
 wat dacht je toen, wat zag je toen wel.”

„Ja, mijnheer,” begon Frank eerst aarzelend, „dat hebben we op school geleerd. 't Heet de Zigeunerknaap in 't Noorden. Zoo'n arme zwerfer, mijnheer. Hij is ver van zijn land, zijn zonnig land. Hij kan daar niet leven in die nevelen van 't koude noorden. Hij wil terug naar 't zonnige Spanje. Ik zou Spanje wel eens willen zien.”

„Ja, ja,” riep de baron uit, die zeer gevoelig was, en dus Frank goed begreep. „En dan de

zee, hè Frank. Ja, mijnheer Wegerif, hij wil ook wel de zee op. Zeeman-musicus-medicus. Jonge, Frank, wat is er van jou al niet te maken."

„Zoo, hou je ook van de zee?" vroeg de heer Wegerif.

„Ja, mijnheer, vroeger wou ik altijd naar zee. Maar moeder wil 't niet. Moeder is bang."

„Daar heb ik een idee, een mooi idee," riep plotseling de vader van het geredde meisje, „Frank, jij mag de zee nog eens over. Over een paar jaar. Dan ken je al heel wat Fransch en Duitsch en Engelsch en dan mag je van mij in je groote vacantie een zeereis maken. En een landreis. Je gaat naar Marseille, met een boot van de Rotterdamsche Lloyd. Dan zie je Engeland — het eiland Wight — Lissabon — Tanger in Afrika — Marseille. En je gaat over land naar Holland terug, over Grenoble, het dal van Chamounix — Genève — Hè, hoe zou je dat lijken?"

„Jonker," was al wat Frank kon antwoorden.

In deze enkele zinnen was een wereld geopend, een wereld van weelde, van avontuur, een wereld, waarin al zijn verlangens waren.

„Mag ik nog een versje zingen?"

Hij vroeg het uit dankbaarheid, uit de te groote vreugde van zijn hart.

En hij zong:

Er ruischt langs de wolken
Een lieflijke naam,
Die hemel en aarde
Vereenigt te zaam.
Geen naam is er dierbaar
En beter voor 't hart,
Hij heelt alle zonden
En stilt alle smart.
Kent gij, kent gij
Dien naam nog niet,
Dien naam draagt mijn Heiland,
Mijn lust en mijn lied.

Stil was, na de eerste twee tonen, de heer Wegerif naar het orgel gegaan, dat in den hoek naast de piano stond, en hij begeleidde den jongen zanger met de groote innigheid van een gevoelend kunstenaar.

En diep onder den indruk van het gehoorde, zwegen de kasteelbewoners langen tijd.

Toen 's avonds om tien uur Frank zich naar huis begaf, was er een wondere stemming in hem.

Aan den diep blauwen hemel tintelden de sterren-meriaden, het loof der donkere boomen hing roerloos in de onbewogen lucht. De nachtegaal wierp zijn jubelende tonen door de stilte.

Hij dacht aan zijn toekomst, die hem zoo vreemd leek nu, die hem licht beangstte. Hij

dacht aan zijn vader en moeder, die daar zoo eenvoudig en toch zoo gelukkig leefden met hun dagelijksche zorgen. Wat zouden zij zeggen, als hij thuis kwam?

Wat was het stil op 't dorp. Alles sliep — de menschen — de huisjes — het kerkje —

Hij naderde zijn woning. Hij had 't wel gedacht. Vader en moeder stonden aan de deur. Zij waren natuurlijk ongerust.

„Dag,” riep hij al van verre.

„Gelukkig, dat je er bent, Frank,” zei moeder, toen hij zijn ouders genaderd was. „k Was al ongerust.”

„Kom maar gauw mee naar binnen, ik heb een fijnen avond gehad, een bijzonderen avond. Kom mee, dan zal ik u alles vertellen.”

En hij ging met zijn ouders naar binnen en vertelde alles, en de eenvoudige zielen luisterden naar hem, zonder spreken.

„'t Is alles mooi,” zei vader, toen Frank had uitverteld. „Een ding is nu moeilijk, Frank, voor jou. Dit eene namelijk, dat je toont door je gedrag, door je ijver die bijzondere hulp en onderscheiding waardig te zijn. Denk hieraan, mijn jongen, al die hulp en al die steun moet je beloonen: met ijver, met een voorbeeldig gedrag, en met dankbaarheid. De wereld ligt open voor je — ga die wereld moedig in — en vergeet

nooit je plicht, die geboren moet worden ook uit je dankbaarheid.”

„Maar,” onderbrak vader zich zelf, „k word een beetje preekerig. 't Is een prachtige avond voor je en een prachtige dag. Je bent door je examen gekomen en we hebben 't samen nog niet gevierd. Den heelen avond zitten we te wachten op onzen jongen, die bij de adel doorbrengt, om een glas op zijn gezondheid te drinken. Moeder, vooruit, haal 't maar eens voor den dag, onze verrassing.”

En moeder haalde een flesch wijn, die vader voor deze gelegenheid had gekocht, uit de kast en schonk drie glazen.

„Op je succes, jongen,” zei vader. „Kerel, laat het je verder goed gaan bij je studie.”

Laat ging het kleine gezin naar bed. Frank ontwaakte, toen de zon reeds hoog aan den hemel stond.

Toen hij beneden kwam, was hij niet weinig verbaasd, den baron in druk gesprek te zien met zijn ouders.

Wat den baron bewoog een bezoek aan de kleine familie Vrijdag te brengen, is gauw gezegd. Frank, aldus had de kasteelbewoner met den heer Wegerif afgesproken, zou muzieklussen krijgen. En deze konden niet gegeven worden zonder de onmisbare piano. Nu kwam de dorps-

heer het inwendige van 't huisje eens opnemen om te zien, of zoo'n groot instrument hier wel plaats kon vinden. En toen hem het tegengestelde gebleken was, had de baron reeds zijn besluit genomen.

De woning van den kleinen rentenier Bosveld, die eenige weken geleden het dorp verlaten had, om zich in de stad te vestigen, stond ledig.

„Dat gaat u nu maar zoo gauw mogelijk betrekken,” zei de baron. „k Zal het vandaag nog laten schoonmaken, dan kun je overmorgen met de verhuizing een aanvang nemen. Werklui stuur ik wel. De piano zal de heer Wegerif in de stad bestellen. Die kan dus over een drietal dagen verwacht worden.”

„'t Is te erg, te erg, baron,” was alles wat moeder zei.

Maar de baron: „Hoor eens, dat moet je nou nooit meer zeggen, vrouw Vrijdag. Zie eens: weet je wat erg zou geweest zijn. Als de kleine freule verdronken was. En die is niet verdronken, maar door Frank gered. En wat we nu voor jelui, en voor Frank doen kunnen, zullen we doen. Wie heeft daar nou meer recht op dan hij. Nooit spreken we daar nu meer over. Doe nou maar, wat ik zeg, dan komt alles in orde.”

Toen stond de baron op. „En jij, Frank, denk

er om: goed studeeren en veel zingen. Goeienmorgen.”

Vijf dagen later had het gezin Vrijdag de mooie woning aan de laan betrokken, die twee maal 's weeks bezoek kreeg van den heer Wegerif, die uit de stad kwam, om Frank muziekles te geven.

Den vijften September daaropvolgende zat hij als leerling in de eerste klasse van het stedelijk gymnasium.

HOOFDSTUK X.

**Waarom moeder glimlacht en niet blij is.
Frank in een vreemde wereld.**

Het is twee jaar later. Frank is tot de derde klasse van het gymnasium bevorderd met de hoogste cijfers van al zijn klasgenooten, terwijl de muzieklessen van den heer Wegerif het beoogde succes hebben gehad.

Frank heeft 't al vrij ver in de muziek gebracht, terwijl zijn stem zoo ontwikkeld is, dat hij zich al een paar malen op een liefdadigheidsconcert heeft doen hooren.

Dat hij meermalen op 't kasteel zong, behoef ik wel niet te verzekeren.

De groote vacantie is aangebroken, en op een morgen, dat Frank met vader en moeder gezellig wat te spreken zit in de muziekkamer — piano-kamer zegt moeder — ontvangt de familie bezoek van Jonker Charles.

„'k Zal maar met de deur in huis vallen,”

zegt deze. „Ben je onze afspraak, of liever mijn belofte vergeten, Frank?”

„Belofte,” herhaalt deze, „ik weet niet jonker, dat u iets beloofd heeft.”

„'k Begrijp het, 'k begrijp het. De studie op 't gymnasium en de muzieklessen hebben zoo je tijd en je aandacht gehad, dat je warempel vergeten ben, dat ik nu ruim twee jaar geleden je een zeereis beloofde en een landreis. En ik ben 't niet vergeten.”

„Ziehier,” en de jonker trok een klein groen boekje uit zijn jaszak, „daar is ie. De boot, de Tabanan, vertrekt Zaterdag over acht dagen. De Commandant, kapitein Boon is me wel bekend. 'k Heb reeds over je gesproken, zoodat je niet als een geheel vreemde op het schip komt.”

„Maar Jonker,” viel moeder aarzelend in, „Frank naar zee?”

„Nou, moeder, dat is, zooals je 't nemen wilt. Hij gaat naar zee en niet naar zee. Hij gaat eens voor een keertje over zee, en komt dan over land bij zijn moeder terug.”

„Maar 't gevaar, Jonker?”

„'t Gevaar, ha . . . ha . . . ha . . . 'k Heb de reis drie keer gemaakt voor mijn plezier. En ze is altijd weer nieuw, en altijd weer frisch. Je weet niet, hoe heerlijk 't is op die wijde ruimte.

Vooral de morgens — de avonden — en de nachten bij stille zee. En wat je al niet ziet! Southampton — 't mooie eiland Wight — Lissabon — Tanger — Marseille en dan die mooie reis door Zwitserland terug."

Moeder zat stil te kijken. Vader zweeg. En Frank zat er bij met bonzend hart en schitterende oogen.

„Twee jaar geleden heb ik 't hem beloofd, moeder. En, belofte maakt schuld. 't is zoo echt, zoo'n reis. En bovendien, hij doet wat ontdekking op. Vreemde menschen, vreemde toestanden, vreemde landen. En een schat van gezondheid. Geloof me, als ie terug komt, ziet hij er uit als een verbruinde zeeman, dien de gezondheid bloost op 't gezicht."

„En hoe lang blijft ie dan weg, jonker?"

„De zeereis is tien dagen en dan nog tien dagen over land. Komaan, laat ons zeggen, drie weken."

„Drie weken is lang, jonker."

„Zoo om, zoo om, moeder. En nou gaan jullie voor je gerustheid hem tot Rotterdam wegbrengen. Dan ga je met hem op 't schip. Je ziet zijn hut — zijn bed, waarin hij slapen zal, de kamer, waarin hij zal eten en drinken, kortom, je ziet dat groote hotel, waarin je jongen net zoo lekker en rustig slapen zal, als in dit huis."

„En als ie nou den weg eens niet weet?"

„Ha, ha," lachte weer de jonker. „Tot Marseille weet 't schip den weg. En als hij hier is, is hij een reiziger over land, die het station kan vinden, wat Fransch kan spreken, later in Zwitserland en Duitschland Duitsch en dan weer bij zijn moeder zijn gewoon Hollandsch. Is 't zoo goed, Frank?"

„O, jonker, jonker," riep Frank in een blijden toon van verrukking.

Moeder was niet blij. Ze liet 't om den jonker, ze durfde niet om den jonker, maar anders had ze Frank bij den mouw van zijn jas gegrepen en gezegd: „Niet gaan, Frank, niet gaan, de zee is zoo groot en zoo'n schip zoo klein."

Maar ze zei nu niets, dan: „O 't is mooi, Jonker, heel mooi van u. En ik gun het Frank van harte, o ja. Maar... 't is drie weken, een heele tijd, en die zee..."

„Is in den zomer een kalm, stil blauw meer, waarop je zoo rustig vaart als op ons riviertje hier achter. Je zult eens zien, hoe Frank zich amuseert en hoe trotsch u op hem is, als hij terug komt."

„Jawel, mijnheer, dat wel, maar..."

„Kom, moeder," zei Frank. „Ik ben toch geen kind, 'k ben al zestien."

„Ja, ja," zei moeder, en nog eens „ja, ja..."

En ze glimlachte tegen Frank, maar blij was ze niet.

„Kijk eens,” ging de jonker voort, die 't maar beter vond geen notitie meer van moeders ongerustheid te nemen. 't Zal wel wennen, dacht hij. „Nu ga je allereerst naar de stad. Je koopt daar een paar heel dunne overhemden, een flanel en een linnen. 't Kan daar in de middellandsche zee en in Tanger Spaansch warm zijn. Je gaat op reis in je gewone kostuum, maar zorgt ook nog te bestellen een flinke, dikke lange jas. Die is noodig voor de avonden en nachten. Als je dan zoo ligt te genieten op het promenadedek van de heerlijke zee en den hemel, rol je je lekker in je dikke jas. Want, 't kan op de Oceaan 's avonds en 's nachts koud zijn. Verder neem je wat nacht- en ondergoed mee en je koffertje — en klaar is kees. Meer heb je niet noodig. De verzorging — het eten en drinken — alles is op de booten van de Lloyd voortreffelijk. Alleen voor één ding moet ik je waarschuwen: overlaad je maag niet, want daarvoor is alle kans. Nu weet je voorloopig genoeg. Kom Donderdag voor je vertrek nog even op 't kasteel, dan bespreken we nog wel een en ander. 'k Heb nu geen tijd meer. 'k ga op de eendenjacht. Goeienmorgen, — dag Frank.”

Weg was de jonker en liet de drie menschen alleen.

„Nou komt het er toch van,” zuchtte moeder, als het besluit van al haar overwegingen. Ze zei het berustend.

„Kom, vrouw,” zei vader, „de jongen gaat toch niet voor goed naar zee. Nou is me die jongen, alles bij mekaar, tien dagen op 't water. Wat is dat nu?”

„Tien dagen is lang,” meende moeder.

„Ja, ja, als je hangen moet,” wilde vader grappen, maar 't ging hem niet goed af.

Hij vond 't evenals moeder, niet prettig.

„Dus dan hooren we in tien, twaalf dagen niets van je.”

„Maar moeder! Eerst schrijf ik uit Southampton — dan uit Lissabon — dan uit —”

„Dus dat kan?”

„Natuurlijk, moeder. Als ik Zaterdag weg ga, heb je Dinsdags stellig al een brief van me.”

„Wat is dat daar voor boekje, Frank.”

„Dat is waar, vader, dat hebben we nog niet eens ingekeken. Kijk eens.” Vader en moeder gingen ieder aan een zij van Frank staan, die 't boekje bekeek. „O, 'k zie 't al. Kijk hier. Deze eerste bladzijde is een ticket —”

„Wat zeg je daar?”

„Dat noemen ze een ticket, dat is zooveel

als een kaartje van Rotterdam tot Marseille. Het tweede is van Marseille per spoor naar Grenoble. Het derde Ziet u, het wijst zich van zelf den weg. En dit is tot Geneve — en dit — zie moeder, het laatste, naar Rotterdam terug. Dan komt u samen me ophalen, en wat zal ik dan veel te vertellen hebben.”

Moeder nam 't boekje uit Franks handen in de hare en ze deed maar niets dan dat laatste kaartje bekijken: „Keulen—Rotterdam. Ja, 't stond er. Hij kwam dan terug — in Rotterdam. En dan zou zij daar wezen, zij en vader. Op 't perron zouden ze staan. De trein kwam aan. Hij stond stil. De portieren werden opengemaakt. „Vader, daar is ie.”

Ze had hem weer en ze zou dan zelf moeten lachen om hare angst.

„Nou, Frank, ga jij maar, jongen. Goeie reis en voorzichtig hoor,” zei ze eensklaps.

„Hè, is moeder nou in eens niet bang meer?” vroeg Frank.

„Nee, 'k ben er al voor drie kwart over heen. Dat laatste kaartje heeft me heel wat opgelucht. 't Stond er toch: Rotterdam.”

„Zie je nou, moeder, dat 't niks is.”

„Wel neen,” zei vader.

„Och, neen,” zei moeder. „'t Valt mee.”

Dat werd een geredeneer op het dorp, toen

een ieder 't wist, dat Frank, de jongen uit het dorpje, een reis ging doen over de zee.

De oudjes van dagen, die weinig verder dan de grens van het dorpje waren geweest, sloegen de handen ineen.

„Hoe is 't mogelijk,” zei de oude vrouw Wielink, „dat zijn vader en moeder hem laten gaan. Over de zee! Zoo'n jongen van nog geen zeventien alleen over het groote water. En wat moet de jongen daar doen? Niks ziet ie, dan lucht en water. En dan, als 't gaat waaien! 'k Heb er toch van gehoord: één windruk, brrr . . . weg is 't schip. En dan ligt ie daar op den bodem van de zee. Daar kan ie dan denken over de gunsten van het kasteel.”

„Mensch, zwijg er van,” zei de oude weduwe Vermaas, „je houdt je hart vast, als je d'r aan denkt. Dat ze nou zoo'n jongen voorthelpen, kan ik me begrijpen. 't Is een aardige jongen, een goeie jongen. Maar dat ze 'm de zee opsturen, zie, dat vind ik nou allesbehalve netjes. En 't is als je zegt: wat moet ie daar doen; dat vraag ik je. Daar zit ie den heelen dag te koekeloeren op zoo'n schip, ziet niks, geen God of goed mensch.”

„En begrijp je nou zoo'n moeder,” liet vrouw Becht zich hooren. „Ieder ouwer wil zijn kinderen toch zoo lang mogelijk houden — wat ben

je ze soms niet zoo maar in eens kwijt — en nou stuurt ze hem met klare oogen de zee op. Maar och, wie weet, wat daar achter zit. Wil ik je eens wat zeggen," ging ze op fluistertoon voort, „ze moeten. Ze moeten van 't kasteel, en durven natuurlijk niet weigeren. Het kasteel helpt dien jongen. Dat kost geld — veel geld. Nou hebben ze 't wel, maar tusschen hebben en geven is een groot onderscheid. Nou geven ze veel aan dien jongen — en dat zijn ze zat. En nou sturen ze hem de zee op — en één storm — één — 't schip slaat om — — ze zijn van 't betalen af."

„Mensch, ben je gek," schreeuwde vrouw Wielink en ze liep weg, haar huis in.

Zoo babbelde het heele dorp.

Maar Frank, die 't niet hoorde, had het te druk met zijn moeder, om alles voor zijn vertrek in gereedheid te brengen.

De koffer was echter op tijd gepakt en den 20sten Juli, 's morgens met de stoomtram van achten, ging het naar de plaats van bestemming.

Den Heer Frank Vrijdag,

Passagier van de

„Tabanan,"

Rotterdamsche Lloyd,

Ruys en Co., te Rotterdam,

stond op 't papier, dat op den deksel was geplakt.

Vrijdagmiddag daaropvolgende vertrok Frank, door zijn vader en moeder vergezeld, naar Rotterdam.

Het halve dorp was uitgelopen.

Dat was nog nooit gebeurd.

Een jongen van 't dorp, die naar zee ging.

En velen twijfelden, of ze hem wel ooit terug zouden zien.

't Is den volgende morgen tien uur.

Op en om de Tabanan, die daar zoo helder wit ligt op 't wielende water, is 't geloop en gedraaf van honderden menschen, dames en heeren, matrozen, stuurlieden, machinisten, soldaten. Het stormt en moeders hart is zoo bang, zoo bang.

Voor ze 't hotel verlieten, heeft moeder haar Frank gekust en ze heeft geschreid en maar niets anders gezegd dan: „Oppassen jongen, voorzichtig zijn, jongen. Als je terug ben — je laatste kaartje, Keulen—Rotterdam. Drie weken bijna. En schrijven, mijn jongen. Hoor, die wind! Het stormt, Frank."

Maar Frank zei: „Kom, moeder, een briesje, dat lijkt maar zoo in zoo'n stad."

En nu zijn ze op de Tabanan.

Ze hebben hun oogen uitgekeken, ze hebben Franks hut gezien. Moeder heeft stil het portret van haar en vader onder 't hoofdkussen

van 't bed gelegd. En duizelig werd ze van al dat leven en al dat geloof. Koffers en kisten en manden werden aangesleept — een luid rumoer van allerlei stemmen vulde de boot. Tot de fluit klonk.

Eenmaal — tweemaal — driemaal —

Een omhelzing en tranen van moeder — een handdruk van vader — en de beide dorpsmensen, duizelig van al dat groote en vreemde leven, stapten de loopplank af.

Langzaam, met een zacht krakend sidderen door zijn leden, gleed de boot van den kant.

Frank stond daar en keek naar vader en moeder op de kade, zwart van wuivende menschen.

En zijn ouders wuifden hem toe en hij zijn ouders — minuten — minuten lang, tot de aanlegplaats uit het gezicht verdwenen was.

Toen was Frank alleen — als in een vreemde wereld.

't Was alles nog zoo onwerkelijk voor hem. Was hij nu op een schip — voor 't eerst in zijn leven? En ging hij een reis doen over de groote zee naar Marseille?

Het Kanaal — Golf van Biscaye — Straat van Gibraltar — Middellandsche Zee, repeteerde hij als op school, en onderwijl keek hij over het water naar de oevers, vlak, laag, met hier

en daar huizen van menschen, torens van dorpen en steden, en veel fabrieken.

En boe-boe — loeide de wind over het dek.

„Een stormpje, jongeheer.”

't Was een oud-achtig heer, de eerste, die tot hem sprak.

„Ja, mijnheer.”

„Waar is de reis heen?”

„Naar Marseille, mijnheer.”

„Zoo — zoo — met familie?”

„Alleen, mijnheer.”

„Hè, alleen,” verwonderde zich de vriendelijke oude.

„Ja, mijnheer.”

„Voor plezier?”

„Ja, mijnheer.”

„Je eerste reis?”

„Ja, mijnheer.”

„Niet bang?”

„Neen, mijnheer.”

„Flink hoor,” zei hij, Frank op den schouder kloppende, „flink zoo. Dat mag ik hooren. Nou, dan voorspel ik je veel plezier op je eerste reis. Adieu, hoor. Ik zal je nog wel meer zien.”

Weg was de oude heer.

Niemand scheen nog tot rust te komen.

Dames dribbelden zenuwachtig heen en weer, heeren sjouwden met bagage.

„Man, waar is mijn city-bagh, vrouw heb je de paraplu al in de hut geborgen, ik zie mijn pet niet. Berg je deze shawls even in de koffer?”

Dat liep en dat schreeuwde maar door elkaar.

De lucht was zwart — de wind scheen met iedere minuut heviger te worden.

Het was half een. Plots klonk de gong.

Frank schrok op uit zijn gemijmer.

Wat een stil, vreemd, weemoedig geluid.

Hij had tot heden nog steeds staan turen, even met 't bovenlijf over de verschansing. Nu keek hij om.

Een Javaantje zag hij, een klein, bruin jongetje op bloote voeten, in de linker hand de gong, net een koperen plaat, in de rechter de klopper.

Hij liep in de gang, die leidde naar de eetzaal.

„Allo, jongeheer,” deed eensklaps de stem van denzelfden heer van zooeven zich hooren, het is tijd, dat we onze maag eens te goed doen. De lunch wacht.”

Nu begreep Frank, wat die gong beteekende.

Ze verwittigde de passagiers, dat het tijd was voor lunch of diner.

De oudachtige heer naderde. Wat liep hij vreemd over het promenade-dek, het bovenlijf geheel naar links, de beenen wijd uiteen.

„Ga je mee?” vroeg hij naderende.

Frank antwoordde bevestigend, liet de ver-

schansing, waarover hij hing los, en liep den heer te gemoet.

Maar wat was dat? Bij den tweeden stap greep hij het hout van de verschansing beet, want hij dreigde te vallen.

„Ha, ha,” lachte de oude heer. „Ja, ja, dat 's ieders werk niet, als 't stormt. Daar moet je zeebeenen voor hebben, zooals ik. Kom maar mee, vat me maar onder den arm.”

Frank deed het en naast den heer voortgaande, voelde hij pas, hoe het schip schommelde, en hoe onvast hij stond op de beenen.

„'t Is een aardig stormpje, jongeheer, je zult eens zien, hoeveel zeezieken we krijgen.”

„Zeezieken,” herhaalde Frank in zichzelf en een lichte angst was in hem.

Daar had hij nog niet aan gedacht. Wel had hij gelezen van die ellendigste aller ziekten, die iemand in wanhopigen toestand doet neerliggen op zijn bed, waar hem de dood verkiezelijker lijkt dan het leven.

„Zou hij zeeziek worden?”

„Ziezoo, houd je nu maar goed vast aan de koperen leuning, terwijl je de trap afgaat.”

Frank daalde. Hij was beneden. Wat deinde dat schip! De eetzaal lag voor hem. Hij liep er heen — viel haast.

„Beenen wijd uit,” riep de mijnheer achter hem.

Hij kwam in de eetzaal, die vol dames en heeren was, greep zich vast aan den eersten den besten stoel en ging er op zitten.

Naast hem zat een dame.

Glimlachend wendde ze zich tot hem:

„Wat een storm, hè! En dat valt niet mee zoo los te loopen. Zeker nooit een zeereis gemaakt? Kom, mag ik mij even aan u voorstellen. Ik ben Mevrouw van Riet — dat is mijn dochtertje en mijn man.”

Frank stond op, hield zich echter met de linker hand vast aan den stoel en boog voor de familie van Riet, zich voorstellende als Frank Vrijdag.

De lunch was voortreffelijk. De jonker mocht wel zeggen, dat hij voorzichtig diende te zijn met zijn maag niet te overladen. Een keur van spijzen en overheerlijke vruchten.

Maar wat Frank het meest interesseerde was niet de gerechten, maar was al het vreemde om hem.

Het meeste belang boezemden hem al die Javantjes in. Die zwijgende bedienden met hun groote, bruine oogen. Die stonden, als een nieuw gerecht moest worden opgediend, achter elkaar als soldaten in de breede gang, die achter de eetzaal was. En zoodra een zacht schelletje van den hofmeester klonk, marcheerden

ze voorwaarts, een schotel of kom op 't plat hunner bruine handen.

En ze bedienden zwijgend en met verwonderlijke vlugheid. Waren alle gasten van een gerecht voorzien, dan bleven ze daar stil staan in de gangen, die de tafels scheidde, en hun oogen gingen over de gezichten der dames en heeren om te weten, of een hunner ook iets verlangde. Er waren drie lange tafels over de geheele lengte der zaal. Aan 't hoofd der middelste zat de Kommandant, links de administrateur, rechts de scheepsdokter. En al die menschen zaten als in een schommel, Frank zag al die hoofden deinen op en neer, op en neer.

Als hij er op lette, voelde hij een lichte duizeling in 't hoofd.

Zou dat 't begin van zeeziekte zijn? Maar dat wilde hij niet. Dan wreef hij zich over het voorhoofd en keek voor zich op tafel naar de vruchten en de bloemen, of sprak met mevrouw van Riet naast hem, die zeer vriendelijk hem steeds inlichtte op al zijn vragen.

„Zijn we gauw in zee, mevrouw?”

„Nu, dat zal niet lang meer duren.” En zich tot haar man wendende, die in druk gesprek was met zijn buurman: „Man, zijn we gauw de Waterweg uit?”

„Dat zal niet lang meer duren. Als de lunch

ten einde raakt, naderen we de zee. Wou je naar boven?"

„Ik niet, maar de jongeheer Vrijdag vroeg het.”

„Wou u het schip zien, terwijl het de zee in vaart?"

„Ja, graag,” zei Frank. „’t Is mijn eerste reis.”

„Dan zou ik maar vast naar boven gaan.”

„Maar de lunch is nog niet afgelopen. ’t Is onwellevend, als ik . . .”

„O, heelemaal niet. Op ’t schip en op de zee zijn we betrekkelijk vrij. Zie, daar verwijdert zich een heel gezelschap, dat ook zeker de uitvaart wil zien.”

Frank stond op, groette en klom de trap op naar boven.

Zich vastgrijpend aan iederen paal en stang, bereikte hij de verschansing en links kijkende, zag hij de groote, groote, groote zee in geweldige golving.

Toen zag hij zijn dorpje: de stille boomen — de weilanden vol rust — het kleine, kabbelende riviertje, en hier de groote, wielende, eindeloze kolk.

En onder hem het kleine scheepje. Nu zag en voelde hij pas, hoe klein het was.

Het kleine, witte ding, dat zoo groot was op de kade, en nu, nu ’t zich daar voortsloeg

door de golven naar de eindeloze zee zoo klein, zoo broos bleek.

Al meer en meer naderde de boot het groote water — nu was zij er bij. Ze scheen als opgenomen door de breede aanstuwende golven, maar de ranke, dappere Tabanon sloeg het aanstuwende water weg in machteloos schuim.

Een kreet ontsnapte Frank. Wat was dat heerlijk grootsch.

Dat kleine bootje beheerschend die ontombare zee. Nu eerst voelde hij, waarop hij was.

Een drijvend hotel vol gasten was de Tabanon. Blijde gasten allemaal, die zij, het kleine ding, voerde naar ver. Bom, bom, bom, ging de schroef beneden hem, en ’t was als voer met iederen slag de kleine boot een siddering door zijn leden.

De dames en heeren waren allen gekomen.

Ze hadden de lunch, die bijna geheel was afgelopen, verlaten, om de zee te zien en het wijkende land.

De dames kwamen met gillettjes de trap op. Ze hielden elkaar of de mannen vast, om niet te vallen. „Heerlijk, heerlijk,” riepen de jongeren onder de dames, als de wind in breede waaiers uitschoot over ’t open dek, haar rokken oppopperden en zij bijkans onderst boven vielen.

Het gansche promenadedek was vol men-

schen, en die lachten en schreeuwden boven den wind uit en stoeiden als groote, blij kinderen, voor zoover de wind hun zulks niet belette.

En Frank stond als een vreemde daar tusschen en even kwam in hem de gedachte: Zal ik hier wel wennen tusschen al die vreemde menschen, van wie niemand alleen reist, doch is in een grooter of kleiner gezelschap?

Het strand en de duinen weken al meer en meer, ten leste was nog vaag een lijntje geel te onderscheiden — en toen niets meer om hem dan water, breed, wielend water, boven hem de lucht, de oneindige lucht.

Nu was hij op zee —

En hoe harder de wind loei, en hoe meer de boot schommelde, deinde, hoe fierder het gevoel werd in hem.

„Toe maar, toe maar,” zei ie zacht in zich zelf, als een breede en hooge golf in de verte kwam aanrollen, als wilde zij de Tabanan nemen op haar rug. „Toe maar,” en de schroef stampte en stampte en als een felle wig kliefde de spitse voorsteven den breeden baaierd.

„Heerlijk, heerlijk,” jubelde hij.

Zoo moest zijn moeder, moest zijn vader hem eens kunnen zien!

Plots hoorde hij achter zich een luiden angst-

gil en omkijkende zag hij een jonge dame, lang uit liggen op 't dek.

Heeren schoten toe en hielpen haar overeind en vroegen of ze zich niet bezeerd had, en dansten, toen 't antwoord ontkennend luide, vol dol plezier, de jonge dame vasthoudende, over het dek.

Een vroolijke, kleine kermis op zee!

Daar kwam de kommandant.

Wat moet die echte zeebeenen hebben. Die liep even zeker en even rustig als een gewoon mensch op de straat.

Hij lachte om de dansende passagiers met een blijen lach op zijn open zeemansgezicht en stapte regelrecht op Frank toe.

„Jongeheer Vrijdag, hè?”

„Jawel, kommandant.”

„Wil je even met me meeloopen?”

En Frank volgde den kapitein de trap af. Men keek hem na uit nieuwsgierigheid.

„Is dat een zoontje van den kommandant?”

„Dat stellig niet,” zei de heer van Riet, „we hebben daar even kennis met hem gemaakt en hij stelde zich voor als Vrijdag.”

„Zeker een familielid.”

De kommandant zat met Frank in de rooksalon.

„Hoor eens,” zei de kommandant, „de jonker

van Nedervaart heeft me over jou gesproken en me verzocht te doen, wat ik kan, om je de reis zoo aangenaam mogelijk te maken. Dat wil ik natuurlijk met plezier doen. Je begrijpt echter, dat ik me niet voortdurend met je kan bemoeien. Mijn taak als kommandant is in hoofdzaak op de brug. Dat begrijp je. Ik zal wel eens gelegenheid hebben mij met je te onderhouden, zooals ik dat doe met alle passagiers. En zeereizigers moeten zich zelf het leven aangenaam maken. Daarvoor is een ding noodig: een prettig humeur. Nou, dat heb je, naar ik van den jonker hoor. Bovendien zing je mooi, je speelt wat piano. Je zult dus nog wel eens gelegenheid krijgen ons te doen genieten."

„Is hier een piano?" vroeg Frank verwonderd.

De kapitein lachte.

„We hebben alles," zei hij. „Zie daar."

En hij wees op een salon naast dat, waarin ze zaten en tot zijn verbazing zag Frank tegen den achterwand een piano staan.

„Weet je wat je nu 't eerst doen moet: het heele schip eens bekijken. Veel reizigers, die in Marseille aankomen, kennen niet eens de boot, waarop ze tien etmalen gevaren hebben. Die voelen zich dan ook niet geheel thuis. Gebruik dezen dag om de boot eens te bekijken — onder, boven. Je zult 't interessant vinden.

Maar wees voorzichtig — 't is boos weer — houd je goed vast, en leun niet over de verschansing. Ik heb nu al geen tijd meer, ik moet naar de brug."

Na dit gezegd te hebben, stond de heer Boon op.

„Nog geen last van zeeziekte?" vroeg hij nog.

„O heelemaal niet, kommandant. Zouden er passagiers zijn, die er last van hebben?"

„Wacht nog maar een paar uur, dan zul je wat anders zien. Er zullen er genoeg zijn, die naar de visschen gaan kijken."

Lachend liep de kommandant weg.

Frank stond op en keek rond.

Achter hem, hij had hem nog niet opgemerkt, zat een Javaantje gehurkt op den grond — zijn bruine oogen keken doelloos voor zich.

Frank kreeg medelijden met hem. Dat stille jongetje — ver van zijn zonnig land — van ouders en familie — zat daar alleen gehurkt in den hoek. Dacht hij aan het land van zijn jeugd, waarheen hij voor enkele weken slechts terug keerde.

„Het stormt erg, hè?" zei hij.

De oogen van den stillen Javaan vielen op hem. Maar hij antwoordde niet.

„Je bent zeker blij, dat je naar Java terug gaat?"

„Ik kan niet verstaan.”

Frank kleurde en liep weg.

Een dikke heer kwam binnen.

Hij viel op een stoel neer en riep, zonder den bediende aan te zien: „Kassi bon.”

De bediende sprong op, reikte den vrager een boekje toe met potlood, deze schreef, en gaf het zonder een woord of blik aan den bediende terug.

Deze verwijderde zich — als onverschillig.

„Stormweertje, jongeheer.”

„Ja, mijnheer, er is veel wind.”

„Waar is de reis heen?”

„Marseille.”

„Voor 't eerst op reis en alleen?”

„Ja, mijnheer.”

„Voor plezier?”

„Ja, mijnheer.”

„Nu, ik niet. Dat 's mijn achtste reis al naar Jan Oost. Bar vervelend op zoo'n boot.”

Frank vond 't verschrikkelijk, wat die mijnheer zei.

De bediende kwam en zette een glas bier neer. En nog zei hij niets, maar ging weer op 't oude plekje zitten, zijn oogen recht voor zich uit, zonder te zien.

„Die jongens kennen zeker geen Hollandsch, mijnheer.”

„Neen. Een enkel woordje. Wil u ook bier?”

„Dank u, mijnheer.”

„Thee of koffie misschien?”

„Graag thee, mijnheer.”

„Kassi — bon.”

En weer sprong de stille, bruine jongen op, en reikte den vrager het bonboek toe.

Toen het gewenschte op 't bonboek besteld was, verdween het Javaantje weer, zonder lach, zonder woord.

„Wat zijn ze stil, hè, mijnheer.”

„Ja, maar niet, als ze onder elkaar zijn. Dan moet je ze hooren.”

„Ze zien er zoo goedig uit, en net of ze verdriet hebben.”

„Ik hoor wel, dat je een vreemdeling bent in Jeruzalem,” antwoordde mijnheer. „Goedig? Brutaal als de beul. Verdrietig? Stelen als raven.”

De jongen kwam, morste wat thee.

Een vloed van door Frank niet te verstande woorden werden den armen jongen naar 't hoofd geworpen.

Hij bleef staan, zei niets; zijn oogen zagen als in de verte, maar Frank meende een verholten woede-grijns om zijn half open mond waar te nemen.

Toen tot Frank: „Santé, jongeheer. Goeie reis.”

En ineenteug dronk hij het glas leegen verdween.

Frank, verlegen met zijn figuur, klom eveneens de trap op en kwam weer buiten op het promenadedek, waar de passagiers zwijgend zaten op banken en stoelen, dikke mantels en jassen om; de meesten de oogen gesloten.

De storm loeide door, groote golven met beschuimde koppen sloegen tegen de boot, dat het water tot aan het dek opvloog.

Hij bleef even kijken; de beenen wijd uit om zich staande te houden op het sterk op en neer deinende dek.

Toen klom hij een ladder op — nog hooger.

Hij was op 't sloependek. Het kraakte en knerste en piepte hier. De reddingsbooten kreuken op hun pinnen.

Hij kon zich hier niet staande houden — woei bijkans omver en maakte, dat hij beneden kwam. Een trap klom hij af. Hij was in 't ruim, waar de hutten lagen.

Een smalle gang, links en rechts genummerde hutten.

Hut 37. Die moest hij hebben. Dat was zijn hut. Hij vond haar.

No. 37.

Frank Vrijdag

Rotterdam—Marseille

stond op een klein plaatje op de deur.

Hij ging binnen. Daar stond zijn koffer. — Even zijn pet er uit nemen. Die was gemakkelijker door den wind. Daarna vervolgde hij zijn rondgang.

„Administrateur,” las hij op een der hutten.

Verder.

„Barbier.” Een barbier aan boord?

„Dokter.”

„Apotheker.”

„Waschbaas.”

„Linnenjuffrouw.”

Een volkomen hotel op zee met alle geriefelijkheden van het meest moderne stadshotel.

Nog een trap lager ging hij.

Daar kwam hij langs de keuken, de vruchtenkamers, de slagerij, de machinekamer, waarin honderden stangen en raderen rusteloos dooreen vlogen.

Een groote bedrijvigheid was in gangen en keukens, er werd geboend, gewasschen, gebraden en geschrobd door vele Hollandsche en Javaansche bedienden.

Wat zou moeder haar oogen uitkijken, als zij 't zag.

Hij liep de gang door tot het einde.

Voor hem lag de tweede klasse. Die ging hij in. 't Was daar als in de eerste, echter minder hutten en alles minder mooi, kleinere salons — kleinere hutten.

Tot hij in de derde klasse kwam, vol soldaten, die naar Indië gingen. Die zaten daar bij elkaar liedjes te zingen, zwaar te rooken — een enkele speelde op de harmonica.

Ze keken vreemd op, toen ze den jongeheer zagen komen.

Op zijn terugtocht naar de eerste klasse kwam hij een kapitein tegen, den Indischen kapitein, die de detachementstroepen geleidde naar de Oost.

Een lange, forsche gestalte, eenigszins bruin gelaat, forsche knevel, militaire houding.

Een kranige man.

„A bonjour, jongeheer,” groette hij vriendelijk, „heb je mijn jongens eens bekeken. Vaar je mee naar Jan Oost.”

„Neen, mijnheer, tot Marseille.”

„Voor plezier?”

„Ja, mijnheer.”

„En alleen?”

„Ja mijnheer.”

„Kranig hoor. Hoe oud ben je?”

„Zeventien, mijnheer.”

„Prachtig, prachtig. 'k Heb mijn twee kinderen ook bij me. Maar die zijn veel jonger dan jij. Loop mee, dan gaan we wat praten.”

„Wat een wind, hé,” zei hij, ziende dat Frank met moeite, hoe wijdbeens hij ook liep, kon staanblijven. „Kom maar mee.”

En hij vatte Frank vertrouwelijk onder den arm en hield hem overeind.

Ze kwamen in de salon.

„Rook je?”

„Alstublieft, mijnheer.”

En hij reikte Frank een sigarette toe.

En toen ze gezellig dampten, vroeg de kapitein naar zijn ouders, zijn geboorteplaats, zijn studie en dat alles op zoo een heusche, aangename wijze, dat Frank zich voelde als bij een ouderen vriend.

„En geen last van zeeziekte?”

„Nog niet, mijnheer.”

„Moet je nooit zeggen: nog niet. Als je 't niet wilt, krijg je 't niet. Mijn overtuiging.” Hij meende er niets van, zei 't maar om Frank. „Maar kom, 'k moet even naar mijn vrouw, ze is niet wel. Dag — ja, wat moet ik nou zeggen, mijnheer, jongeheer —”

„Frank. 'k Heet Frank Vrijdag.”

„Prachtig, dat bevalt me. Al die complimenten geven niet. Saluut Frank.”

En kapitein Picard stapte weg in ferme, militaire houding.

Frank volgde hem na een oogenblik, en ging naar 't promenadedek, waar hij een groot deel der passagiers niet meer vond.

„Waar zouden die zijn?” dacht hij.

Hij ging achterop staan, heel alleen en keek in de oneindige, woelende waterplas, en zijn hart sprong op van bewonderende verrukking, als die kleine Tabanan zich dwars door zoo'n baajerd heensloeg.

„Moeder, dat moest u zien,” dacht hij. „Dan zou U niet bang wezen.” En hij haalde diep adem; liet de versterkende, pure lucht diep glijden in zijn krachtige longen. O, die boeken hadden niet te veel gezegd. Het was toch zoo heerlijk, zoo heerlijk hier.

En hij bleef maar kijken om zich en boven zich: alles wijd, wijd, zonder grenzen.

Achter hem op een lange stoel lag languit een dame, een mantel dekte haar toe. Ze sliep, ze snurkte, terwijl hij wel had kunnen springen en dansen en jubelen van nooit gekend geluk.

Hoe kon iemand slapen in een storm op zee.

Al dat water, dat woelde en draaide in hooge golven, met koppen van witte schuim.

En dan die kleuren, die oneindige rijkdom van kleuren: zwart, groen, violet en blauw.

Hij, Frank Vrijdag, de jongen uit het dorpje, hij op de zee, de groote zee, heel alleen en toch zoo blij, zoo groot gelukkig.

Konden Vader en Moeder hem toch zien en zijn vrienden Henk en Willem.

't Was tegen half zeven. Daar ging de gong.

AL DAT WATER, DAT WOELDE, DRAAIDE IN HOOGЕ GOLVEN,
MET KOPPEN VAN WITTE SCHUIM.

Pag. 176.

ten teeken, dat over een half uur het diner een aanvang zou nemen.

Frank ging naar zijn hut, wachte zich, trok een ander kostuum aan en begaf zich naar de eetzaal. En toen ten tweede male de gong luidde, ten teeken, dat het diner een aanvang zou nemen, was van het groote gezelschap tijdens de lunch slechts zeventien menschen over gebleven.

„Zoovelen zeeziek?” dacht Frank en hij kon 't niet gelooven. Hij voelde zich zelf zoo frisch, zoo heerlijk.

„Mahlzeit,” hoorde hij plots en een dikke, zware man zette zich op den stoel naast hem neer, een jonge vijf en twintig jarige Duitscher, die zooals hij, voor louter genoeg en de reis naar Marseille maakte.

Frank kende genoeg Duitsch om een gesprek in deze taal te kunnen voeren.

„Geen last van de zeeziekte?” vroeg de Duitscher, die zich als Buchner had voorgesteld, en op het ontkennend antwoord vervolgde hij: „Mijn vriend heeft den heelen middag zijn bed moeten houden.”

„Verschrikkelijk,” antwoordde Frank.

Het diner was voortreffelijk, het eene gerecht na 't andere werd door de zwijgende Javaantjes opgebracht.

Frank was en bleef frisch — maar toch zoo nu en dan als hij naar die ronde ruiten tegenover zich keek en het deinen van het schip gewaar werd, overviel hem een lichte duizeling. Maar dan dacht hij aan de woorden van kapitein Picard, wreef zich over het gezicht en sprak zich zelf toe: „Nee, Frank, je goed houden, wat zouden ze zeggen, als je nu van tafel wegliep.”

En dan dronk hij een flinke teug van het tafelwater, dat hij besteld had en de duizelingen verdwenen.

Dat bestellen had hij geleerd van kapitein Picard. Voor het diner een aanvang had genomen, was hij naar den kapitein, die reeds had plaats genomen, gegaan en gevraagd: „Hoe moet ik iets bestellen, kapitein?” En deze had 't hem uitgelegd. Toen de soep genuttigd was, had hij 't aangedurfd en geroepen tot een der vele bedienden: „Kassi bon!”

Onmiddellijk trad het Javaantje toe, reikte hem zijn bonboekje over.

Hierop was behalve de naam der Maatschappij Rotterdamsche Lloyd, de naam der boot: Tabanan, gedrukt

Hut

Hierachter schreef Frank 34. Toen de datum 25 Juli en het verlangde.

Zijn eerste Maleisch had hij geleerd en toegepast, Kassi — geef.

Na het diner begaven de weinige overgebleven passagiers zich naar de rooksalon waar een geurig kop koffie hun werd aangeboden en de heeren zich sigaar of sigarette goed lieten smaken.

„Wel, Frank,” vroeg Commandant Boon, „je houdt je kranig, dat moet ik zeggen. Je eerste zeereis, een flinke schommeling van 't schip en je eet en drinkt en rookt er maar op los. Maar, à propos, als we over een paar dagen in volle zee zijn, en alle dames en heeren zijn weer present, dan vergast je ons wel eens op een muziekavondje, hè? Ja, zeg nu maar niet, dat je niet zingen of spelen kan, de jonker heeft me voldoende ingelicht.”

„Dat treffen we bijzonder,” zei de administrateur. „Op een der avonden tusschen Southampton en Lissabon zal ik een bal organiseeren op het promenadedek. Dat kan dan afgewisseld worden door een solo.”

„Een bal op 't dek?” vroeg Frank ongehoovig aan den administrateur, die Strum heette, een prettig, aangenaam man.

„Ja, ja, we maken ons 't leven hier zoo aangenaam mogelijk, je zult nog heel wat prettige uurtjes doormaken, dat verzeker ik je.”

„En morgenvroeg bijtijds uit de veeren,” zei de kapitein, „dan kun je de kust van Engeland zien. Dus niet te laat naar bed. Je zult trouwens wel moe zijn.”

Nu Frank voelde zijn hoofd en beenen.

Na een half uurtje zoo gezellig te hebben gebabbeld, verliet het gezelschap de rooksalon, de kapitein ging naar de brug, de administrateur naar zijn hut, kapitein Picard naar zijn zieke vrouw, Frank klom de trap op en ging naar het promenadedek en over het helder verlichte dek maakte hij een kleine wandeling.

Zzzz, bruischte de zee, schuimende golven vlogen op tegen het vaartuig, om de boot was het water verlicht door de electriche lampen en verder was de groote nacht.

Wonderlijk, wonderlijk, dacht Frank. Drie, vierhonderd menschen misschien in den stormnacht op zee en op een klein vaartuigje, dat zich dan zoo dapper door golven en wind heen-slaat. Frank ging in een stoel liggen, die tegen de verschansing stond.

Hè, dat deed hem goed. Maar 't was koud — even zijn dikke jas halen.

Toen hij terug was legde hij zich languit neer in den stoel en vond 't heerlijk.

De jonker had wel gelijk gehad, toen hij hem den raad gaf, de dikke jas mee te nemen.

Daar kwam de Duitscher.

„A—ha, dat is hier wel uit te houden,” zei hij, een tweede stoel naast die van Frank schuivende en er in plaats nemende. „Lekker, hè, die zeelucht.”

„Heerlijk, heerlijk,” zei Frank.

Een half uurtje bleven ze wat praten en genieten van de prikkelende, frissche lucht. Toen ging ieder naar zijn hut.

't Was elf uur. De lichten werden gedoofd — diepe rust heerschte aan boord.

Toen Frank in zijn hut was, kleepte hij zich uit, deed de patrijspoort open, dat de frissche lucht kon binnenstroomen, en legde zich ter ruste.

En hij hoorde niets dan het zware, eentonige stampen van de schroef en heel spoedig sliep hij rustig in het snel voortschietende kleine hotel.

Maar toen het vier uur was, was hij reeds uit de hut en op het promenadedek om de kust van Engeland te zien.

Hij zag ze. Steil rezen ze op uit zee, de grijze gevaarten en daarachter lag het groote, het trotsche Albion.

Hij dacht ineens aan de Ruyter. Echte kerel toch, die had ze de les geleerd, toen het hoog tijd werd.

„Die in een jaar twee groote koninkrijken. Tot driemaal toe de trotsche vlag deed strijken.”

Wat was dat een schoone tijd voor Holland.

Dat groote land, de beheerscher der zee, door hem bedwongen. Hij de Theems op — en de Koninklijke Karel sleepte hij in triomf mee naar Holland.

En terwijl Frank zoo dacht, klommen de valse krijtrotzen al hooger, hooger op, het promenadedek werd vol kijkende menschen, die de zeeziekte, nu de wind weer ging liggen, overwonnen hadden.

En allen keken zwijgend naar het steil uit zee oprijzende rotsengevaarte. Tot de haven van Southampton bereikt was en de boot voor anker lag.

„En wat zijn uw plannen vandaag?” vroeg de heer v. Riet, die naast Frank over de verschansing hing.

„Och ik heb geen plannen,” was Franks antwoord.

„Hebt u lust met ons — ik bedoel met mijn vrouw en dochter en mij zelf een tochtje te maken naar New Forest. 't Is daar prachtig, heerlijke bosschen zijn er.”

Natuurlijk maakte Frank gaarne van deze uitnoodiging gebruik.

Met de familie van Riet deed hij eerst een wandeling door Southampton.

Zondagsrust in de stad; een enkele, eenzame

wandelaar in de breede straten. In de haven lagen massaal de drie groote wereldschepen: de France, de Kaiser Wilhelm en de Olympic, zoo vertrouwelijk dicht bijeen alsof ze samen het symbool wilden geven van de internationale vrede.

„We zullen beproeven of we niet een der schepen mogen zien,” zei de heer van Vliet.

„Zou dat kunnen?” vroeg Frank.

„Misschien,” was 't antwoord. „'k Ben zelf aan de Rotterdamsche Lloyd verbonden, misschien dat ik het daardoor bereiken kan.”

Zoo bleven zij bij de Olympic staan, de tweelingzuster van de Titanic, het reuzenzeekasteel, dat op den ijsberg stiet en in de diepte zonk. Frank dacht eraan en begreep niet, hoe het mogelijk kon zijn, dat zoo'n kollossus kon vergaan. Onwillekeurig vergeleek hij het reuzengevaarte met de Tabanan. Dit leek nu wel een klein coquet plezierbootje bij den reus voor hem.

Het tochtje per rijuig naar New Forest was heerlijk. Een paar uurtjes brachten ze daar in de bosschen door en verlustigden zich in den aanblik der vele witte villatjes, die tegen de heuvels waren gebouwd.

Tegen etenstijd waren ze weer thuis.

Den volgenden dag — Maandag — deed een dertigtal passagiers van de Tabanan op de mailcoach getrokken door vier paarden een

tocht door het eiland Wight, het grootere en mooiere Limbury met zijn diepere valleien en hoogere heuvels en golvende korenvelden, stille zachte, suizende dennenbosschen. Bij Ventnor was de zee met haar blij badende menschen.

Dinsdagmorgen.

„Kom,” zei de heer v. Riet, „laten we er op uitgaan, om te trachten de Olympic te zien.”

„En onze Tabanan?” vroeg Frank.

Even glimlachte de heer v. Riet.

„Onze Tabanan,” herhaalde hij, „vertrekt pas om twaalf uur. We hebben den heelen morgen nog de tijd. Kom maar.”

En met nog enkele andere passagiers gingen ze naar de Olympic, verzochten aan den dienstdoenden portier het schip te mogen zien, wat hun ten slotte door den toevallig passeerenden kapitein werd toegestaan.

Wat Frank nu te zien kreeg, overtrof zijn stoutste verwachtingen. Groote zalen — en reuzenzwembassins — een gymnastiekzaal, grooter dan die in het gymnasium — en salons, die schenen van enkel goud — anderen geheel in stijl gebouwd Louis Seize — antieke, moderne salons — een verblindende wereld in één woord.

Het duizelde Frank — het zien van dat grootsche en ontzaggelijke overweldigde hem en

hij had een gevoel van beklemming — hij voelde zich als neergedrukt — en was blij, toen hij buiten was, buiten in de frissche lucht en de menschen weer zag op de kade en de kleine gezellige, vertrouwelijke Tabanan in de verte.

Hij kon wel huilen — zijn hart bonsde hem in de keel.

„En,” vroeg de heer van Riet, „hoe vond je die?”

„Afschuwelijk geweldig,” antwoordde Frank en hij voelde, dat zijn stem stakte.

„Ik kan 't me begrijpen,” zei de heer v. Riet.

„Als je zoo iets nooit hebt gezien, overvalt het je, hé?”

En ziende, dat Frank tranen in de oogen had. „Nee, dan is 't veiliger op onze Tabanan, hé?”

„Ja,” antwoordde Frank, „daar voel je je nooit thuis, nooit. Als je er maanden op vaart, ken je den weg nog niet.”

En hij was blij, en voelde zich veilig, toen hij op zijn Tabanan, zooals hij zeide, den eersten voet zette.

Het was half elf.

Met een schok herinnerde hij zich zijn belofte aan Moeder: „Ik schrijf U uit Southampton.” Hoe had hij dit kunnen vergeten?

„Kan ik nog een brief schrijven, die uit Southampton weggaat?” vroeg hij den Administrateur.

„Wel drie nog,” antwoordde deze. „Schrijf u hem maar, en geef hem mij. Ik zorg voor de verzending.”

Frank begaf zich naar den salon, waar hij papier en schrijfgerei vond en begon den brief aan zijn ouders.

Aan 't hoofd van het papier, waarop hij schreef stond:

Stoomvaart-Maatschappij

„Rotterdamsche Lloyd.”

daaronder was het schip afgebeeld.

S.S. Tabanan.

Lieve Vader en Moeder.

't Is Dinsdagmorgen half elf. We liggen in Southampton. Om twaalf uur gaan we zee in, moeder. O, zoo heerlijk, zoo heerlijk. Nu bent U niet bang meer, moeder, hé, ik schrijf 't U toch zelf, dat 't zoo heerlijk is.

In 't kort zal ik U mijn reis vertellen.

Toen we de Hoek naderden, was de lunch: Wat liet zich toen alles gezellig aanzien: 76 menschen in de 1e klasse, die wachtten.

Maar nu had u het diner moeten zien, dat om 7 uur begint: 28 menschen over en van

die acht en twintig zie je de een na de ander verdwijnen, om in hun hut zich met iets anders bezig te houden dan eten en drinken.

'k Heb absoluut geen last van zeeziekte gehad — tot heden mag ik er wel bijvoegen.

't Is zoo heerlijk gek, moeder, als 't hard waait, je loopt precies als een dronkenman: je waggelt als een gans, je grijpt vast, wie en wat je ziet. Zoo nu en dan kreeg ik wel eens een lichte duizeling, maar dan voelde ik eens effen aan mijn hoofd, zei: „Nee, geen onzin, Frank, en dan was ik weer 't ventje. O, moeder en vader, 't is zoo heerlijk op zee. Die eerste dag was het een Spaansch-hooge zee, en 't jonge, 't jonge als dan zoo'n kwak water tegen het schip sloeg, maar ons schip hem terugsloeg in fijn schuim, dan lag ik daar stil in mijn dikke jas te genieten. Heelemaal in mijn jas met mijn hoofd er uit, en dan die zee — lekkere zee, en dat opsnuiven. En dan maar kijken, kijken in zee.

Den eersten avond heb ik tot elf uur op 't dek gelegen met nog een mijnheer, een jonge Duitscher. Dat heer sliep — of zuchtte van benauwdheid.

Zondagmorgen was ik om vier uur op; ik wou Engeland's kust zien, vaalgrijze gevaarten zijn het.

Het eten best. O moeder, zoo kunt u ons potje niet koken. Kommandant Boon is een gezellig mensch en dan is hier nog een kapitein Picard, wat een echte man en de familie van Riet, met wie ik eergisteren een tocht heb gedaan maar New Forest. Gisteren zijn we op een hooge mailcaotch — gek woord hè, moeder — naar 't eiland Wight geweest, en nu straks weer de zee op.

O ja, vader dat vergat ik nog: 'k heb 't grootste schip van de wereld gezien: de Olympic. O vader, dat is zoo een verschrikkelijk gevaarte.

Maar nu moet ik eindigen, anders komt mijn brief niet weg. Schrijft u, zooals we afgesproken hebben naar Lissabon! U weet het adres.

Dag vader, dag moeder. We gaan weer zee in. Heerlijk, heerlijk.

Dag, je liefh. Zoon
FRANK.

Ben U nou niet gerust, moeder. Ja, hé Echt echt!

Frank sloot den brief en was blij voor moeder.

Twaalf uur — daar schreeuwde weer drie maal heftig de stoomfluit en langzaam met een

zacht krakend sidderen door zijn leden, gleeed de Tabanan de haven uit.

Franks hart jubelde, in zijn veilig hotel ging hij weer de zee op.

't Was heerlijk weer — de wind was gaan liggen — stil lag de zee, blauw uit naar alle zijden en het zonnegoud scheen op haar gladde spiegel te rusten. Plezierjachten doorkliefdien de flikkerende golfjes.

„Ziezoo, daar gaan we weer.”

't Was de stem van kapitein Picard. „Nu hebben we vier dagen enkel lucht en water om ons. Als 't weer zoo blijft en de menschen zetten hun gezellig beentje voor, kunnen we nog heel wat plezier hebben. In elk geval, 'k heb zoo hier en daar al eens bij de dames en heeren geïnformeerd, rekenen we van avond op wat muziek van jou.”

„Muziek van mij?” herhaalde Frank.

„Ongetwijfeld. De commandant heeft het al aan deze en gene verteld en je begrijpt, dat is als een loopend vuurtje over het schip gegaan.”

En Frank zong dien avond, oogstte de bewondering van een ieder in, de heer van Leeuwen zong ook en een ieder genoot dien avond vol op.

Den volgenden dag kwam 't bevel: Om 3 uur zal de gong luiden, ten teeken, dat ieder

zich, van zijn zwemgordel voorzien, bij zijn reddingsboot moet bevinden.

Dat was een vroolijkheid dien middag op 't dek. Alle dames en heeren verschenen met de zwemgordel gewapend, die in de hut is opgehangen, na 't luiden der gong op 't dek. De kapitein, de stuurliu, de administrateur en de dokter, alles was op 't dek.

De administrateur las de namen der passagiers, die bij iedere genummerde sloep behoorden. En toen dit was verricht, was de plechtigheid afgelopen. Allen schaterden. Daar stonden ze bij de reddingsboot — bij volslagen windstille en een zacht deinende zee. En 't ranke, witte bootje schoot zoo luchtig voort als de zon scheen.

„Is dat alles commandant?” vroeg er een.

„Is 't gevaar groot, dat we verdrinken?” weer een ander.

En de kapitein lachte hartelijk met zijn passagiers mee.

Dit voorval bracht Frank op een vernuftige inval. Als hij daarop eens een versje kon maken op een bekende melodie en het dien avond na tafel zingen. Dat zou aardig wezen.

Hij trok zich terug in zijn hut en languit liggend op bed, met potlood en papier gewapend, maakte hij dit liedje, dat hij na den maaltijd, tot aller groote verbazing en vreugde, zong:

's Middags aan den Hoek gekomen,
Stond de zee verbazend bol,
Menig onzer werd wat miss'lijk
En in 't hoofd verschrikk'lijk dol.
Maar de lunch was goed bekomen,
Ieder dacht, dat lijkt me net,
Maar des avonds bij 't dineeren
Lag de grootste hoop in bed.

Op de torenhooge baren
Zei van middag de kapitein,
Dat we om ons lijf te redden
Bij de pinken moesten zijn.
Haal in Godsnaam gauw je gordel,
Riep de brave kapitein,
En schrijf maar een ansichtkaartje,
Dat we voor de haaien zijn.

Uitbundig was 't gelach, de stemming was er in eens in en de heer Strum, de vindingrijke administrateur, de er steeds op uit was, den passagiers een verrassing te bereiden, deelde mede:

Dames en heeren.

Hedenavond, aanvangende half tien, groot bal op het promenadedek. Zegt het voort.

Wat was er dien avond weer vreugde aan

boord. Dames en heeren dansten en velen tuimelden onderst boven door de beweging van 't schip en die vielen lachten even kostelijk als zij, die 't aanzagen.

Vrijdag stoomde de Tabanan de Taag op. Lissabon was bereikt. Een deel der passagiers, waaronder ook Frank, deed een tochtje per spoor naar het hoog gelegen Sintra, om het paleis te bezichtigen van den verdreven koning, die de rust in den vreemde verkoos boven het revolutionaire gewoel in zijn vaderland.

't Was druk gewoel en gejoel in de straten van Lisboa. Het volk gesticuleerde en schreeuwde. Er hingen voor winkels en cafés vele bulletins, die echter geen der Hollanders lezen kon.

„Wat zou er toch aan de hand wezen?“ vroeg de een na den ander.

Maar ze geloofden, dat het niets was.

De volksaard geloofde men, openbaarde zich hier op haar wijze.

Denzelfden dag nog stoomde de Tabanan de Taag af en weer zee in op weg naar Tanger.

Nog geen twee uren had de Tabanan de monding der rivier achter zich, of een ongevoen levendig gesprek van den kapitein met den machinist en eenige passagiers trok Franks aandacht.

Wat kon dat wezen?

Hij vloog op 't groepje toe en hoorde in verwarrende opvolging de woorden:

Oorlog — Ultimatum — Rusland — Duitschland.

Dus wendde hij zich tot den Commandant met de vraag, wat er gaande was.

En deze vertelde het hem: „Duitschland heeft Rusland den oorlog verklaard. De Marconist heeft een Marconi-telegram ontvangen. De verhouding tusschen de groote mogendheden moet zeer gespannen zijn.“

Dat werd een geredeneer tusschen de opvarenden. Maar men troostte elkander: 't Zou zoo'n vaart niet loopen. De beschaving en de rede zouden ten slotte triomfeeren over de tijdelijk opgezweepte hartstocht.

En er was toch een vredespaleis, waar alle geschillen langs vredelievenden weg zouden opgeruimd worden.

„Allo, geen zorgen voor morgen,“ sprak de altijd opgeruimde kapitein Picard, en hij vatte Frank onder den arm en trok hem met zich mee. „Kijk eens, hoe prachtig die witte huisjes daar liggen tusschen het dennengroen langs de Taag. En dan praat men van oorlog? Ik geloof 't nog niet. In elk geval zullen we onze stemming niet laten bederven voor de tijd daar is. Morgen gaan we Tanger in. Dat is hoogst

interessant, voor wie die dat nooit gezien hebben."

Daar dien dag en ook den volgenden geen verontrustende Marconi-telegrammen kwamen, was de rust aan 't dek geheel teruggekeerd, toen men Tanger bezocht.

„Heb de noodige brutaliteit," had kapitein Picard aan Frank de raad gegeven. „Dat volkje daar is niet gemakkelijk en — houd je handen stevig op je zakken."

En van dien raad voorzien ging Frank met nog een twintigtal dames en heeren het bootje in, dat hen naar de overzijde voeren zou.

Hier aangekomen zag Frank een zonderling schouwspel.

Bij de aanlegplaats stonden een groote menigte ezels, een enkel paardje en daarbij en daartusschen een menigte bruine mannen, gekleed in wijde jassen, een tulband op 't hoofd. En dat schreeuwde door elkaar en ieder van hun woorden ging gepaard met gebiedende gebaren, terwijl hun zwart-bruine oogen onheilspellend flikkerden.

't Was hem spoedig duidelijk. Ieder der mannen wilde zijn ezel verhuren, om een goed daggeld machtig te worden.

Het gezelschap was van boord gehaald door een impressario, die speciaal daartoe door de

Lloyd is aangesteld. Deze gaf wel zijn bevelen, maar de op geld beluste Mohamedanen stonden zich zoo min aan zijn woorden als aan de stompen en stokslagen, die hij kwistig uitdeelde en die zij even gereed in ontvangst namen als hij ze uitgaf.

Na veel geschreeuw en gescharrel was ieder der passagiers van een rijdier voorzien en daar ging het de steile trappenstad in met haar krotten en stegen, wriemelend van op fooien belust elegant schorriemorrie.

Het rook er vreeselijk in die nauwe stegen, maar de ezels schenen aan die geuren gewoon te zijn, want ze stapten sjokkend de eene trap op, de andere af.

De markt ging het over, waar alles te koop was: vruchten, zijden gewaden, vleesch, gevogelte, sandalen, in een woord alles.

Toen naar de slangenbezweerder. Die stond daar op een soort van plein en hij schreeuwde zijn onverstaanbare woorden hoog op in de lucht en stak dan een levende slangenkop in zijn mond, en daarna een bos stroo, die hij aanstak. En onderwijl liepen anderen rond met kruisen en dolken en vreemde wapens, om deze aan den man te brengen.

Een groote bruine kerel naderde Frank en prijsde hem in goed verstaanbaar Fransch een

dolk aan, die aan een rood koord hing.

„Cinq francs, monsieur, cinq francs.”

„Merci, merci, monsieur.”

Maar hij kon hem niet kwijt raken en kocht voor 4 francs het wapen, dat hij als herinnering aan den jonker geven wilde.

Om half zes was 't gezelschap weer aan boord; achter hen lag de stad met haar krotten en stegen, en haar zeer armzalige bevolking.

Nu naar Gibraltar. Daar zou een stierengevecht zijn. Dit wilden velen zien, ook Frank, al huiverde hij bij de gedachte dit wreedaardigste aller gemakkelijkheden te zullen aanschouwen.

„Niemand aan wal,” klinkt het plots over het promenadedek.

't Is de stem van den kapitein.

„Kapitein, maar . . .”

Doch de kapitein is al weg op de brug naar den marconist. Wat zou hij willen?

En deze, als antwoord op de zenuwachtig geuite vragen, deed berichten: „Ja, 'k weet niet, niet aan land, om den oorlog.”

„Maar Engeland is toch niet . . . 't is toch alleen maar Duitschland en Rusland . . .”

„Ja, ik weet 't niet.”

En hij stapt zijn geheimzinnige hut in, die

allen nu vreeselijk schijnt door haar geheimzinnigheid.

Nu voelden allen het voor 't eerst, dat ze varen op de groote zee, weg van de wereld, de woelige wereld daarginds.

De boot lag stil — dicht opeen stonden de passagiers zwijgend te staren naar het machtige rotsblok daar in de verte met zijn vele dreigende kanonnen.

Een Engelsch bootje schoot snel nader — een officier, gevolgd door een paar matrozen klauterde de touwladder op. Er volgde een lang onderhoud met kapitein en administrateur, gedurende welke de passagiers zwijgend wachtten.

En toen de Engelschen waren afgeklimmen, deelde de kapitein mede, dat alleen zij de boot mochten verlaten, die in Gibraltar wenschten verblijf te houden.

Een heer met een dame verdwenen.

„Maar kommandant, wat is er dan gaande. Is Engeland ons landje vijandig?”

„Ik weet het niet,” was 't antwoord. „De Engelsche officier was kort-gebiedend. Ik had slechts te gehoorzamen.”

De boot gleed weg. De stoomfluit schreeuwde haar schor geluid tegen Gibraltars rotsen; meeuwen vlogen angstig heen en weer.

De stemming aan boord was weg.

Ook bij Frank. Hij dacht aan Moeder, aan haar angst en onrust over hem. Als hij in Marseille was, zou hij haar dadelijk telegrafeeren.

„Alles goed, moeder. Ik kom thuis.”

Was hij maar in Marseille. Den eersten trein zou hij nemen, die hem naar het veilige Holland brengen zou.

Vier stille dagen nu aan boord. 's Avonds zaten allen bijeen en keken naar den wonderen sterrenhemel, maar het hart was daarginds, waar hun bloedverwanten woonden, waar het goede Holland ligt achter de stille duinen.

Kapitein Picard was veel bij Frank: „Allo Frank, wat zie je er nu weer bedrukt uit. Waarom toch! Je komt in Marseille, je neemt den eersten trein en een paar dagen later ben je bij je Moedertje, over wie je je zoo bezorgd maakt. Kijk eens, hoe koddig daar.”

En hij wees naar 't blauwe water der Middellandsche zee, dicht bij de kust, waar blijde dolfijnen zwommen, die hun nieuwsgierige koppen telkens boven water staken en dan een luchtige sprong namen hoog boven 't water om weer weg te schieten in de diepte.

„Prachtig,” zei Frank.

„De boer met zijn varkens,” zei kommandant Boon, die juist passeerde.

En op Franks verwonderden blik: „Ja, die noemen we zoo.”

O, die heerlijke avonden waren zoo wonderlijk mooi, die diep blauwe hemel met zijn sterrenmyriaden, het donkere water met zijn vele lichtglanzen.

Op den derden avond na 't vertrek van Gibraltar was de hemel een weinig bewolkt. 't Liep tegen elf uur, en plots, zooals dat meer voorkomt, was de heele zee als onder een dik mistgordijn bedolven.

De stoomfluit schreeuwde regelmatig haar waarschuwingssseinen, tot plotseling naast de boot aan stuurboordzijde, angstig gilde de sirene van een Fransch schip, dat honderden Marokkanen naar Frankrijk voerde.

Plots luidde de telegraaf naar de machinekamer — één, twee minuten, stil lag de Tabanan.

„O, kapitein.”

„Geen nood, Frank. Commandant Boon heeft doen stoppen. Waarom zou hij moedig willen schijnen en ons aller leven wagen.”

En luid gillende stoomde het Fransche schip de Tabanan voorbij.

Den volgenden dag werd een dag van de grootste opwinding, want tegen twaalf uur vloog de mare over de Tabanan:

„Frankrijk heeft Duitschland den oorlog verklaard.”

Als stom van angst en vrees zat een ieder stil neer. Ieder der passagiers toch dacht aan geliefde verwanten, die daar in 't veilige land met zorg en vrees hen wachtten.

Frank dacht steeds aan moeder. Zijn lieve bezorgde moeder, die zeker de nachten doorwaakte, altijd denkend aan hem, die met angst in het hart en tranen in de oogen de dagen doorging in stille, vertwijfelende smart. En terwijl hij op een der uren daar te denken zat op 't promenadedek, viel zijn oog op de twee jonge Duitschers, de heeren Fabian en Buchner.

Wat moest er van hen worden. Het waren twee jonge, dienstplichtige Duitschers. Hoe zou men hen in Marseille ontvangen?

Hij stapte op hen toe. Hij wilde hun iets vragen, doch hij week terug op het zien der stomme wanhoop, die op hun gezichten lag.

Arme kerels!

Daar kwam weer de Marconist.

„Nieuws, nieuws?” riep men van alle zijden.

Maar zwijgend stapte de marconist de brug van den kapitein op. En met deze kwam hij een oogenblik later terug.

De kommandant Boon, omringd door alle passagiers deelde mede, dat Engeland even-

eens met Duitschland in oorlog was, dat België in oorlog was...

„En Nederland, Nederland, kapitein?”

„Nog niets van bekend.”

De kapitein liep weg van de brug en Frank, die zijn ontroering niet meer verbergen kon, liep naar zijn hut en zijn gelaat drukkende in het kussen op zijn bed, zuchtte hij: „Moeder, moeder, was ik maar niet gegaan. Was je daarom altijd zoo bezorgd en bang, als ik over de zee sprak, wou je me daarom niet laten gaan, moedertje, moedertje.”

En hij nam het portretje van zijn beste vader en lieve moeder en de tranen van zijn angst en zijn smart vloeiden rijkelijk.

Dien dag was het de verjaardag onzer Koningin-Moeder. Maar zwijgend zaten de honderd eerste klas passagiers dien avond aan tafel en hun hart was daar ginds, waar achter de blanke duinen het land ligt, welker vorstin haar verjaardag vierde.

En op dien avond, toen allen daar zaten op het dek en keken naar het wondere kleurenspeel der Middellandsche Zee, kwam de geveesde en vreeselijke tijding:

„Niemand mag te Marseille debarqueeren.”
Niet aan land!!

„Maar kapitein, waar moeten we dan heen.”

„We moeten toch naar huis, kapitein? We moeten aan land.”

„We kunnen toch niet mee naar de Oost?”

Al deze vragen klonken in verwarrende op-eenvolging over het dek.

Doch de kapitein, even onkundig van het wezenlijke gebeurde, wist geen raad te geven.

Een dag later. En dan, tot aller groote vreugde, jubelt het uit aller monden:

„We mogen aan land, we mogen debarqueeren.”

Een Fransch schip passeert den Tabanan.

„Allons enfans de la patrie,” zingen de passagiers de opvarenden tegen en deze salueeren hen toe.

„We mogen aan land, we mogen aan land.”

't Klinkt hen als een vertroostend en opbeurend lied in de ooren.

Maar — ze weten het wel. Ieder weet, iedere minuut kan troosteloze verrassingen brengen.

Daar boven in die geheimzinnige hut kan ieder oogenblik een bericht aankomen, dat alle hoop de bodem inslaat.

Frank stond heel dikwijls bij die hut en dan keek hij naar den marconist, die daar zwijgend zat, de bubbele buis aan de ooren.

En als hij dan zijn hut verliet, weer met een

bericht, dat hij eerst den commandant ter beoordeeling moest geven, liep hij weer tot waar de brug was van den kapitein.

„Alle spoorwegverbindingen zijn verbroken, over land kan Holland niet worden bereikt.”

„Dan gaan we terug met de Ophir!” riepen allen, „die zal Zaterdag in Marseille zijn.”

En weer werd de kapitein met vragen bestormd: Zal de Ophir kolen genoeg hebben om Holland te bereiken? Zal Port Said haar geen kolen geweigerd hebben? En als Holland eens in oorlog geraakt met Frankrijk, terwijl wij in Marseille zijn?

„De Ophir komt toch zaterdag, kapitein? De Ophir zal toch wel kolen hebben ingekregen te Port Said?”

Het is een ware onrust aan boord.

Groepjes, die bij elkaar behooren, redeneeren druk, maken plannen, onderstellen het een na het ander. Maar zij hebben elkander nog in deze onrustdagen. Ze troosten elkander, monteren elkander op. Maar Frank! Die voelt nu, dat hij alleen is, heel alleen, zonder vrienden — zonder kennissen zelfs — heel alleen, ver weg van zijn lieve moeder.

Kapitein Boon heeft het te druk om zich veel met Frank te bemoeien; alleen kapitein Picard is veel bij hem en beurt hem op, zeg-

gende: „Kom, Frank, moed verloren, je weet het, is alles verloren, 't zal alles nog wel goed afloopen.”

Daar komt weer de Marconist.

„De Ophir, die Zaterdag in Marseille zal wezen, kan niemand bergen. De Ophir is eivol.”

Een panische schrik maakte zich van de opvarenden meester. Als verbijsterd door die mededeeling staan ze, radeloos en reddeloos.

Dames verlaten het dek en gaan naar de hut om hier hun smart en hun angst stil uit te schreien. De Ophir vol — geen treinen om de Hollanders te vervoeren naar het land, dat ze — hoe voelen allen het — zoo lief hebben om dat alles en die allen, die ze daar achterlieten.

Zoo als in een kalleidoscoop de kleuren in snelle afwisseling elkaar opvolgen, zoo kwamen in verwarrende opeenvolging de berichten van den marconist.

„De Malang, de vrachtboot, die uit Indië Vrijdag zal aankomen, zal alle passagiers opnemen. De directie der Rotterdamsche Lloyd heeft zulks gelast.”

Toen kwam de ontspanning in de hoofden en harten.

„Toch terug, toch terug naar Holland. Wel met een vrachtboot, maar wat hindert dat. Als ze maar terug kunnen gaan.”

De kust van Frankrijk doemt op. Al hooger en hooger stijgt ze uit zee — Marseille's torens werden zichtbaar — dan de huizen — de haven is in 't verschiet — de loods komt aan boord en op dien Woensdag, den 5den Augustus, ligt de Tabanan aan Marseille's reede.

Nu zijn de Hollanders veilig. Waar moeten die arme Duitschers heen?

En de Hollanders, zich veilig wanende, overleggen, wat er in het belang dier twee arme mannen kan worden gedaan.

Dien nacht kunnen allen nog op de Tabanan blijven, die eerst Donderdag zijn reis naar Indië vervolgen zal.

Na veel geredeneer besluiten de Duitschers in een gesloten auto naar de polite te gaan.

En hier krijgen ze het besliste bevel: „Binnen vier en twintig uur Frankrijk en Marseille verlaten.”

De arme mannen! Op de boot teruggekeerd zitten ze stom van vertwijfeling voor zich uit te staren.

Frankrijk verlaten? Hoe! Treinen gaan niet meer naar 't vijandelijke Duitschland, auto's mogen Marseille niet uit. Wie kon dien mannen troost geven? Wie hun moed in spreken.

't Is Donderdagmorgen. Alleen zij, die de reis naar Indië maakten, bleven achter. De

overige passagiers gingen aan land. Ook de twee Duitschers.

Met oogen vol tranen namen ze van de medepassagiers afscheid, die ze zwijgend de hand drukten.

Geen der Tabanan-passagiers heeft hen ooit weer gezien.

Later vernamen we uit de krant, dat beiden gevangen genomen waren en in een klein plaatsje, ten Noorden van de Pyreneeën waren geïnterneerd.

Arme mannen. Ze maakten een plezierreisje van eenige dagen — en maanden zuchtten ze in het vijandelijk land, ver van ouders en vrienden.

Het gezelschap trok de stad in. En o, hoe voelde Frank, dat hij weder alleen was. Alleen op eigen lijfsbehoud bedacht, nam niemand van hem nota.

Hij liep de menigte maar na, tot deze zich verdeelde. Een heer met zijn twee dochters, in Marseille goed bekend, stapten in een auto en verdwenen.

Een ander groepje stapte in een rijtuig, om zich naar het hotel te laten brengen, dat ze kenden.

Een oogenblik maakte dit Frank angstig en verdrietig. Doch — een oogenblik slechts.

Met de fiere durf, die hem eigen was, be-

sloot hij, zijn eigen weg te zoeken. En op een der Boulevards, waar het rumoerig druk was van opgewonden menschen, nam Frank zijn besluit.

Liever dan afhankelijk te zijn van menschen, die niet de minste aandacht aan hem schonken, was hem de vrijheid.

Hij sloeg een zijstraat in en was alleen.

Begrijpende, dat zijn eerste daad moest zijn, een geschikt hotel te vinden, was hij juist van plan, een voorbijganger aan te spreken, toen plotseling een hand zijn schouder drukte en de stem van een in civiel gekleed persoon hem vroeg:

„U is Duitscher?”

„Neen, mijnheer, Hollander.”

Maar de man, die 't niet geloofde, pakte Frank beet en gelastte hem mee te gaan naar de prefectuur, aan wiens oordeel hij 't zou overlaten, wat gebeuren moest.

En of Frank al beweerde, dat hij Hollander en geen Duitscher was, dat hij met de Tabanan uit Rotterdam was aangekomen, hij moest mee naar de prefecture, daar de vrees van Duitsche spionnen niet ongegrond was gebleken.

Een op een relletje belust publiek van opgeschoten jongens volgde, hem najouwende de woorden: „Cochon —” en meer dergelijke, waarmee ze hun haat tegen den vijand lucht gaven.

Hoewel Franks toestand alles behalve benijdenswaardig was, had hij weinig vrees. Bij de prefecture zou hij heel gemakkelijk zijne onschuld kunnen bewijzen, hij zou zijn rondreis toonen, waarmee het bewijs geleverd zou zijn, dat hij met den vijand niets gemeen had.

Ze kwamen bij de prefecture. 't Was er zwart van menschen, die wilden wachten om binnen te komen.

Doch niet zoodra zagen ze den opgebrachte of men joelde en schold en schreeuwde. Een enkele zelfs gaf hem een duw, een stoot.

„Vervloekte Duitscher, hangt hem op,” riep men van alle kanten.

„k Ben geen Duitscher, 'k ben Hollander,” riep Frank, maar ze overschreeuwden hem, en stellig zou men hem te lijf zijn gegaan, had de gendarme hem niet intijds door de menigte heen achter de zware deuren gebracht.

„Deze trap op,” beval de dienstdoende agent kortaf.

Zwijgend en met kloppend hart voldeed Frank aan dit bevel.

Hij bracht hem in een kamer, waar een drietal heeren in druk gesprek waren, terwijl ze een groot verzegeld papier bekeken.

„En ?” vroeg een lange mijnheer, „wat moet die ?”

„Verdacht persoon, geen pas, geen papieren.”

„In 't cachot !”

„Mijnheer,” riep Frank, nu ten toppunt van angst, begrijpende, dat, wat hij voor een eenvoudige formaliteit had gehouden, bittere ernst dreigde te worden, „mijnheer 'k ben Hollander, ik ben hier te Marseille met de Tabanan der Rotterdamsche Lloyd . . .”

„Voer hem weg !” klonk 't gebiedend en de agent, die Frank niet langer gelegenheid tot verweer durfde verleen, trok hem aan den arm met zich mee.

„Heeren, heeren,” smeekte Frank, zich nog eenmaal omwendende, „mijn moeder — mijn vader — ik ben geen spion, ik ben . . .” Maar de agent, op een teeken van dienzelfden mijnheer, die 't bevel gegeven had, trok hem met zich mee.

Een minuut later zat Frank in 't cachot.

„Moet ik hier nu blijven,” kermde hij, „ik ben onschuldig. Ik moet terug naar Holland, naar mijn ouders, moeder zal sterven van angst. O God, help me.”

„Wees maar kalm, jongeheer, je zult aanstands wel in verhoor genomen worden, dan zal die zaak wel gauw zijn beslag krijgen,” troostte hem de goedige man. „'t Is zoo'n verschrikkelijke tijd; de gevangenen zitten vol

verdachte personen. O, die Duitschers! Maar, ik moet heen. Ik wensch U een spoedige bevrijding toe. Aanstonds zal de cipier wel komen. Geduld maar."

En de zware deur viel achter hem dicht. Hij zat gevangen.

„Moeder, moeder," kermde hij en viel neer op de eenige bank in het hok, „moeder, moeder, was ik maar niet naar zee gegaan, had ik maar naar uw raad geluisterd. Je was altijd zoo bang voor de zee, moeder." En hij sloeg biddend de handen ineen en kermde maar niets dan de woorden: „Moeder, moeder."

Daar ging de deur open.

„Wat is dat hier voor gekerm," beet hem de binnentredende cipier toe, een klein mannetje met een gebogen rug, gelig smal gezicht en grijzend puntbaardje.

„Och, mijnheer, help u me toch. Ik word beschuldigd van spionage; ik heb niets gedaan, ik ben passagier van de Tabanan..."

„A, ha, spionage, dat zal je niet glad zitten, mannetje. We hebben d'r hier meer achter slot en grendel van dat Duitsche gebroed. Maar 't zal hun d'r na vergaan. Had ik wat te zeggen, in den tuin achter de prison liet ik ze guillotineeren. Ha, ha, de guillotine! De strop voor dat gebroed. Ha, ha, spionage. Dan zien we

elkaar nog wel na eenige maanden."

„O God, mijnheer, ik zweer u, dat ik onschuldig ben. Mijn moeder in ons dorpje — ik ben uit een klein dorpje in Holland..."

„Holland, wat is dat? Is dat een stuk van Duitschland?"

„Neen, mijnheer, dat is Holland, dat vroeger onder Napoleon een deel van Frankrijk geweest is. Van Frankrijk, mijnheer. O toe, mijnheer, help me. Mijn moeder zal ziek worden, ze zal sterven als ik niet thuis kom. Toe, mijnheer, toe, help me."

„Was hier niet gekomen, dan had je hier niet gezeten," snauwde hem de man toe, ongevoelig voor Franks smarten, ongevoelig voor zijn gekerm.

„Dat alarm kennen we. Van al dat tuig, dat gevangen zit, heeft 90 procent als jij zich aangesteld, maar gelukkig is de prefecture verstandig genoeg zich daaraan niet te storen. Hou jij je maar rustig, anders zal ik je in een der onderaardsche hokken een veiliger plaats geven, waar je niemand hindert met je geschreeuw."

Hij ging heen, en trok de deur achter zich toe, die met een harden slag dicht viel. De minuten verliepen — de uren gingen en Frank hoorde niets dan buiten, achter de dikke muren,

het dreunend gerammel van wagens en handwagens, het getrappel van vele paarden, het geschreeuw van vele stemmen.

En angstig, tot gek wordens toe, was de stilte in zijn gevangenhok.

Door het kleine tuimelruim viel een streepje daglicht naar binnen. Het stonk vreeselijk in zijn hok.

Nu eens ging hij zitten en dan weer liep hij heen en weer, heen en weer zes stappen tot de deur, zes tot den buitenmuur en dan weer terug, en weer terug en aldoor maar die zes stappen, een leeuw in zijn getralied hok in den dierentuin, met één verlangen: vrij, vrij. — Maar de avond kwam, de donkere avond, hij zag geen brits, geen bank meer — en handenwringend liep hij in het donkere hok nog altijd op en neer. Toen plots het kleine lichtje op ging. Hij schrok — bleef staan — keek naar de deur met wijd-opengesperde oogen, hopen, dat er iemand komen zou om hem te verlossen, om met hem te spreken slechts.

Maar — er kwam niemand.

O, die stilte, die duldelooze, benauwende stilte.

Geen geluid om hem en ver, ver achter hem de roezige, verwarde drukte der stad. Kwam er maar een mensch, tot wien hij wat spreken kon. Het kon hem niet schelen wie. Kwam die

oppasser maar, die meedoogenlooze man. Hij moest een menschelijke stem hooren, hij dreigde te stikken in die stilte.

En het eene oogenblik zat hij neer in verwijfelende wanhoop, voor zich te staren, dan zag hij zijn dorpje — zijn vader — zijn moeder en dan liepen stille tranen over zijn wangen, zonder snikken vloeiden de tranen en ze maakten zijn boord nat, zoodat deze slap hing om zijn hals. Een ander oogenblik liep hij als waanzinnig door zijn hok van de deur weer naar den muur, en terug en altijd weer terug, en dan wrong hij zijn handen van machteloze woede en angst. Dan schopte hij tegen den emmer, die naast de krib stond, dat die rammelend door 't hok kletterde, om toch maar geluid te hooren in die angst-stilte om hem.

Plotseling — 't was acht uur — ging de deur open en de nacht-oppasser kwam binnen.

Hij was een man op jaren, met een oud, verhard gezicht.

„Spion?” vroeg hij.

En Frank herhaalde weer hartstochtelijk als dien middag hetzelfde.

„Dan zal 't wel goed afloopen, geduld maar,” zei meewarig de man.

„Maar mijn moeder, mijnheer, ze zal sterven van angst...”

„Als ze je houden, zal ik je moeder telegrafeeren.”

„Wilt u dat, wilt u dat!” riep Frank in blijde verrassing en hij drukte de handen van den ouden oppasser.

Doch deze deed een stap achteruit.

„Stil, niet doen dit. Alles is in 't geheim, wat ik u beloof. Ze mogen 't hier niet weten. Als ze er achter kwamen, zat ik, waar u nu zit. Stil dus en voorzichtig. Bent u al in verhoor geweest?”

„Ja — neen — 'k weet niet. Toen ik hier kwam, werd ik in een kamer gelaten, waarin drie heeren zaten, die 't erg druk hadden. Een van deze, een lange mijnheer, keek me aan, vroeg iets aan den politiemann, die me opbracht en zei toen: „Cachot.”

„O neen, dan is u nog niet in verhoor geweest. Dat moet nog komen. Ik zal doen, wat ik kan, om het oogenblik van het onderzoek te bespoedigen.”

„Dank u. En als u mijn moeder . . .”

„Het pleit voor u, dat u zooveel aan uw moeder denkt. Pleit voor u. Och, och, die Duitschers, die Duitschers. Drie van mijn zonen rukken straks weg. Alle drie getrouwde jonge mannen. Die moeders dan en die kinderen. Denk eens aan die duizenden, die daar gaan

naar 't verre slagveld, hun vrouwen, hun kinderen, hun moeders, achter latend om ze misschien nooit weer te zien? Maar, als een van mijn kinderen sneuvelt, als zijn bloed op het verre slagveld . . .”

De arme vader ving aan te snikken en liep heen.

Frank zag hem gaan en nu begreep hij voor 't eerst, wat er hier in deze stad, in 't geheele land geleden werd door honderden, door duizenden. Nu begreep hij, hoe klein, hoe nietig zijn lijden was bij dat ondragelijke leed der duizenden, die ter slachtbank togen, der honderduizenden, die achter bleven in namelooze angst en vertwijfeling.

En hij dacht toen alleen aan hen.

Plotseling hoorde hij een geweldig geluid als een oproer.

't Was in een straat, die langs zijn cel leidde. Hij sprong op de hooge brits en door het kleine ruitje turende, zag hij een ontzettende menschenmenigte aan beide zijden der straat.

En over die straat een leger van oprukkende soldaten met zwaar veldgeschut. De muziek schetterde over 't oproer-rumoer heen, paardengetrappel klonk als een angstige voorspelling. Frank zag, hoe menschen uit de huizen bloemen wierpen op de soldaten, hij zag kinderen, die

zich vastklemden aan hun vaders, die gingen naar 't verre veld der verschrikking.

En heftig sprong in Frank het gevoel van innig medelijden met die duizenden, van bewonderende vereering voor die helden, die opgetrokken voor hun vaderland. En het lied sprong hem uit de keel, het lied, dat hij met hartstochtelijke overgave zong:

Allons enfans de la patrie
Le jour de gloire est arrivé.

Hij zong het, zóó gevoeld, dat hij er zelf van ontroerde en 't geheele lied ten einde zong, de oogen vol tranen.

En hij had niet eens gehoord, dat de deur der cel was opengegaan, hij had den heer niet eens opgemerkt, die al een tijdlang in zijn hok stond, luisterende en genietende van zijn stem en zijn ontroering.

Maar toen Frank uitgezongen had en op den vloer van zijn kerker stond, vloog hij op hem toe en hem omhelzende, zei hij: „Jonge Franschman, — zit jij hier gevangen? Kom mee. Zouden wij onze vrienden, onze broeders in gevangenis houden?”

En hij voerde Frank mee naar een kamer, waarin zes heeren zaten en hij vertelde, wat hij gezien en gehoord had, hij vertelde het met

geestdriftige bewondering en vroeg Frank het lied nog eens te zingen.

En hij zong en de heeren waren verrast door zijn stem, verrukt door het gevoel, dat hij in het lied legde.

„Mon ami, mon ami,” zei een der heeren, „wordt jij voor een spion gehouden, jij jonge Franschman.”

„C'est dommage messieurs, qu'il soit Hollandais.”

Toen moest Frank alles vertellen. En hij toonde zijn billet en toen de heeren zeiden, dat alles in orde was, dat hij gaan kon en dat hem geen leed zou geschieden, schreide hij tranen van dankbare vreugde.

„We zullen u een man meegeven, die u naar den Hollandschen consul brengen zal. Deze zal u een bewijs van Nederlandschap verstrekken. Dat is wenschelijk. U begrijpt, de stad is vol geheime politie, die de hand legt op een ieder, die hun verdacht voorkomt. Het aantal arrestaties gedurende de twee dagen, dat de oorlog is uitgebroken, is enorm.

Mocht u dus door een of andere geheime agent in burgerkleeding worden aangesproken, dan toont u hem onmiddellijk uw bewijs van Nederlandschap dat de consul u zal verstrekken.”

Daarop schelde hij en beval den binnengetreden man, ook in burgerkleeding, Frank te brengen naar de woning van den Hollandschen consul.

Een hartelijk afscheid volgde. Handen werden hem toegestoken en het: „Bon voyage, bon voyage,” vergezelde hem tot buiten de deur. Frank werd naar den consul gebracht.

Hij stapte het consulaat binnen, vertelde wie hij was, toonde zijn ticket en verkreeg de pas, dien hij behoefde. Ze was in 't Fransch gesteld en bevatte de mededeeling, dat Frank Vrijdag Hollander was en zich met de boot der Rotterdamsche Lloyd naar Holland zou begeven. De consul zelf onderteekende de verklaring.

Gerustgesteld verliet Frank het consulaat, na eerst naar een geschikt hotel te hebben geïnformeerd.

„Hotel du Louvre et de la Paix,” was hem aanbevolen.

Na eenig zoeken en vragen vond Frank het. Toen hij zich wat verfrischt had, besloot hij eens op onderzoek uit te gaan.

Hij wilde het station bezoeken, om te vernemen, of hij nog een trein naar Parijs nemen kon.

De drukte op het station was onbeschrijfelijk. De eene trein na de andere voerde duizenden militairen weg naar 't front. Overal, in alle

straten schetterden de instrumenten hun vaderlandsche liederen.

Allerwege klonk krijgsgezang, maar ook het geweeklaag van kinderen, het gekerm der arme moeders, die hun man den laatsten kus, den laatsten handdruk gaven.

Na veel zoeken en vragen bereikte Frank het loket voor informaties.

„Kan ik Parijs nog bereiken?” vroeg hij aan de dienstdoende vrouwelijke beambte.

„Mais, certainement, monsieur. De trein vertrekt morgen om 4.6.”

„En is het mogelijk daar een trein te krijgen naar Holland?”

„En weer met een blijden lach: „Mais, certainement, monsieur. Maar eerst behoef u een bewijs, dat u door het land reizen mag.”

En ze beduidde hem den weg, dien hij gaan moest, om den beambte te bereiken, die hem dien pas zou ter hand stellen.

Ook dien pas kreeg hij.

't Was tien uur. Nog een dag bijna had hij dus den tijd, voor de trein vertrok.

Frank besloot naar zijn hotel terug te keeren. Hier trof hij andere passagiers van de Tabanan aan, die eveneens den consul hadden bezocht. Deze had hen echter de verzekering gegeven, dat het onmogelijk was over land Holland te bereiken.

Wat zou Frank nu doen? Hij wikte en woog en vond het ten slotte maar veiliger over zee te gaan.

„En is u er zoo alleen op uit geweest?” vroeg hem de dikke, zware mijnheer, die met zijn dochters reisde en zich de geheele reis blijkbaar had verbeeld, dat de Tabanan alleen voor hem was. „En u durfde alleen door de straten?”

„Ja, mijnheer,” antwoordde Frank kortaf.

„Dat 's een heele durf, een heele durf.”

„Een mensch moet zich zelf kunnen redden,” antwoordde Frank kortaf en zweeg, daar hij geen lust gevoelde zich met dien heer verder in te laten.

Frank kreeg dus twee dagen gedwongen verblijf in Marseille.

MAAR UW PERMIS DE SEJOUR?

HOOFDSTUK XI.

De gevaarlijke terugtocht en het gelukkig wederzien.

In het hotel, waar Frank logeerde, waren, zooals gezegd, nog meer passagiers van de Tabanan. Doch ze lieten zich aan Frank al heel weinig gelegen liggen. Slechts op eigen lijfsbehoud bedacht, sloten zij, die gezamenlijk de reis maakten, zich nauw aaneen.

Frank was en bleef alleen te midden van het wonderlijk leven om hem.

Op straat was hij veel en het liefst, doch hij zou spoedig ondervinden, dat hij ook hier ondanks de verklaring van den consul nog niet geheel veilig was.

Op een morgen toch, in een der straten wandelende, werd hem door een heer in burgerkleeding gevraagd, wie hij was.

Frank toonde den brief van de consul.
„Maar uw permis de séjour?”

Frank had geen bewijs, dat hij in Marseille mocht verblijven.

Gelukkig voor Frank was deze mijnheer zeer welwillend. Hij vertelde Frank, wat deze te doen had. Frank begaf zich naar het politiebureau in de omgeving van het hotel en ontving, na een paar uren queu te hebben gemaakt een permis de séjour. En hiermede gewapend doorkruiste hij Marseille's woelige straten.

Troepen vertrokken naar 't oorlogsveld, de Marseillaise klonk door de straten — hoofd-officieren te paard droegen bouquets, vele soldaten kleine ruikers in de geweerloopen.

„Vive l'armée,” schreeuwden duizenden — „à la victoire” — maar daar zag Frank weer hoe een vader zijn schreiend dochtertje in de armen drukt, en het kind maar niets anders roept dan: „Vadertje, vadertje.”

Maar de Marseillaise klinkt daar: — Mee moet de arme vader naar 't verre veld der verschrikking.

Soms werd het Frank te machtig. 't Was hem dan als ging hij verloren in die groote stad, te midden der vreeselijke opwinding. Dag en nacht — altijd krijgsmuziek, altijd optrekkende legers — paardengetrappel en wagengedraf. Als 't hem te machtig werd daar buiten, dan ging hij in 't hotel zitten voor de open ramen

en keek van zijn veilig plekje het woelige, rumoerige leven aan.

't Is Donderdagavond zeven uur.

Met nog eenige andere passagiers van de Tabanan zit Frank te praten, als de consul binnenstapt en met een blij lachend gezicht de aanwezigen mededeelt, dat de Ophir alle passagiers zal opnemen, mits zij met alle beschikkingen genoeg nemen.

„Hoera, hoera,” schreeuwen allen ten toppunt van vreugde.

De consul, die tevens agent van de Lloyd is, leest de verklaring voor, waarbij de passagiers zich verplichten met alle beschikkingen genoeg te nemen en geen reclames te zullen maken, van welken aard ook.

En gedwee, zooals in de ure des gevaars de mensch is, teekenen allen.

Frank is overgelukkig. Onmiddellijk begeeft hij zich naar het telegraafkantoor en telegrafeert zijn ouders: „Kom thuis met de Ophir — alles wel.”

Zaterdagmorgen zou de Ophir vertrekken, maar Vrijdagmiddag vier uur komt de tijding van den consul: „Niemand mag Marseille verlaten, zonder een laissez passer, afgegeven en geteekend door de prefecture en voorzien van een portret van den bezitter.

Een portret. Niemand heeft er een. Naar den fotograaf dus.

Na lang zoeken vinden ze eindelijk den kunstenaar, die hun binnen een uur een portret leveren kan.

En hiermede begeven ze zich naar de prefecture. In een lange file staan de menschen; allen willen een *laisser passer* of *permis de séjour*.

Het meerendeel zijn Italianen.

Het was bij half twaalf in den nacht, toen Frank zijn *laisser passer* machtig werd. Maar in zijn hotel gekomen, zag hij tot zijn niet geringe verbazing, dat achter het woord: *Nationalité* was ingevuld: *Ottomal*.

Wat! Hij Turk? Was de prefecture dermate in de war, dat ze een blonde Saks kon houden voor een bruinen Turk?

Om twaalf uur ging Frank te bed, met de heerlijke gedachte, dat hij den volgenden morgen terug ging naar Holland, terug naar het lieve dorpje, terug naar vader en moeder.

En toen hij den volgenden morgen wakker was, en zich gewasschen en gekleed had, deed het heerlijk vooruitzicht, dat hij terug ging naar Holland, hem zingen:

Grauw is uw hemel en stormig uw strand,
Naakt zijn uw duinen en effen uw velden,

U schiep natuur met een stiefmoeders hand,
Toch heb ik innig u lief o mijn land.

Kellners in de gang bleven staan en luisterden.

Om tien uur was hij op de Ophir. Op vaderlandschen bodem. De stoomfluit! Daar ging het: op weg naar Holland. Hoe zou het daar wezen?

Vier dagen op zee, en allen waren onkundig van alles, alleen in hun hart het verlangen daar te zijn, waar hun liefde was.

Gibraltar! Koel en beheerschend rees hij op: de eeuwige rots, hoog en steil uit zee, zich almachtig wetend in zijn beheerschende kracht.

De rots week; al verder en verder stoomde de Ophir.

Portugals kust ging het langs — weer verder dus.

Heel ver, dicht bij den einder, werden de opvarenden een schip gewaar. Verrekijkers werden gericht.

„Een oorlogsschip!” riepen passagiers.

De Ophir stoomde door: 15 mijlen vaart — dat kleine, witte scheepje is zoo dapper.

Maar wat is dat?

„Hij komt, hij komt!” schreeuwde men van alle kanten. „Een draednought.”

Daar kwam hij aan: het vaal grijs-zwarte monster van verschrikking — een drijvend groot samenstel van dreigende kanonnen.

Plotseling klonk een schot.

„Kommandant, kommandant!” riepen dames zenuwachtig.

Onrustig liepen de passagiers op en neer, uitkijkend steeds naar het naderende monster.

De telegraaf klonk. Een — twee zuchten nog — stil lag de Ophir.

De draednought naderde meer en meer, beheerschend wegstuwend de golven.

Een sloep werd uitgezet. Twaalf matrozen roeiden naar de boot. Een officier klom de touwladder op — twee matrozen volgden. Ze waren boven. De commandant verwelkomde hen. Ze gingen inspecteeren. Voorop de officier, dan de commandant, de matrozen volgden, de revolver in de hand; een vinger aan den trekker.

Het onderzoek duurde slechts kort, doch veel te lang voor de zenuwachtige Hollanders.

„Good bye!”

Ze klommen af.

Seinen van de draednought — de Ophir ging verder.

Commandant Oudendijk beklom kalm glimlachend de brug.

Frank vond het heerlijk zoo. Al dat vreemde, afwisselende trok hem aan. Bang was hij volstrekt niet. Wat zouden de Engelschen tegen

de Hollanders hebben. Daarbij — hij ging naar huis, naar vader en moeder, naar het dorpje, naar zijn vrienden.

Op een avond, 't was reeds elf uur, passeerde de Ophir Brest.

't Was een wonderlijk mooie avond — de zee was hoog — donker zwart de lucht — de boot danste op de golven. Plots in de verte een fel zoeklicht dat de boot beschijnt.

Een kanonschot — nog een — stil ligt de Ophir.

Een sloep wordt neergelaten en beschenen door het hel-witte zoeklicht roeien de matrozen op de Ophir toe.

Weer klimmen een officier en twee matrozen op.

Het bezoek duurt lang. De hutten — het ruim — alles wordt onderzocht. Er is zenuwachtige angst onder de passagiers — alleen commandant Oudendijk, echte zeevaarder, blijft roerloos kalm.

Eindelijk! Officier en matrozen klimmen af — hel verlicht door het zoeklicht, gaat de sloep terug.

En als de mannen de draednought hebben beklommen, gaan plots alle lichten uit en ligt dat verschrikkelijkste aller zeemonsters weer onzichtbaar in den zwarten nacht.

De Ophir stoomt door.

En toen den volgenden morgen. Frank was al vroeg op dek — van slapen kwam niet veel. De zon schijnt over de nu stille, vredige zee en daar zag Frank wat hem het hart van ontzag deed kloppen in de keel: 4 slagschepen, 3 kruisers, 4 onderzeesche torpedo's en daarboven, duizend, tweeduizend meter hoog een geweldig groot luchtschip — en daaronder en daartusschen het kleine, witte scheepje, dat daar voortschoot, als wist het niets van de helsche moordmachines om en boven haar.

„Daar is het weer, daar is het weer,” riepen bij Frank staande, een paar dames, die de telegraaf naar de machinekamer hadden gehoord.

Stil lag weer de Ophir.

En weer klommen Engelschen op en ze spraken lang met den kapitein.

Toen ze afgeklommen waren, schoot de Ophir weer voort, regelrecht op Englands kust aan; in een richting dus, die de passagiers niet hadden verwacht, wel hadden gevreesd.

„O God —” riepen dames, „moeten we naar Engeland? Mogen we niet verder? Zouden we in Engeland moeten blijven? Kommandant, kommandant!” riepen ze. Doch de kapitein deed zijn plicht op de brug.

Eindelijk werd het den passagiers medege-deeld. Een omweg moest worden gemaakt. De

gewone route was te gevaarlijk. Om de mijnen.

En toen in de Noordzee geen schip was te zien, toen de heele zee daar zoo gevaarloos scheen, een groot brok onschuldig water, kwam er een groote angst in 't hart van Frank. Zou hij hier moeten omkomen? Dood en verschrikking had hij gezien in den vorm van schrikkelijke gevaarten van dreigende kanonnen, zou hij hier, hier het leven laten? Iedere seconde toch, dat de Ophir voortschoot, kon ze op een mijn stooten en dan . . .

Nog enkele uren — daar was de Schouwenbank, het lichtschip, de duinen.

De vaderlandsche kust!

God-lof, daar klimt z'uit zee. Alle passagiers waren op dek — en allen keken in de verte, waar ze de duinen zagen van het goede, lieve, veilige vaderland, dat ze terugzagen met het verlangen naar vrouw en kinderen, ouders en vrienden en met de innige hoop, die allen weer te zien na hun zeereis in den verschrikkelijken oorlog van 1914.

Nog was de Hoek van Holland niet bereikt, toen de heer Ven op Frank toetrad, een papier in de hand.

„Mijnheer Vrijdag! Wil u dit even lezen en teekenen?”

Frank las het schrijven. Het was een soort

aanklacht tegen de Lloyd. Er werd geklaagd over slechte ligging, als anderszins en 't verzoek werd gedaan om gedeeltelijke terugbetaling der gestorte passagegelden.

„Dat zal ik niet teekenen, mijnheer.”

„Niet?” vroeg de heer Ven verbaasd.

„Neen. Hebben we niet allen de verklaring geteekend met alle beschikkingen genoeg te nemen? En zouden we, nu we ons veilig weten, zoo laf zijn, te reclameeren? En bovendien de Ophir was eivol. 't Heele personeel had handen vol werk gedurende die moeilijke reis. Daarbij was de heer Oudendijk een en al welwillendheid en vriendelijkheid, niettegenstaande zijn groote verantwoordelijkheid. Neen, mijnheer, dat stuk teeken ik niet.”

De heer Ven lachte smadelijk — doch droop af.

De lichten van Rotterdam waren zichtbaar. Een groot blij gejuich ging over de Ophir. Langzaam naderde de boot. 't Was of ze de stad naar zich toe trok.

De aanlegplaats was bereikt. Honderden menschen stonden op de kade, en wie zijn familielid of vriend herkend had, juichte, schreeuwde van te lang bedwongen verwachting.

Frank keek uit, of hij te midden dier menigte vader of moeder ook zag. Ze hadden zijn telegram toch stellig ontvangen. Ze konden geïn-

formeerd hebben, wanneer het schip zou aankomen. Hij keek — keek . . .

„Moeder, moeder,” riep hij eensklaps. Hij had zijn moeder het eerst gezien. Ze stond daar, de goeie ziel, te midden der menigte en ze keek en keek, of ze haar kind ook zag.

En toen Frank zoo riep, zag ze hem en van blijde ontroering viel ze vader naast haar om den hals en gaf haar te lang bedwongen angst en vrees lucht in tranen.

Stil lag de Ophir. De loopplank werd neergelaten. De opvarenden stormden de kade op. Blijde juichkreten, hartstochtelijke snikken werden gehoord.

Maar toen Frank zijn ouders genaderd was, vatte moeder het hoofd van haar grooten jongen in haar armen en het gelaat met kussen bedekkende, zei ze zacht en innig: „Frank, mijn kind, mijn kind.”

En ze hield hem langen tijd vast, als vreesde zij, hem weer te moeten verliezen.

Vader had al dien tijd ontroerd gezwegen. Hij voelde, dat hij niet spreken kon. Eindelijk zei hij, zijn stem de noodige vastheid gevende: „Moeder, zoo is 't genoeg hoor. Krijg ik geen beurt?”

En hij gaf Frank een hand. „Jonge, wat zijn we blij, dat je er bent. We dachten, dat we . . .

je ... kwijt ...” En toen kon vader niet meer, maar hij vatte moeder en Frank bij een arm en trok beiden mee door de volksmenigte.

Dien nacht bleven ze samen in hetzelfde hotel, waar ze voor Franks vertrek gelogeed hadden.

Wat had Frank hun veel te vertellen! Moeder zei niets: ze luisterde maar toe en keek hem aldoor aan en in stilte dankte ze God, dat ze hem terug had, dien ze al die dagen in gedachten gevolgd was op de groote reis naar het vreemde land.

En toen ze dien nacht slapen gingen, kwam moeder nog even op Franks kamer en vroeg zacht: „Ga je nu nooit meer van me weg, mijn jongen. Zul je nooit meer de zee op gaan?”

En Frank pakte het beangste moedertje bij de handen en zei zacht tot haar:

„Nu blijf ik bij u moeder. Ik ben op zee geweest in oorlogsdagen, de dagen van vrede op ons dorpje waren beter.”

SLOTHOOFDSTUK.

Terug in het dorpje!

Toen de mobilisatie was afgekondigd, was ook in het kleine dorpje alles in rep en roer.

Ze dachten niet anders, de eenvoudige dorpsmensen, of ieder oogenblik konden de Duitschers, die België waren binnengerukt, in Nederland vallen, en in hun verbeelding zagen ze 't gansche dorp in brand.

En toen Frank dan ook zwierf op zee en zijn avonturen beleefde in Marseille, stonden op ieder uur van den dag en de gansche, lange avonden de dorpsmensen op 't plein voor de dorpskerk over den oorlog te redeneeren.

Maar wie niet meededen aan die lange gesprekken, dat waren Franks vader en moeder.

Die zaten op die avonden stil thuis, tegenover elkaar aan de tafel, en als ze zwegen dachten ze aan hun kind en als ze praatten, spraken ze over hem met lieve, stille woorden.

De gansche wereldbrand was hun niets

vergeleken met hun armen jongen, die gansch alleen daar dobberde op zee, te midden van gevaren.

En ieder uur en iedere minuut van al die dagen maakten ze gissingen omtrent zijn toestand.

Meermalen kwam de jonker of de baron — die de wereld kenden, die breeder zagen dan zij, om de menschen te troosten, maar wie kon 't arme ouderhart troost geven in die verschrikkelijke dagen?

„Dat we ook niets, niets hooren,” kermde moeder ieder uur van den dag.

Dan troostte vader haar, hoewel ook zijn hart zoo nameloos angstig klopte in de borst.

Dan zei vader: „Maar vrouwtje, dat kan immers niet. Je leest toch in de couranten, dat de treinen niet meer gaan. Hoe kan er nou bericht komen, als alle spoorverbindingen afgebroken zijn.”

Dat zei vader — maar zijn angst was niet minder hevig dan die van moeder.

's Nachts deden ze, of ze sliepen. Maar ze waren beiden wakker en dachten aan hem en ze zagen hem, zoo bedroefd, zoo angstig, zoo ongelukkig daar alleen op het kleine scheepje, te midden van vreemde menschen op de groote, verschrikkelijke zee.

En de vrouwtjes, die we zoo hebben hooren

spreken van Franks vertrek, herhaalden aan elkaar het gelijk, dat ze hadden, toen ze beweerden, dat 't schande was van de ouders, Frank te laten gaan.

„Wat heb ik je gezegd,” zei de een.

„En ik dan,” de ander.

En ze waren het volkomen eens, dat, wat ze gezegd hadden, juist bleek te zijn, dat 't schande was zoo'n jongen de zee op te sturen.

Maar wat al die menschen zeiden, hoorden de ouders niet, want die bleven samen in het huisje aan de laan, met het beeld van hun kind in hun hart en voor hun oogen.

Toen kwam het telegram.

En ze vlogen er mee naar het kasteel om aan die hooge menschen te vragen, wanneer ze hem nu konden verwachten.

Toen ze weggingen, wisten zij het:

„Zaterdag 20 Augustus.”

O, de dagen, die nu kwamen, wat duurden ze voor de arme menschen wanhopig lang.

Maar gelukkig voor hen — de Vrijdag kwam en ze gingen op reis de twee angstige menschen, op reis naar de groote stad.

En hoe ze Frank terug vonden, weten we reeds.

Met hun drieën aanvaardden ze dus de terugreis naar het dorpje.

In den trein had Frank het woord, heel alleen had hij het woord, maar wie eigenlijk niet veel hoorde van wat hij zei, dat was die lieve moeder, die hem maar aldoor aanzag, gelukkig alleen in het weten, dat ze hem terug had, hem, die ze, hoe had zij 't gevoeld al die dagen, zoo onzeglijk lief had.

Ze kwamen in het dorpje.

Het plein voor de dorpskerk stond vol menschen.

Doch even voor de tram aankwam, stapten de baron en de jonker aan.

De menigte week uiteen.

En ze zwegen, want wie hunner durfde spreken, nu zij er waren om hem te begroeten.

De tram stond stil.

En toen Frank uitstapte, waren de handen die hem het eerst werden toegestoken, die van de hooge kasteelbewoners.

„Frank, dat is je eerste zeereis geweest,” zei de baron, „en je zult die niet licht vergeten. Kerel, ik feliciteer je van harte met je onvergetelijke reis.”

En moeder stond er bij en ze was toen trotsch op haar zoon, maar tranen had ze in de oogen en haar hart voelde alleen dat groote, groote geluk.

EINDE.

INHOUD.

	Blz.
HOOFDSTUK I. Waarom de onderwijzer een schrift op Franks hoofd stuk slaat en hem door de krulharen strijkt. Moeder is bang voor de zee en Frank vindt zich gewichtig	5
HOOFDSTUK II. Een vacantieweek op de boerderij. Frank als straatzanger	21
HOOFDSTUK III. Van een weelde-zomermorgen en een dikken snoek. Toon Kaps scheldt Frank voor sukkel, maar de baron vindt hem kranig en zijn moeder krijgt een dikken snoek	39
HOOFDSTUK IV. Van een arm eekhorentje en een ziek kindje. Frank en Karel naar de stad . . .	53
HOOFDSTUK V. Frank zingt jeugdversjes met ouwen Kees. Ouwe Kees klaagt over zijn longspijpen en valt van 't dak	66
HOOFDSTUK VI. Frank en Harmen krijgen twist. Arme, oude Kees	80
HOOFDSTUK VII. Waarom de freules Fransch spreken, Frank nijdig is en voor stommerik wordt gescholden. Moeder schreit en vader loopt weg .	96
HOOFDSTUK VIII. Frank als redder van de kleine Mimi. Waarom de timmerman snauwt tegen den koster, beiden eerbiedig de pet afnemen, en Frank beeft van 't hoofd tot de voeten . .	113
HOOFDSTUK IX. Waarom de baron een cigarette opsteekt, en 't gesprek weer op „de zee” valt.	

De jonker belooft Frank een zeereis en vader en moeder staan aan de deur	Blz. 134
HOOFDSTUK X. Waarom moeder glimlacht en niet blij is. Frank in een vreemde wereld.	148
HOOFDSTUK XI. De gevaarlijke terugtocht en het gelukkig wederzien	221
HOOFDSTUK XII. Terug in het dorpje	233

